

STUDENT

SUCCES

Wâtte Zijlstra

Charina Ori

STUDENT

SUCCES

Kenniscentrum Global & Inclusive Learning
De Haagse Hogeschool

3

Wâtte Zijlstra
Charina Ori

ONTLEED

INHOUD

Voorwoord	8
Wâtte Zijlstra aan Charina Ori	12
Charina Ori aan Wâtte Zijlstra	16
Hun plek hun collectie	18
Bevindingen verkenning studentsucces	26
Analyse van persoonlijke visies	32
Persoonlijke visies over studentsucces	39
Interview: grip op studentsucces	150
Cases stimuleren studentsucces	156
Slotbrieven	171
Colofon	178

VOORWOORD

Het idee voor dit boek ontstond tijdens de verkenning die wij in januari 2021 startten naar de betekenis van de beweging van studiesucces naar studentsucces. Het besef groeide dat studentsucces voornamelijk ontstaat in de relatie. In onder andere de relatie tussen studenten en medewerkers van de hogeschool. En daarom leek het ons een goed idee om de verschillende invalshoeken van studenten en medewerkers samen te brengen in een boek om het concept studentsucces beter te begrijpen en het gesprek hierover te faciliteren.

Het doel van de verkenning was om meer inzicht te krijgen in de begrippen studiesucces en studentsucces. Dit omdat de minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap de term studentsucces in 2019 voor het eerst gebruikte in haar strategische agenda zonder er uitgebreid op in te gaan. Is hier sprake van een klein nuanceverschil of zit er meer achter? Is het een streven om het onderwijs persoonlijker te maken na decennia gesproken te hebben over studiesucces ofwel rendementen en uitval? Een poging om het doelgerichte, economische narratief van de laatste jaren te veranderen? In de strategische agenda wordt dit verder niet uitgewerkt. In dit boek doen wij een poging om de fundamenteën voor een nieuw, persoonlijker narratief te verkennen.

Een vaste definitie van studentsucces zul je in dit boek niet vinden. Dit komt omdat het zo'n persoonlijk concept is en afhankelijk van de context waarbinnen studentsucces ontstaat. Wel zul je in het boek verschillende invalshoeken en kaders vinden die je kunt gebruiken om een gevoel te krijgen over hoe studentsucces binnen jouw opleiding of faculteit gestimuleerd kan worden. Dit boek dient ter inspiratie tijdens jouw zoektocht in de beweging van studiesucces naar studentsucces. Of je nu docent, manager, student, onderzoeker of stafmedewerker bent. Alleen door actief hiermee aan de slag te gaan, met elkaar, door samen te denken en te doen, komen we een stap verder.

Het woord studentsucces is een samentrekking van de woorden 'student' en 'succes'. Als studenten de hogeschool binnenkomen hebben zij vaak nog geen idee hoe dit succes eruit zal zien. Het enige dat wij hen in het vooruitzicht stellen is het halen van de propedeuse en het diploma. Maar succes houdt veel meer in. Het is verbonden met de persoonlijke ontwikkeling van individuele studenten, met hun kwaliteiten en hun aspiraties. En aan de start van de studie is er nog een behoorlijke afstand te overbruggen, vandaar dat de woorden 'student' en 'succes' in de titel uit elkaar gehaald zijn. De studenten die in dit boek zijn geportretteerd, zitten middenin in dit proces en herinneren de lezer voortdurend aan waar het in wezen om gaat in dit boek: de studenten en hun kwaliteiten en aspiraties.

Onze speciale dank gaat daarom uit naar deze 142 studenten en naar Johan Nieuwenhuize en Jennefer Verbeek die deze studenten hebben geportretteerd in het kader van het kunstproject *Just a few Seconds* (zie hoofdstuk 2). In dit boek vormen zij het decor van *student succes ontleed*. Een narratief in wording. Wij wensen u allen veel leesplezier en inspiratie.

Wátte Zijlstra en Charina Ori
De Haagse Hogeschool, maart 2022

“Inmiddels zijn we weer jaren verder en is het accent verschoven naar het verbeteren van studiesucces naar studentsucces.

Dat ook een verschuiving betekent van onze focus op cijfers naar de leefwerelden van studenten in relatie tot hun diversiteit.

Studentsucces is daarmee onlosmakelijk verbonden met inclusief onderwijs en de student voice.”

Beste Charina,

Wat ontzettend leuk dat we dit jaar met elkaar samenwerken rond het thema en vraagstuk studentsucces. Toen jij mij begin dit jaar benaderde, was ik meteen enthousiast, omdat ik je al een tijdje volg op LinkedIn en jouw berichten heel interessant vind. Als slb'er en docent bij Finance & Control heb jij goed zicht op waar studenten mee worstelen en jij vertaalt dat naar handige tips voor studenten om beter te kunnen leren en presteren. Ik hoop dan ook van harte dat veel studenten jou volgen op LinkedIn.

Ook was ik enthousiast omdat jij mij in de gelegenheid stelt om met een docent samen te werken in onderzoek naar studentsucces. Al bijna twintig jaar houd ik mij in verschillende rollen bezig met het vraagstuk hoe we het studiesucces van al onze studenten kunnen vergroten. Eerst vanuit analyses naar uitval en rendement, daarna via een uitgebreid uitvallersonderzoek in 2005 dat we hogeschoolbreed uitvoerden met het Kohnstamm Instituut en SEO en vervolgens via het Randstedelijke studiesuccesprogramma 2008-2012 waarin de hogescholen en universiteiten uit de Randstad voor het eerst gingen werken aan het verkleinen van de *gap* in rendementen tussen studenten met een niet-westerse migratieachtergrond en autochtone studenten. Dat programma heeft mij pas echt de ogen geopend. Ik kwam in contact met studenten en hun verhalen achter de cijfers. Inmiddels zijn we weer jaren verder en is het accent verschoven naar het verbeteren van studiesucces naar studentsucces. Dat ook een verschuiving betekent van onze focus op cijfers naar de leefwerelden van studenten in relatie tot hun diversiteit. Studentsucces is daarmee onlosmakelijk verbonden met inclusief onderwijs en de *student voice*. Daar ben ik blij mee omdat we al jaren roepen dat we de *student voice* moeten includeren in dit vraagstuk, maar dat is nog steeds niet echt gelukt. Ik wil overigens het belang van cijfers niet ontkennen. Er moet een betere balans komen tussen de cijfermatige wereld en de leefwereld van alle betrokkenen waaronder studenten, maar ook docenten. Want de *lecturers voice* is wat mij betreft net zo belangrijk in dit vraagstuk.

Onderzoek wijst al jaren naar de cruciale rol van docenten in het proces van het verbeteren van studiesucces en studentsucces. Dat begint al met de verwachtingen die docenten hebben van hun studenten. De impact daarvan op studentsucces mag niet onderschat worden. En ook de manier waarop docenten hun onderwijs en het curriculum ontwerpen is van belang. Kortom, willen we beweging krijgen in dit weerbarstige en complexe dossier, dan zullen we met docenten en studenten moeten samenwerken. En daarom was ik zo blij toen jij mij mailde met de vraag of jij iets kon betekenen binnen het kenniscentrum Global & Inclusive Learning. Ik maakte meteen de connectie tussen jouw interesse voor studentsucces en het traject dat ik in gang wil zetten om hogeschoolbreed te werken aan dit vraagstuk samen met docenten en studenten. Ik ben dan ook heel benieuwd hoe jij onze zoektocht de afgelopen maanden hebt ervaren. Heeft het je nieuwe inzichten opgeleverd over studentsucces, en zo ja, welke? En hoe zie jij de rol van docenten en slb'ers in het verbeteren van studentsucces?

Met collegiale groet, Wâtte
Den Haag, oktober 2021

CHARINA ORI

**“Onze verkenning naar
studentsucces heeft mij
verschillende inzichten
opgeleverd.
Veel van deze inzichten
zijn niet gericht op het
rendementsdenken.**

**Een nieuw inzicht voor mij
is dat we studentsucces op
verschillende manieren
kunnen benaderen.”**

Charina Ori, docent en studieloopbaanbegeleider

Beste Wátte,

Dank voor je brief en ik start als eerste met het uitspreken van mijn enthousiasme voor het samenwerken met jou. De afgelopen maanden heb ik mij naast mijn andere werkzaamheden mogen bezighouden met een van mijn favoriete vraagstukken, namelijk studentsucces! Mede dankzij jou heb ik via onze verkenning allerlei docenten, studenten en medewerkers gesproken over dit onderwerp. Dit heeft mij veel nieuwe inzichten opgeleverd en het is leuk om over de grenzen van je eigen opleiding te kijken. Ik houd mij in de praktijk bezig met studentsucces bij de opleiding Finance & Control en heb de behoefte om meer de diepte in te gaan. Ook ik volg jou via LinkedIn en zie vaker berichten voorbijkomen over studentsucces en besloot je een bericht te sturen. Erg fijn dat je enthousiast reageerde op mijn vraag of ik mee kan werken aan het onderzoek over studentsucces. We hebben de afgelopen periode veel gesproken over studentsucces vanuit verschillende perspectieven. Zo leer ik weer van jouw visie en jarenlange ervaring met het vraagstuk studentsucces.

Zelf ben ik een alumna van De Haagse Hogeschool en tijdens mijn studietijd heb ik aan diverse projecten gerelateerd aan studentsucces meegewerkt. Ik ben ook aanwezig geweest als spreker tijdens het Randstedelijk programma in 2008. Ik mocht spreken over hoe onze tutor- en mentorprogramma's op de hogeschool studiesucces bevorderen. De G5 scholen ondertekenden toentertijd het convenant Studiesucces onder leiding van minister Plasterk. In dit convenant stonden prestatieafspraken om het studiesucces van niet-westerse studenten te verbeteren. Jaren later staat het onderwerp studentsucces nog steeds hoog op de agenda en nu houd ik mij als docent bezig met dit vraagstuk. Vanuit mijn rol als propedeusecoördinator was dat in eerste instantie voornamelijk gericht op rendement. We krijgen jaarlijks veel studenten binnen die met goede moed starten, maar uiteindelijk haakt een groot gedeelte af en dit heeft financiële consequenties voor de opleiding.

Onze verkenning naar studentsucces heeft mij verschillende inzichten opgeleverd. Veel van deze inzichten zijn niet gericht op het rendements-denken. Een nieuw inzicht voor mij is dat we studentsucces op verschillende manieren kunnen benaderen. Bij de *BE-Talented casus* (zie hoofdstuk 7) wordt er uitgegaan van de talenten en interesses die studenten hebben in plaats van de 'problemen' die studenten tijdens hun studie tegenkomen. Ik kan mij voorstellen dat hier een belangrijke rol voor docenten en slb'ers is weggelegd. Zij vormen het eerste contact met de student en door te werken aan de relatie met de student krijg je ook beter zicht op hun talenten. Ook kun je stellen dat het management een belangrijke rol heeft in het mogelijk maken van deze contactmomenten in de drukke agenda's van docenten en slb'ers.

Gezien jouw jarenlange ervaring op het gebied van studie- en studentsucces ben ik benieuwd naar jouw visie op de casestudy over studentsucces (zie hoofdstuk 7). Wat vind jij van de verschillende manieren waarop opleidingen studentsucces proberen te bevorderen? Welke casussen of projecten verdienen meer aandacht?

Groetjes, Charina,
Den Haag, oktober 2021

WÁTTE ZIJLSTRA

142 Studenten in beeld

In dit boek staan 142 portretten van studenten van De Haagse Hogeschool die gemaakt zijn door kunstenaar en conceptontwikkelaar Johan Nieuwenhuize. Dit in het kader van Just a Few Seconds, een experiment om tot een nieuw kunstwerk te komen binnen de hogeschool.

Uit gesprekken die Johan Nieuwenhuize en social designer Jennefer Verbeek voerden met medewerkers en studenten, blijkt dat zij echt een band hebben met de kunst in het gebouw. In de korte momenten dat ze de werken dagelijks tegenkomen, bieden deze hoop, een thuisgevoel en een andere blik op de wereld.

De collectie draagt zo bij aan een inspirerende leer- en werkomgeving. Om de gemeenschap meer bij de kunstcollectie te betrekken, zijn studenten op verschillende manieren meegenomen in het proces om tot een nieuw kunstwerk te komen. Een mooi voorbeeld van hoe studentbetrokkenheid tot stand gebracht kan worden en hoe de verbinding kan worden gelegd met de belevingswereld van studenten. Dit zijn thema's die op verschillende plekken in dit boek naar voren komen als belangrijke voorwaarden voor het ontstaan van studentsucces. De portretten in dit boek zijn in overleg met de studenten zelf uitgekozen en tonen de studenten op weinig verhullende wijze. Zij laten een glimp zien van het studentsucces dat tijdens hun studententijd hier op De Haagse Hogeschool hopelijk tot wasdom komt. Hieronder verhalen Johan Nieuwenhuize en Jennefer Verbeek over hun hun experiment.

Hun plek hun collectie.

Een nieuw experiment voor een kunstwerk in De Haagse Hogeschool.

De Haagse Hogeschool heeft een bijzondere kunstcollectie. De werken, veelal van bekende Nederlandse en internationale kunstenaars, zijn van hoge artistieke kwaliteit. De ambitie van De Haagse Hogeschool is om deze collectie uit te breiden met een nieuw kunstwerk waarbij de gemeenschap al in een vroeg stadium wordt betrokken bij het proces. Hiervoor ontwikkelden we het *Just a few Seconds* project. Ruim 600 studenten deden hieraan mee en 23 kunstenaars stuurden een ideeën-schets voor een nieuw kunstwerk in. Uiteindelijk krijgen studenten het laatste woord bij het kiezen van het kunstwerk.

Een dataset over de belevingswereld van studenten

Aanvankelijk bestond het idee om een aantal studenten zitting te laten nemen in de selectiecommissie. Op die manier zou de studentengemeenschap vertegenwoordigd zijn. De studentenpopulatie is echter zo divers dat met een kleine groep geen goede vertegenwoordiging gerealiseerd kan worden. Bovendien bestaat een selectiecommissie uit leden met kennis en ervaring over kunst. Kennis die studenten wellicht nog niet hebben. Daarom zijn we op zoek gegaan naar andere manieren om studenten te betrekken en mee te laten beslissen.

Als eerste hebben we gekeken welke expertise studenten hebben die nodig is voor de kunstopdracht. Dat is een logische gedachte, studenten hebben immers het meeste verstand van “de hedendaagse belevingswereld van de gebruikers van De Haagse Hogeschool”, zoals omschreven werd in de kunstopdracht. Die belevingswereld of een reactie daarop zien we namelijk graag terug in het nieuwe kunstwerk. De kennis over hun belevingswereld hebben de studenten gedeeld in drie acties: via Het Moodboard, De Portretten met quotes en De Toilethokjes. Waarbij wij ervoor zorgden dat het makkelijk zou zijn om mee te doen, dat het weinig tijd zou kosten en vooral léuk zou zijn. Zo bereikten wij een grote en diverse groep studenten.

De portretten met de quotes was de eerste actie die we bedachten, omdat de belevingswereld van studenten deels ook zichtbaar is in hun kledingstijl, houding en uitstraling. Zo konden we laten zien hoe studenten er op dit moment uitzien en maakten we gebruik van onze kwaliteiten als fotograaf en social designer. Door de quotes konden we erachter komen wat studenten belangrijk vinden in hun leven. Om hen te inspireren bij het bedenken van een quote konden deelnemers kiezen uit negen vragen, zoals: “Wat zit er over tien jaar in je tas”, “Hoe communiceer je over tien jaar?” en “Hoe kijk je over tien jaar terug op je Haagse Hogeschool tijd?.” Met de 142 portretten, zoals te zien in dit boek, en de quotes laten de studenten letterlijk en figuurlijk veel van zichzelf zien.

“Ook voor kunstenaars is onze aanpak nieuw en was het maar de vraag of we genoeg goede inzendingen zouden krijgen.”

19

We waren ook nieuwsgierig naar wat studenten zouden willen delen op een meer anonieme en informele manier. Daarbij kwam bij ons al snel het beeld naar boven van toilethokjes op de middelbare school of in een oude kroeg. Dit beeld hebben we bijna letterlijk vertaald in de vorm van drie houten wc-hokjes die in het atrium werden geplaatst. Aanvankelijk was hier twijfel over omdat het ontwerp van toiletten tegenwoordig door de gebruikte materialen vooral ontmoedigt om op de wanden te schrijven. Misschien zouden studenten die link helemaal niet leggen. Bovendien zijn studenten tegenwoordig vooral gewend om digitaal te communiceren. Die zorgen bleken ongegrond. Al op de opbouw dag stonden studenten de hokjes vol te schrijven en in een mum van tijd hadden we de anonieme input van tientallen studenten.

Zowel de vraag om een quote als de toilethokjes lokken vooral een talige bijdrage uit, terwijl kunst overwegend beeldend is. Bovendien speelt beeld een steeds grotere rol in onze dagelijkse communicatie. Daarom ontwikkelden we ook een beeldende actie, Het Moodboard. We vroegen deelnemers om een plaatje te uploaden dat hun stemming weergeeft. Ook aan deze actie droegen studenten graag bij. Met een stockfoto, een meme, een selfie of een vakantiefoto deelden 164 studenten hun gevoel.

In de expositie *You and the Future* werden de resultaten van de drie acties vervolgens getoond. Zo gaven we een inkijkje in de belevingswereld van studenten op De Haagse Hogeschool. We nodigden kunstenaars van diverse disciplines uit om te komen kijken. De tentoonstelling fungeerde op die manier als dataset die kunstenaars konden gebruiken als basis voor hun idee.

De selectie

We vroegen kunstenaars om op basis van hun bezoek aan de expositie een ideeën-schets te maken en hun cv in te sturen. Deze ideeën-schetsen werden beoordeeld door de selectiecommissie waarin leden met expertise op het gebied van kunst zitting hadden. Uit 23 sterke inzendingen kozen zij drie kunstenaars om een schetsontwerp te maken: Bram de Jonghe, Frank van der Salm en Martine Stig.

De drie schetsontwerpen worden in maart 2022 tentoongesteld in het Atrium van De Haagse Hogeschool, waarbij alle bezoekers kunnen stemmen op hun favoriete ontwerp. Zo ligt het eindoordeel voor een groot deel in handen van studenten en blijft tegelijkertijd de artistieke kwaliteit gewaarborgd.

Experimentele aanpak

We zijn erg blij met de reacties van de studenten en we hebben een grote en diverse groep bereikt. Met 23 aanmeldingen van hoge kwaliteit en enthousiaste reacties van zowel kunstenaars als professionals uit het werkveld lijkt onze aanpak al een succes. Het spannendste deel van Just a few Seconds komt echter nog, want de beslissing welk kunstwerk uiteindelijk wordt gekozen en gerealiseerd, is in handen van de studenten. In 2023 is het nieuwe kunstwerk te zien in De Haagse Hogeschool. Dan kun je zelf beoordelen hoe onze nieuwe aanpak, met een duidelijke rol voor de hele gemeenschap van De Haagse Hogeschool, heeft uitgedaagd.

Jennefer Verbeek en Johan Nieuwenhuize

Den Haag, februari 2022

Jennefer Verbeek is social designer.

Ze richt zich in haar projecten op het verbeteren van de stad in de breedste zin van het woord. Dit doet ze altijd vanuit de door haar ontwikkelde methode “Samen aan de Stad.”

Jennefer werkt onder meer in opdracht van woningbouwcorporaties en andere maatschappelijke organisaties.

Johan Nieuwenhuize is kunstenaar en conceptontwikkelaar.

Met zijn werk legt hij verborgen waarden bloot van plekken in transitie. Op verschillende manieren probeert hij de gemeenschap te verbinden aan zijn projecten en mensen met andere ogen te laten kijken naar hun eigen omgeving. Hiervoor zet hij vaak fotografie in.

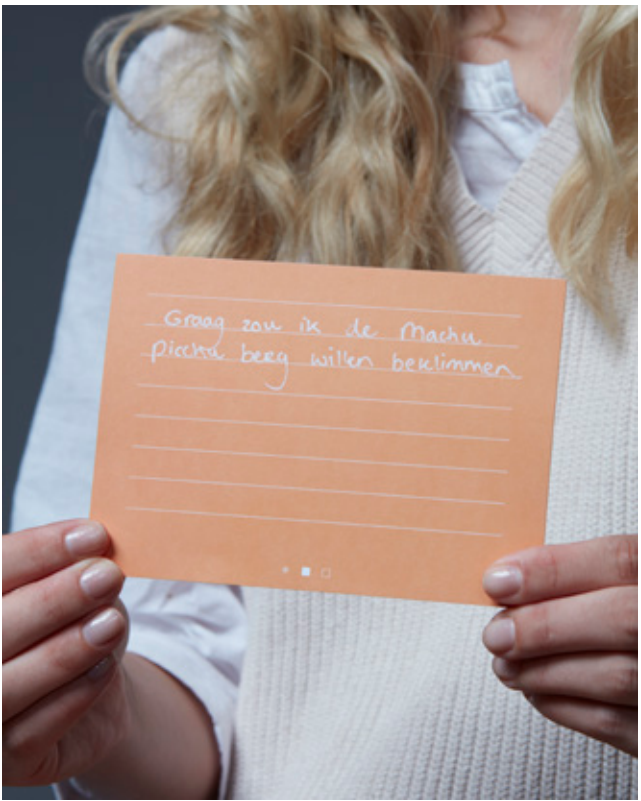
Johan werkte onder meer voor Teylers Museum en Het Nationale Theater.

Sinds 2020 is hij als adviseur betrokken bij Kunstcollectie De Haagse Hogeschool.

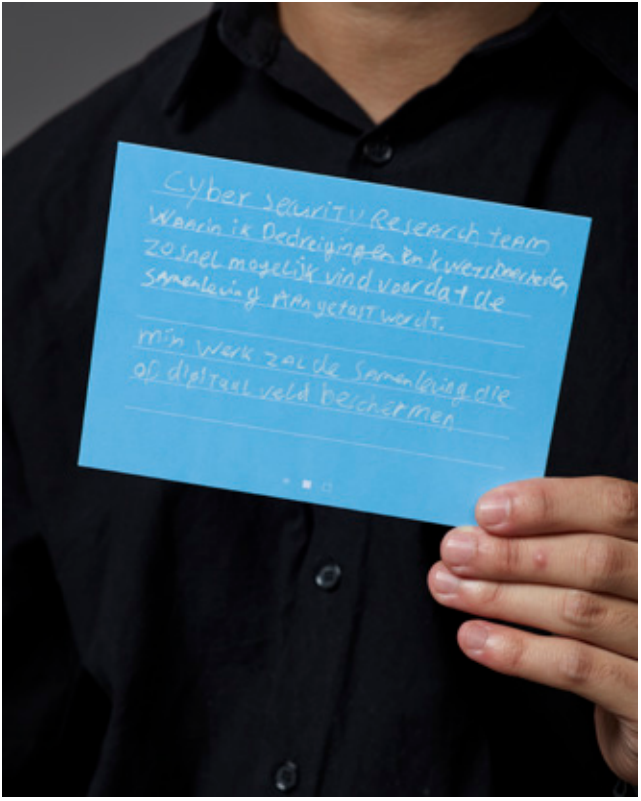
Over 10 jaar heb ik een
mooi huis met een uitzicht
op het strand zit ik met
een kop koffie mijn patiënten
advies tegeven over hun
voeding en verander ik hun
leven!

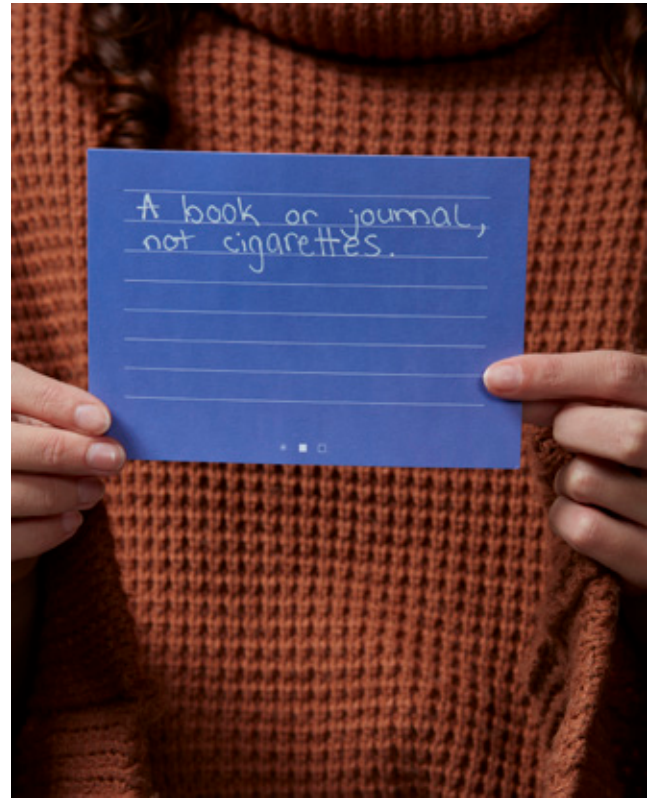
Graag zou ik de Machu
Picchu berg willen beklimmen

Over 10 jaar hoop ik minister-
president te zijn, waarin
elke Nederlander gelijke kansen
heeft en zich kan ontwikkelen
naar zijn beste versie van
zichzelf

Cyber security Research team
Waarin ik D bedreigingen en kwetsbaarheden
zo snel mogelijk vind voor dat de
samenleving aangetast wordt.
Mijn werk zal de samenleving die
op digitaal veld beschermen

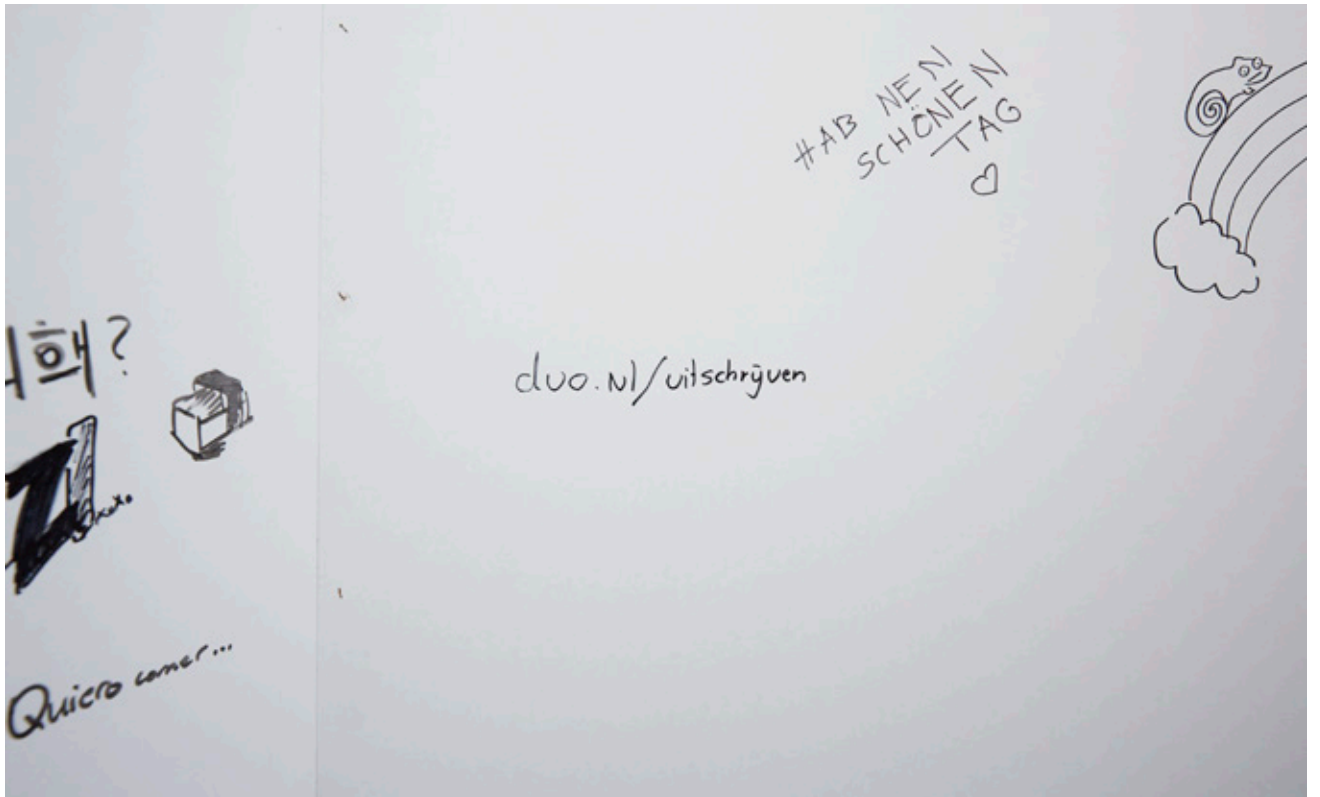

24

door: Wátte Zijlstra

In januari 2021 startte ik met een verkenning naar de betekenis van studentsucces binnen onze hogeschool. Daarvoor was een aantal aanleidingen. Allereerst de Strategische Agenda Hoger Onderwijs en Onderzoek *Haalbaar voor de Toekomst* van het Ministerie van OCW (december 2019). Daarin sprak de minister voor het eerst over studentsucces waarin zij de ambitie uitsprak om het studentsucces te vergroten, maar wat betekent dit precies in relatie tot het verbeteren van studiesucces waar het tot nu toe voornamelijk om ging? En wat verandert deze beweging van studiesucces naar studentsucces in het onderwijs? De tweede aanleiding is dat uitval al twee decennia rond hetzelfde niveau schommelt ondanks alle inspanningen. Een van de rode draden in mijn onderzoekswerk is de vraag waarom deze inspanningen tot nu toe niet geleid hebben tot structurele verbeteringen. En het is interessant om te kijken of het centraal stellen van studentsucces daarin verschil kan maken. In het afgelopen jaar heb ik deze vragen verkend samen met onder andere Charina Ori, hogeschooldocent bij de opleiding Finance & Control, een begeleidingscommissie met collega's van het kenniscentrum Global & Inclusive Learning, de dienst Onderwijs Kwaliteit en Communicatie (OKC), het Haags Centrum voor Teaching & Learning (HCTL), en zeven docent-trainees die in het kader van hun traineeprogramma via deze verkenning hun onderzoeksopdracht uitvoerden. Er is een netwerk ontstaan van collega's, studenten en experts die zich aangesproken voelen door deze vragen. En zo is dit boek ontstaan als resultaat van onze gezamenlijke verkenning. Aan het einde van dit boek staat een indrukwekkende namenlijst van collega's en studenten die hieraan hebben meegewerkt en die ik heel dankbaar ben.

Werkwijze verkenning studentsucces

De verkenning is gestart met de vraag wat andere hogescholen zoal doen om het studiesucces en studentsucces te verbeteren. Ik heb gesproken met zeven programmamanagers en lectoren wat de ervaringen zijn bij de andere hogescholen en waarom het zo moeilijk is om duurzame veranderingen te realiseren. Binnen De Haagse Hogeschool hebben we in samenwerking met de docent-trainees een casestudy gedaan (zie 12 casussen in hoofdstuk 7) en 15 diepte-interviews met managers, docenten en studieloopbaanbegeleiders van de faculteiten waar de docent-trainees werkzaam zijn. We hebben vervolgens de respondenten van ons onderzoek, studenten en andere collega's (mond-tot-mond) uitgenodigd voor vier learning labs over studentsucces. Tijdens deze labs hebben we verkend wat wordt verstaan onder studentsucces en studiesucces, hebben we de resultaten van de casestudy en diepte-interviews gedeeld en besproken, en hebben twee onderzoekers van ECBO/CINOP hun eerste onderzoeksresultaten gedeeld van een Delphi-onderzoek onder experts over de betekenis van studentsucces (zie interview in hoofdstuk 6). Tijdens de interviews en de gesprekken in de learning labs zijn dilemma's naar voren gekomen die meer zicht geven op de vraag waarom het zo moeilijk is om tot structurele verbeteringen te komen. Aan de learning labs deden per keer gemiddeld 30 collega's en studenten mee. Vervolgens hebben we de deelnemers van de learning labs en andere collega's en studenten uit ons directe netwerk benaderd met de vraag om hun persoonlijke visie over de betekenis van studentsucces op een A4 te schrijven. Dit heeft geresulteerd in 42 inzendingen die opgenomen zijn in dit boek (hoofdstuk 5) en in hoofdstuk 4 zijn geanalyseerd.

STUDENTSUCCESS

Ervaringen andere hogescholen

Verschillende hogescholen hebben programma's opgezet om het studiesucces te verbeteren. Het begrip studentsucces wordt nog niet gehanteerd in deze programma's. Drie hogescholen financieren deze programma's uit middelen die zijn voortgekomen uit de kwaliteitsafspraken. De programma's hebben als doel om interventies binnen de opleidingen gericht op studiesucces te stimuleren en te faciliteren. Zij doen dit door de middelen te verdelen volgens bepaalde criteria, door het leveren van expertise en door kennisdeling en onderzoek. De meeste programma's gebruiken een model of een stappenplan als ordeningsprincipe. Bij Hogeschool Utrecht is de focus gericht op het creëren van gemeenschapsvorming en studentbetrokkenheid, bij Fontys is het programma gebaseerd op de drie inhoudelijke clusters loopbaanketen, studentcoaching en onderwijsontwikkeling, en bij Hogeschool Rotterdam zijn er 10 uitgangspunten geformuleerd voor de projecten binnen hun programma zoals uitgaan van hoge verwachtingen, stimuleren van actief leren, respect voor talentverschillen en culturele diversiteit, stimuleren van samenwerking, studentbetrokkenheid en contact met docenten. Het programma van Zuyd Hogeschool heeft een aantal jaren gelopen en is afgerond. Het richtte zich op vijf sleutels voor studeerbaarheid (programmering, toetsing, actief leren, onderwijsklimaat en teamwerk) en het tegengaan van vermijdbare uitval. Daarbij werken alle programma's vanuit de behoeften van de opleidingen en richten zich zoveel mogelijk op het creëren van eigenaarschap binnen de opleidingen door het actief betrekken van docenten en studenten. Alle programma's streven een integrale aanpak na (geen losse interventies, maar ingebed in het curriculum en de leeromgeving) en duurzame veranderingen (in houding en gedrag). Het duurzaamheidsaspect is een enorme uitdaging en is vaak de reden voor een programmatische aanpak. Het moeilijke van duurzaamheid ligt niet per se aan het ontbreken van onderwijskundige kennis. De ordeningsprincipes tonen vergelijkbare (onderwijskundige) aannames, thema's en uitgangspunten om aan het vraagstuk te werken. De angel zit 'm in de complexiteit van het vraagstuk en het veelal ontbreken van veranderkundige expertise.

27

Complexiteit en veranderkunde

Het vraagstuk over het verbeteren van studentsucces en studiesucces is complex. Inhoudelijk omdat veel factoren van invloed zijn en omdat de context van de opleiding en de achtergrond van de studenten zeer bepalend zijn waardoor generieke maatregelen vaak onvoldoende zijn. Organisatorisch is het ook complex, omdat we inmiddels weten dat losse interventies niet zoveel duurzame zoden aan dijk zetten. Het gaat om de samenhang tussen interventies en de inbedding in het curriculum en de leeromgeving. Een van de lectoren geeft tijdens het interview aan dat hij drie fasen onderscheidt: eerst waren er alleen losse interventies om het studiesucces te verbeteren, daarna ging het om de samenhang en de noodzaak voor een set van interventies, en momenteel speelt de onderstroom daarin een grote rol: het engagement, studentparticipatie en studentenwelzijn. Daarbij komt dat een hogeschool als organisatie ook heel complex is. Volgens een van de geïnterviewde lectoren bestaat een onderwijsorganisatie uit verschillende *communities* met eigen waarden, eigen impulsen en doelstellingen. Bovendien zijn deze *communities* niet (altijd) goed van elkaar te onderscheiden (*blurry boundaries*), en vaak zijn individuen ook onderdeel en identificeren zij zich met meerdere *communities*. Dit alles leidt soms tot tegengestelde bewegingen. Daarnaast is volgens een van de programmamanagers het krachtenveld tussen docenten, stafmedewerkers

en lectoren/onderzoekers een uitdaging: docenten vinden het lastig om projectmatig te werken, lectoren en onderzoekers hebben de neiging om in de analysefase te blijven hangen en staf-medewerkers worden niet altijd gezien als experts, maar vaker als ‘handjes aan het bed’. Bovendien heb je te maken met een behoorlijk verloop van medewerkers en studenten. Dit bemoeilijkt structurele samenwerking.

Een van de lectoren geeft aan dat het eigenlijk niet gaat om de interventies zelf, maar om de inbedding ervan en om waardeveranderingen. Het gaat om het organiseren van bewegingen in de organisatie gericht op onderlinge relaties en verbindingen en onderliggende patronen. Een onderzoeksmatige aanpak is daarom aan te bevelen omdat je dan niet op macht zit. Verschillende programma's gebruiken hiervoor de methode van *appreciate inquiry*. In het boek *Een ander hoe. Studiesucces als veranderproces* (Kwakman, K., Mars, A., Theunissen, N., Klink, van der, M., 2019) waarin reflecties staan uit het programma Succesvol Studeren van Zuyd Hogeschool staat het voorgaande kernachtig samengevat:

”Om maar meteen met onze conclusie te beginnen: we hebben vooral geleerd dat het werken aan studiesucces boven alles een veranderproces is. Het gaat over het samen zoeken naar wat kan werken, over het in gesprek komen over de dingen die er echt toe doen, over leiderschap, over elkaar helpen, over de samenwerking zoeken, over gedrag, over het doorbreken van patronen.”

Ervaringen bij De Haagse Hogeschool

Tijdens de verkenning bleek al snel dat de term studentsucces goed valt bij de collega's en studenten, en meer tot de verbeelding spreekt dan studiesucces. Studentsucces overstijgt het denken in uitval en rendement. Bij studentsucces gaat het niet alleen om het behalen van het diploma, maar ook om het vervolg (een baan, een nieuwe studie); stoppen met de opleiding kan vanuit het perspectief van studentsucces ook als succesvol genoemd worden. Daarnaast gaat het om groeiend zelfvertrouwen, persoonlijke ontwikkeling en studentenwelzijn. Een vaste definitie over studentsucces ontbreekt en specifiek beleid, of een gemeenschappelijke aanpak om studentsucces te stimuleren, lijkt er niet te zijn. Bij alle respondenten zien we een zeker verlangen naar meer ruimte voor persoonlijke ontwikkeling, aandacht en reflectie, maar de werkdruk en gebrek aan tijd spelen hen parten. De ervaringen van de docent-trainees versterken dit beeld. Tijdens onze gesprekken over de verkenning geven zij regelmatig signalen dat zij in tijdnood zijn: zij hebben weinig voorbereidingstijd voor de colleges en er is nauwelijks tijd ingeroosterd voor inwerken en reflectie met naaste collega's. Voor beginnende docenten is dit heel lastig en dit kan studentsucces in de weg staan omdat docenten vanaf het begin niet de ruimte krijgen om te leren hoe op een goede manier verbinding te maken met studenten.

Verschillende collega's geven aan dat het onderwijs voornamelijk wordt georganiseerd vanuit het denken in efficiënte bedrijfsprocessen en niet vanuit het denken in leerprocessen. Er bestaat een zekere kloof tussen het verlangen naar meer ruimte voor persoonlijke ontwikkeling, aandacht en reflectie en het systeem dat dit verlangen niet lijkt te kunnen faciliteren. Zij geven aan dat er wel ruimte is om nieuwe initiatieven te ontwikkelen ter verbetering van studentsucces, maar dat het lastig is om nieuwe interventies structureel in te bedden binnen de curricula. Het ontbreekt volgens hen aan implementatiekracht. Je loopt dan op tegen bureaucratie, gebrek aan financiële middelen en verschillende opvattingen over nut en noodzaak. Op de vraag wat er momenteel wordt gedaan binnen de opleidingen om studentsucces te bevorderen wordt (extra) begeleiding

het meest genoemd. Dit wordt echter vaak gedelegeerd naar specifieke functionarissen (slb'ers, propedeusecoördinatoren, coördinatoren langstudeerders) en zou volgens de respondenten vaker een gemeenschappelijke verantwoordelijkheid moeten zijn. Bij sommige opleidingen is dit al wel het geval. Echter, veel docenten zijn zij-instromers en aangenomen voor hun specifieke, inhoudelijke kennis, en hebben relatief weinig expertise op het gebied van persoonlijke ontwikkeling, welzijn en begeleiding. Bovendien leeft volgens verschillende studieloopbaanbegeleiders bij sommige vakdocenten de overtuiging dat studenten vanaf de start hun weg door de studie zelfstandig moeten afleggen en daardoor zijn zij minder geneigd om extra aandacht te geven aan studenten wanneer zij om hulp vragen. Tijdens de diepte-interviews en de casestudy valt op dat er weinig interventies genoemd worden op het gebied van didactiek, pedagogiek en curriculumontwikkeling om studentsucces te bevorderen. Volgens een van de respondenten worden gesprekken over didactiek en pedagogiek binnen docententeams zelfs nauwelijks gevoerd. Vaker wordt alleen gesproken over specifieke knelpunten zoals struikelvakken en ligt de focus op eerstejaarsstudenten en langstudeerders en vertragers; tweede- en derdejaarsstudenten zijn minder in beeld als het gaat om het bevorderen van studentsucces.

Binnen de begeleidingscommissie en de learning labs is in verschillende sessies gereflecteerd op de uitkomsten van de interviews en de casestudies. Algemeen gedeeld wordt dat studentsucces niet op zichzelf staat, maar ontstaat binnen relaties, tussen onder andere studenten en docenten. Dit wordt in het volgende hoofdstuk bevestigd in de analyse van de 42 persoonlijke visies van collega's en studenten. Belangrijke voorwaarden voor studentsucces zijn betrokkenheid en sense of belonging (van alle betrokkenen, studenten, docenten, management en staf). Dit betekent dus ook dat er veel aandacht moet zijn voor het welzijn van de medewerkers. Verschillende collega's geven aan dat studentsucces vraagt om open leeromgevingen waarin ruimte is om te ontdekken, waarin de stem van de studenten serieus wordt genomen en waarin studenten en docenten in gelijkwaardigheid leren en co-creëren. Als we in de discussies kijken naar de beweging van studiesucces naar studentsucces en de betekenis ervan voor het onderwijs, dan onderscheiden de leden van de begeleidingscommissie de volgende accentverschuivingen:

STUDIESUCCES CENTRAAL	STUDENTSUCCES CENTRAAL
Gesloten systemen	Open leeromgeving
Efficiënt onderwijsaanbod	Ontwerpen en organiseren van leerprocessen
Docent-geleid	Student-geleid
Leerdoelen centraal	Leeruitkomsten en aspiraties centraal
Denken vanuit rendement en uitval	Denken vanuit persoonlijke ontwikkeling, betrokkenheid en welzijn
Sturen op summatieve data	Sturen op formatieve data
Veel losse initiatieven	Integrale aanpak
Top-down, kaderstellend beleid	Bottom-up beleidsontwikkeling

Dilemma's in de beweging van studiesucces naar studentsucces

In het voorwoord werd al gesproken over een nieuw narratief waarin studentsucces het nieuwe ijkpunt is. De gesignaleerde accentverschuivingen vormen input voor dit narratief. De vraag is hoe (systeem)veranderingen kunnen plaatsvinden door het centraal stellen van een nieuw narratief waarin de dilemma's die tijdens de verkenning naar voren kwamen expliciet worden meegenomen.

We onderscheiden de volgende dilemma's:

- Het huidige onderwijs kenmerkt zich door een zekere resultaat- en doelgerichtheid met kwantitatieve criteria als meetlat, terwijl studentsucces meer gaat over kwalitatieve aspecten als persoonlijke ontwikkeling, zelfvertrouwen, welzijn en geluk. Hoe verhouden deze verschillende waarden zich?
- Studentsucces ontstaat binnen relaties tussen onder andere (mede)studenten en docenten en vraagt om meer ruimte in het onderwijs voor samen leren, ontdekken en studentparticipatie (ten aanzien van inhoud, uitvoering, organisatie en evaluatie van het onderwijs). Wat vraagt dit van de huidige verhoudingen tussen studenten en docenten?
- Studentsucces vraagt om aandacht en begeleiding gedurende alle studiejaren. Binnen opleidingen is niet altijd een duidelijke visie op de rol van aandacht voor en begeleiding van studenten. Gaat het onderwijs primair om kennisoverdracht of om samen leren? En wat betekent zelfstandigheid als competentie? Welke ideeën leven er binnen opleidingen over deze rol en wat betekenen deze voor studentsucces?
- Studentsucces vraagt om een zekere flexibiliteit binnen het onderwijs om de persoonlijke ontwikkeling van studenten de ruimte te geven. Veel onderwijsprogramma's bieden modules aan voor persoonlijke ontwikkeling zonder ruimte in andere onderwijsonderdelen voor experimenteren, ontdekken en spelen. Hoe kunnen we binnen het gehele curriculum ruimte scheppen?
- We zijn geneigd om zaken die studentsucces bevorderen uit te besteden aan specifieke functionarissen of in te bedden in aparte onderwijsonderdelen. Hoe kunnen we de verantwoordelijkheid voor studentsucces breder trekken? Wie is in welke mate verantwoordelijk voor studentsucces en wat vraagt dit van het leiderschap binnen de onderwijsinstelling?
- Studentsucces gaat over meer dan de studie, in de persoonlijke visies (zie hoofdstuk 5) wordt het ook een holistisch concept genoemd. Hoe kunnen we andere terreinen (lichaam en geest, werk en privé) meenemen in het onderwijs?

Naar een nieuw programma studentsucces?

Vanuit het kenniscentrum Global & Inclusive Learning heeft de verkenning studentsucces een vervolg gekregen met behulp van NPO-middelen. In dit nieuwe programma wordt samengewerkt tussen docenten, onderzoekers en stafmedewerkers (adviseurs OKC en HCTL). Het richt zich via onderzoek op het creëren van nieuwe manieren van werken en denken die nodig zijn om de complexiteit van het vraagstuk te bevatten en om de beweging van studiesucces naar studentsucces een impuls te geven. Via fieldlabs wordt bijvoorbeeld gewerkt aan concrete vraagstukken van opleidingen en worden binnen verschillende contexten oplossingsmogelijkheden gezocht voor bovengenoemde dilemma's. De dilemma's vormen ook input voor een reeks dialogen die vanaf mei 2022 worden georganiseerd over waardeveranderingen. Ook onderzoeken we in samenwerking met het HCTL hoe we expertise-ontwikkeling kunnen vormgeven op het gebied van bijvoorbeeld veranderekunde, en begeleiding en feedback gericht op persoonlijke ontwikkeling.

Door Wátte Zijlstra

Als onderdeel van de verkenning naar de betekenis van studentsucces hebben wij verschillende learning labs georganiseerd voor medewerkers en studenten. De deelnemers kwamen onder andere uit onze eigen netwerken, via mond-tot-mond reclame en de opleidingen van de docent-trainees die interviews hebben gehouden met collega's over de betekenis van studentsucces en specifieke interventies gericht op het verbeteren van studentsucces (zie hoofdstuk 7). De deelnemende docenten, studenten, studieloopbaanbegeleiders, stafmedewerkers, managers en onderzoekers hebben allemaal vanuit hun functie/rol en/of specifieke context interesse voor het onderwerp studentsucces en willen graag meedenken over manieren hoe we studentsucces positief kunnen beïnvloeden. Om dit te kunnen doen, is het belangrijk om eerst te bepalen wat we nu precies verstaan onder studentsucces, hoe het ontstaat en wat ieders rol en verantwoordelijkheid is, en tenslotte welke condities noodzakelijk zijn. Wij hebben gevraagd aan de deelnemers van de learning labs om antwoorden hierop te geven en die op een A4 te verwoorden vanuit hun eigen perspectief en ervaringen. Daarnaast hebben we specifiek een aantal medewerkers en studenten benaderd om hun visie te geven. Dit heeft maar liefst 42 inzendingen opgeleverd met een breed pallet aan beelden over studentsucces (zie hoofdstuk 5). In dit hoofdstuk een analyse van de 42 persoonlijke visies van negen studenten, dertien docenten/studieloopbaanbegeleiders, zeven onderzoekers, negen stafmedewerkers en zes directeurs/managers.

Het belang van de beweging van studiesucces naar studentsucces wordt door alle inzenders scherp zichtbaar gemaakt: studeren aan de hogeschool houdt immers meer in dan nominaal studeren en/of het behalen van hoge cijfers. De inzendingen laten zien dat studentsucces niet eenduidig te vatten is, hoewel er in grote lijnen consensus bestaat over wat het betekent: het gaat om persoonlijke groei en ontwikkeling. Studentsucces vraagt van het onderwijs om verbinding met de persoonlijke drijfveren van de student, om oprechte belangstelling voor de persoonlijke context van de student en om maatwerk. Zaken die niet altijd vanzelfsprekend zijn in de manier waarop het onderwijsproces heden ten dage is ingericht. In de analyse van de 42 visies kijken we eerst naar de betekenissen die aan studentsucces worden gegeven, vervolgens naar de wijze waarop studentsucces ontstaat en de noodzakelijke organisatorische condities.

Wat is de betekenis van studentsucces?

“Studentsucces gaat over persoonlijke ontwikkeling en groei.

Persoonlijke ontwikkeling en groei staan in bijna alle inzendingen centraal. Daarmee wordt onder andere de ontwikkeling van student naar *young professional* bedoeld, dat je je bewust wordt van je eigen kwaliteiten en ontwikkelpunten en dat je leert te reflecteren op je eigen problemen en sterke en minder sterke punten. Voor verschillende docenten en onderzoekers betekent groei ook dat studenten laten zien dat zij hun hart durven volgen (doen waar je gelukkig van wordt), dat zij (levens)keuzes durven maken en uit hun comfortzone durven stappen en daarmee ook regisseur worden van hun eigen leerproces. Een van de docenten vat het samen in het woord levenskunst: *“Studentsucces is het tot bloei laten komen van jonge mensen, die zichzelf ontwikkelen tot levenskunstenaar en professional met een ‘eigen kleur’.”*

En over ontdekken. Volgens verschillende inzenders gaat het vooral om ontdekken. Het gaat om ontdekken wat het beste bij jou past, waardoor jij (intrinsiek) wordt gemotiveerd, en wat past bij jouw roeping. En dat is niet eenvoudig. Dit begint al bij de studiekeuze. Niet alle studenten maken een bewuste en doordachte studiekeuze. Die moet je ontdekken. En in die ontdekkingsstocht kun je tot de conclusie komen dat een andere studie beter bij jou past. Dus, kunnen we uitval ook zien als studentsucces? “Ja”, volgens een van de onderzoekers, “*uitval is een belangrijk leermoment.*”

Het is een dynamisch en persoonlijk concept. Studentsucces is een leerproces zonder een vast gedefinieerd eindresultaat. Het is een dynamisch concept zoals twee onderzoekers het noemen: een beweging, schijnbaar ongrijpbaar en niet te sturen. Pas achteraf kun je zien wat het heeft opgeleverd. En daarmee is het ook een heel persoonlijk concept dat voor ieder individu iets anders betekent. “*The meaning of succes is an extremely personal concept.*” Volgens de student die deze uitspraak deed kan ‘echt’ succes alleen van binnenuit gevoeld worden zonder sociale verwachtingen en druk. En dat is wat een van de onderzoekers ook benadrukt: het gaat over iets wat van binnenuit komt en niet iets wat van buitenaf wordt bepaald. Het gaat over dichter bij jezelf komen en dat maakt het zo ongrijpbaar.

En het levensverhaal is daar onderdeel van. Het persoonlijke wordt ook bepaald door het levensverhaal van de student. “*Their story is an essential part to their succes*”: we moeten verder kijken dan de cijfers en inspelen op het feit dat studenten verschillende startposities hebben en dat ook de finish zelf als succeservaring er per student anders uit kan zien. Verschillende inzenders illustreren de betekenis van studentsucces aan de hand van (eigen) levensverhalen. De een verhaalt over een student uit het Caribisch-Nederlands gebied dat met doorzettingsvermogen en een optimistische persoonlijkheid de loodzware overgang naar het hoger onderwijs heeft overwonnen, de ander vertelt over een student die ernstige vertraging had, die van haar tegenslagen een succesverhaal gemaakt heeft, en nu met diploma als ervaringsdeskundige jeugdigen bijstaat. En een van de collega’s vertelt hoe zijn persoonlijke zoektocht leidend is geweest voor zijn succeservaring. In zijn verhaal laat hij zien welke invloed zijn studie heeft gehad op zijn kijk op de wereld en het ontdekken van zijn talenten die hij nu in een heel ander werkveld inzet. Deze ontdekkingen hebben zijn succesverhaal gevormd.

Het beslaat dus een breder terrein dan alleen de studie,

Studeren is onderdeel van het leven. Veel inzenders geven aan dat studenten in deze fase veel energie kwijt zijn in het zoeken naar de balans tussen studeren, het studentenleven, samenzijn met familie en vrienden, bijbanen, het huishouden en persoonlijke ontwikkeling (extra curriculaire activiteiten, hobby’s). Het vinden van die balans is niet eenvoudig en volgens de studenten een vorm van studentsucces. Studentsucces gaat over het geheel en is als holistisch te beschouwen. Daarmee raakt studentsucces ook studentenwelzijn. In veel persoonlijke visies komt studentenwelzijn terug als onderwerp: studentsucces en studentenwelzijn hangen sterk met elkaar samen. “*The way success is perceived and internalised by students has a huge impact on their well-being*”

studentsucces kan leiden tot studiesucces.” Over het geheel genomen geven studenten en medewerkers aan dat het bij studentsucces niet primair gaat om het halen van de hoogste cijfers of nominaal studeren zonder vertragingen; het behalen van het diploma wordt door verschillende inzenders wel specifiek genoemd als onderdeel van studentsucces. Er bestaat dus een zekere connectie tussen studentsucces en studiesucces. Een docent verwoordt het als volgt: *“studentsucces leidt tot studiesucces.”* Waarbij studiesucces in dit geval staat voor het halen van vakken.

Hoe ontstaat studentsucces?

“Studentsucces ontstaat in de relatie. Persoonlijk contact wordt in de meeste visies gezien als de sleutel tot studentsucces. Daarom is het belangrijk om hierin te investeren. Een van de docenten noemt het voeren van echte dialoog met studenten een wezenlijke bouwsteen van studentsucces en probeert dit ook te doen in haar praktijk. Een andere docent geeft aan dat ervaring heeft geleerd dat oprechte belangstelling, persoonlijke aandacht en vertrouwen in de student belangrijke pijlers zijn in diens ontwikkeling. En dat wordt bevestigd door weer een andere collega die als belangrijkste leidraad in het contact met elke student, hen probeert te leren kennen en een poging doet om hun naam te onthouden, zodat hij in een latere fase van hun studie, op cruciale momenten, van belang voor hun studentsucces kan zijn. Het persoonlijke contact zit in de kleine dingen: in gesprekken, in reacties aflezen, in experimenteren. *“Vele oplossingen voor studentsucces zijn niet zo ingewikkeld, neem de tijd om met studenten in gesprek te gaan, stel de juiste vragen en kom met elkaar tot een passende oplossing.”*

Twee onderzoekers zien studentsucces als een relationeel begrip. De kern van studentsucces is volgens hen kritische participatie. Het is de opbrengst van een creatief maakproces tussen studenten, docenten en het werkveld. Daarmee staat studentsucces niet op zichzelf, het verandert de studenten, en door de (kritische) participatie van studenten verandert ook het onderwijs en het werkveld. Dit creatieve maakproces ervoer een andere collega: *“ik stopte met rennen en ging naast de studenten lopen. (...) Er kwam lucht en een gevoel van medeverantwoordelijkheid: we pionierden samen.”*

Een collega noemt het belang van de drie psychologische behoeften van Deci en Ryan (*Self-Determination Theory*): *autonomy* (vrijheid in handelen), *competence* (vertrouwen in kunnen) en *relatedness* (sociale verbondenheid). Zij geeft aan dat uit een eigen onderzoek blijkt dat studenten vooral behoefte hebben aan sociale verbondenheid om überhaupt tot leren te kunnen komen. Daarom pleit zij ervoor om sociale verbondenheid (*relatedness*) als startpunt te nemen voor de ontwikkeling van student naar professional.

Door geloof in eigen kunnen. Hiervoor werden vertrouwen en *competence* al genoemd als belangrijk voor de ontwikkeling van studenten. Dit betekent geloof hebben in de student en voor de student geloof hebben in eigen kunnen. In een aantal bijdragen wordt verhaald over situaties waarin docenten niet geloofden in de student wat zich uitte in lage verwachtingen en vooroordelen. Docenten beseffen volgens een van de studenten niet altijd wat de impact daarvan is: *“dat de een wat langer over een opleiding doet, betekent niet dat deze student niet succesvol is, en wanneer een andere student uit een specifiek land komt, wil dat niet meteen zeggen dat deze geen succes zal behalen.”* Een andere student verhaalt over haar succesvolle studieloopbaan van vm-

bo-kader naar hbo, ondanks de lage verwachtingen van haar mentor op het vmbo: “*niemand uit mijn klassen is naar mbo-niveau 4 gegaan.*” En door in zichzelf te blijven geloven is zij cum laude geslaagd voor haar vmbo, heeft zij het mbo en haar hbo-propedeuse in een keer gehaald. Een van de docenten heeft zelf te maken gehad met lage verwachtingen en probeert nu zoveel mogelijk naar studenten te luisteren, te kijken naar de achtergrond en waar de potentie ligt.

En door het beste uit jezelf te halen. Het beste uit je studie en studententijd halen, is wat de meeste studenten antwoorden op de vraag wat zij doen om studentsucces te behalen. Daarbij gaat het om alle mogelijkheden te benutten om je persoonlijk te ontwikkelen. Niet alleen via je studie, maar ook door ervaringen van buiten je studie. Dit brengen veel van de studenten die aan het woord zijn in dit boek in de praktijk: zij zijn lid van de StudentBranch van het kenniscentrum Global & Inclusive Learning, voorzitter van de Hogeschoolraad, redacteur van het magazine Collective, lid van de Taskforce Diversity & Inclusion, lid van de Unesco Jongerencommissie, student-assistent bij de opleiding en doen extra stages en hebben bijbanen. Deze ervaringen bieden volgens de studenten veel kansen om over jezelf te leren.

Met docenten en slb'ers als inspirator, motivator en ruimteschepper. Docenten en slb'ers zijn zich ervan bewust dat zij een grote rol spelen in het inspireren en motiveren van studenten en kwalificeren zich met termen als inspirator, motivator en ruimteschepper. Een docent verwoordt zijn rol als “het (eigen)wijze hout van studenten in vuur en vlam zetten.” Een andere docent zegt dat zij een stukje meewandelt in hun zoektocht naar hun professionele identiteit. Ook hier is de persoonlijke aanpak leidend.

35

In uitdagend en activerend onderwijs.” Uiteraard ontstaat studentsucces binnen uitdagend en activerend onderwijs. Verschillende inzenders benadrukken het belang van het onderwijs zelf: “*door studenten kennis te laten maken met verschillende rollen en activiteiten in de praktijk en hen te laten zien hoe je theoretische inzichten kunt toepassen in de praktijk, merk ik dat het enthousiasme van de student voor de studie groeit.*” Een van de uitdagingen voor de opleidingen is om de persoonlijke ontwikkeldoelen van de studenten samen te brengen met de ontwikkeldoelen van de opleiding, waarbij de student centraal staat. Ook andere leeromgevingen dan de traditionele kunnen interessant zijn. Een collega geeft aan dat leren in stadslabs een impuls kunnen geven aan studentsucces. Deze collega ziet studentsucces als een proces, met een golvende beweging waarbij experimenteren, reflecteren, weten en niet-weten, chaos en orde en diverse emoties elkaar afwisselen en leiden tot ontwikkeling. Dergelijke processen kunnen juist in de stadslabs van De Haagse Hogeschool op gang gebracht worden.

Wat zijn de belangrijkste organisatorische condities voor studentsucces?

“Een basisvereiste is een cultuur gericht op persoonlijke groei. In veel persoonlijke visies komt naar voren dat een cultuur nodig is gericht op persoonlijke groei. Dit betekent concreet dat er voldoende ondersteuning, begeleiding en aandacht is van zowel docenten als slb'ers. Daarbij is een persoonlijke aanpak cruciaal waarin docenten en slb'ers luisteren naar hun studenten en oprechte belangstelling tonen. Sommigen spreken van maatwerk. Een ander belangrijk aspect van een cultuur gericht op persoonlijke groei

is het geven van feedback. En die is niet altijd even constructief. Een van de studenten vertelt dat de feedback die hij ontvangt van docenten vaak gericht is op fouten. In zijn zoektocht naar groei heeft hij daarom een minor gevolgd aan een andere onderwijsinstelling en kreeg daar wel constructieve feedback: “(...) *Amazing, something also happened to your voice. I can hear a creativity of abstract thought emerging that you need to cultivate.*” Hij geeft dit voorbeeld om aan te tonen dat zelfs ogenschijnlijk kleine dingen zoals het geven van feedback een enorme impact kunnen hebben op de manier waarop studenten studentsucces ervaren. Ook verbaast dezelfde student zich over een medestudent die in zijn speech bij het behalen van de propedeuse de nadruk legde op zijn worstelingen tijdens de studie, slapeloze nachten en de paniek die hij soms voelde. Wat zegt dit over de cultuur binnen de opleiding? Is dit een cultuur gericht op groei?

Die veilig en inclusief is. Een van de studenten verwoordt de betekenis van ondersteuning en begeleiding heel kernachtig: “*Supported’ includes three main factors: community, guidance and safety.*” Dit zijn voorwaarden waarbinnen sociale verbondenheid kan ontstaan die, zoals hiervoor geconstateerd, cruciaal is voor het ontstaan van studentsucces. Binnen een dergelijke omgeving durven studenten zich te uiten, zichzelf te laten zien en te participeren. Dit raakt aan de manier waarop de instelling omgaat met diversiteit en inclusie. Voorkomen moet worden dat studenten (onbedoeld of niet) buitengesloten worden, omdat er geen sprake is van verbondenheid. Het bestaan van verschillende communities gerelateerd aan bijvoorbeeld studie, identiteit of interesse zijn daarom noodzakelijk. Ook medewerkers noemen een veilig, oordeelvrij, respectvol en inclusief leerklimaat als een van de voorwaarden voor studentsucces. “*My main personal mission is to create a safe harbor and playground for students (next to colleagues/facilitators) to express their unique self in different ways.*” Dit vraagt volgens een van de docenten dat je jezelf ook kwetsbaar durft op te stellen. Door jezelf als docent open te stellen, toon je betrokkenheid en stel je de studenten op hun gemak.

Waar aandacht is voor studentenwelzijn. Studeren gaat niet altijd op rolletjes en door succes zo centraal te stellen, ontstaat er volgens een van de medewerkers onbedoeld spanning. Zowel bij studenten als bij docenten en andere medewerkers. Onderzoek toont aan dat de psychische klachten onder studenten hoog is en dat komt volgens een van de inzenders door de nadruk op ‘nominaal is normaal’. “*Dat draagt natuurlijk stevig bij aan gevoelens van machteloosheid, ongemak, falen en schaamte als de norm niet wordt gehaald.*” Een ander aspect is dat studenten vaak worstelen met hun identiteit tijdens de studie jaren; de meeste psychische klachten komen tot uiting in deze levensfase. Aandacht hiervoor is dus belangrijk. Dit gebeurt al vanuit verschillende plekken in de organisatie: door de studentpsycholoog die onder andere spreekt van het belang van een gezond streven (het voorkomen van te hoge eisen en/of studeren op basis van enkel extrinsieke motivatie) en de beleidsmedewerker studentenwelzijn en sociale veiligheid die aangeeft dat gezien en gehoord worden van grote invloed zijn op het studentenwelzijn. In de bijdragen van de studenten komt het belang van studentenwelzijn ook regelmatig als thema naar voren: aandacht voor het fysieke en mentale welzijn, en het zoeken naar een gezonde balans tussen studie, thuis, werk en plezier.

En waar studentsucces-van-binnenuit de ruimte krijgt.”

Zoals geconstateerd aan het begin van deze analyse is er onder de inzenders veel overeenstemming over de betekenis van studentsucces en wordt de beweging van studiesucces naar studentsucces toegejuicht. Een van de collega's is wel een beetje sceptisch. Hij ziet een beweging van

denken vanuit systemen die gericht zijn op rendement naar denken vanuit individuen die bepaalde doelen stellen. Maar is de genoemde verschuiving niet simpelweg die van systemisch naar persoonlijk rendement? En hanteren we eigenlijk nog steeds hetzelfde economische model? Het gebruik van het woord 'succes' in 'studentsucces' versterkt deze connotatie. Liever spreekt hij van 'studentgeluk' dat van binnenuit komt. Een andere collega lijkt het hiermee eens. Hij zegt: *"Uit de rails gelopen Verlichtings- en Romantiek-denken in het onderwijs heeft studenten jarenlang systematisch in een meedogenloze leer- en sorteer- en nu ook succesmachine gegooid. Je moet groeien. Persoonlijk. Je ontwikkelen. Individueel. Je moet....want anders..."* Om te eindigen met de verzuchting dat een mogelijke, aanstaande flexibilisering van het onderwijs wat ontspanning kan opleveren in de dierbare studentenhoofden en harten.

Zij verwoorden beide een door meerdere collega's gedeeld verlangen naar het afnemen van het dominante systeendenken. Want volgens verschillende inzenders zit dit systeem studentsucces in de weg. *"in het hoger onderwijs lijken plannen, protocollen en processen ons soms het zicht te ontnemen op waar het werkelijk om gaat."* Bovendien ontbreekt het vaak aan tijd en ruimte om studenten persoonlijk te begeleiden en aandacht te geven. Er wordt gevraagd om in toekomstig beleid meer rekening te houden met tijd en ruimte voor persoonlijke begeleiding, zodat we weer zicht krijgen op waar het om draait in het onderwijs.

Op dit moment lijkt die persoonlijke aandacht voornamelijk gegeven te worden door slb'ers. Een van de lectoren constateert op basis van gesprekken met studenten dat de positie van studieloopbaanbegeleiders magisch lijkt te zijn: voor bijna alle vragen wordt de student doorverwezen naar de slb'er. *"Studentsucces lijkt voor een groot deel afhankelijk van de slb'er."* Is deze positie houdbaar in de beweging die we lijken te maken naar studentsucces? En zijn slb'ers en docenten voldoende geëquipeerd om studenten te coachen en persoonlijk te begeleiden? In sommige bijdrages wordt specifiek meer aandacht gevraagd voor de professionalisering van docenten en slb'ers in coachingsvaardigheden.

Behalve flexibilisering, meer ruimte, middelen en professionalisering is er volgens een van de managers ook een visie nodig op wat binnen opleidingen wordt verstaan onder persoonlijke ontwikkeling. Immers, vakinhoudelijk onderwijs en persoonlijke ontwikkeling gaan hand in hand.

Een filosoof op woordenpad

Studentsucces: wat een wonderlijke term! Dat was mijn eerste reactie toen ik hem voor het eerst hoorde. Natuurlijk begreep ik wel dat hier een verschuiving had plaatsgevonden van ‘studiesucces’ naar ‘studentsucces’, van een denken vanuit systemen die gericht zijn op rendement naar een denken vanuit individuen die zich bepaalde doelen stellen. Als die persoonlijke doelen bereikt zijn, is de studie voor die student een succes. Dat is dan een successtudent wie studentsucces te beurt is gevallen. Met deze student is het goed afgelopen. Schuilt daar niet een probleempje met die term, of liever met het denken dat eraan gekoppeld is? Is de genoemde verschuiving niet simpelweg die van systemisch naar persoonlijk rendement? Hanteren we niet nog steeds een economisch model: wat levert het op, wat is de output, rendeert het goed, heb ik de juiste waar voor mijn geld gekregen?

Succesvol zijn als student, wat is dat eigenlijk? Of wacht, eerder nog valt te vragen: een student, wat is dat nu precies? Doorgaans iemand die op de rand van volwassenheid staat. Iemand die op eigen wijze de wijde wereld begint in te trekken. Iemand die deze wereld en zichzelf nader aan het ontdekken is. Iemand die onderzoekt hoe zich daartoe te verhouden, wat daarin te doen en welk beroep daarin uit te oefenen. Dat is de student aan het ontdekken. De veronderstelling lijkt echter vaak te zijn dat de binnenkomende student dit allemaal al ontdekt heeft, zich van daaruit doelen heeft gesteld en zodoende streeft naar succesvolle realisatie van die doelen. “Heb ik waar voor mijn geld gekregen? Heb ik mijn doelen bereikt? Rendeert mijn studie inderdaad?”

40 Laten we het eens omkeren. De vragen zouden ook de volgende kunnen zijn. “Heb ik ontdekkingen in mijn studie gedaan? Heb ik mijn doelen gevonden? Weet ik welke kant ik opga?” Zouden we de termen ‘studiesucces’ en ‘studentsucces’ niet beter verruilen voor ‘studiekwaliteit’ en ‘studentgeluk’? De kwaliteit van een studie is hoog als ze de student dicht bij de eigen beroepsbewogenheid brengt. En de student die zulke nabijheid gaat ervaren en waarlijk warm begint te lopen voor het gekozen vak, is een gelukkig mens.

Maar met geluk moet je voorzichtig zijn. Het woordje geluk wordt al te makkelijk op zaken geplakt die niets met geluk te maken hebben. Geluk is een ongrijpbaar ding. Geen ding dus. De filosoof Friedrich Nietzsche stelde dat het individuele geluk aan onbekende innerlijke wetten ontspringt en daarom niet met voorschriften van buitenaf kan worden bevorderd. Oppassen dus met dat geluk.

Maar toch... ‘studentgeluk’ zegt mij meer dan ‘studentsucces’. Het laatste klinkt meer van buitenaf, het eerste meer van binnenuit, zozegd. Dichter bij jezelf komen als student, als iemand die een vak leert. Dichter bij dat vak komen en zo ook dichter bij jezelf. In je element zijn. Studie is voorbereiding op werk. Een studie-gemeenschap voert naar een werkgemeenschap. Daarbinnen je plek vinden, binnen dat geheel van professionele vragen en antwoorden, medestudenten en collega’s, klanten en cliënten, daar je passie vinden: noem dat maar ‘studentgeluk’. Daar is het allemaal om te doen.

**“Maar toch... ‘Studentgeluk’
zegt mij meer dan
‘studentsucces’.**

**Het laatste klinkt meer van
buitenaf, het eerste meer van
binnenuit, zagezegd.**

**Dichter bij jezelf komen als
student, als iemand die een
vak leert. Dichter bij dat vak
komen en zo ook dichter bij
jezelf. In je element zijn.”**

“Studentsucces draait bij mij om het beste uit mijn studie halen. De ervaringen die ik opdoe tijdens de opleiding, maar ook de uitdagingen waar ik tegenaan loop, helpen om mijzelf als persoon te ontwikkelen. Het gaat om het proces naar je diploma toe en niet alleen om het behalen hiervan.”

REGINA GEERMAN

Meer dan alleen voldoende halen en mijn diploma

Als studente aan De Haagse Hogeschool begon ik mijn opleiding Human Resource Management met het idee om zonder enige vertraging mijn diploma te halen. Dat was in mijn ogen waar studentsucces om draaide. Ook mijn medestudenten deelden dezelfde gedachte. Dit beeld veranderde voor mij toen ik vaker betrokken raakte achter de schermen van De Haagse Hogeschool.

Het afgelopen studiejaar heb ik mogen samenwerken met twee docenten en enkele andere studenten aan een hackathon. Ook heb ik mogen deelnemen aan meetings en workshops rondom *Global Citizenship*. Het idee van studentsucces betekent nu veel meer dan alleen voldoende halen en mijn diploma ontvangen. Studentsucces draait bij mij om het beste uit mijn studie halen. De ervaringen die ik opdoe tijdens de opleiding, maar ook de uitdagingen waar ik tegenaan loop, helpen om mijzelf als persoon te ontwikkelen. Het gaat om het proces naar je diploma toe en niet alleen om het behalen hiervan.

Ik vind dat studenten zelf verantwoordelijk zijn voor hun studentsucces. Als student moet je open staan om naast je opleiding ook actief te zijn binnen de hogeschool. Persoonlijk was dit in het begin voor mij niet zo, het ging immers om het behalen van mijn studiepunten. Ik heb mijzelf opengesteld om vrijwillig met anderen aan projecten te werken en zo betrokken te raken bij De Haagse Hogeschool. Ondanks dat studenten zelf verantwoordelijk zijn, moet de opleiding of hogeschool ook open staan om studenten bij interne projecten te betrekken. Ik vind het heel waardevol als studenten zich via dergelijke projecten kunnen ontwikkelen. Uiteindelijk is het altijd aan studenten zelf om echt stappen te ondernemen het beste uit hun opleiding te halen. De weg die je bewandelt om je diploma te behalen is waar het succes zich kan ontwikkelen. Dit is geen rechte weg, maar een weg met hobbels en bochten.

Crafting Stories

Student success is about feeling empowered while reframing (so-called) failures as milestones, building resilience during setbacks and setting new challenges on the way that synergize the individual, celebrating successes on the way.

In the StoryCrafting workshops we (Mariëtte Harlaar & I) offer, we encourage participants to find their synergy by defining their student success formula along the way. There is not just one recipe for student success, but basic ingredients that create a good dough: wellbeing, fostering a feeling of belonging, self-awareness (value-based), a growing self-regulation through self-defined challenges on the way, fitting the self, (re)defining 'failure' as a needed milestone to grow (mind-shifting) before goal-setting, in dialogue with self and others.

Through the many years I have had the privilege to work with many 'young professionals to be' side by side, inspired by Frans Meijers and Reinekke Lengelle, a dominant topic has arisen, which has become my leitmotif: the heart of the student should be at the core of education! My main personal mission has become to create a safe harbor and playground for students (next to colleagues/facilitators) to express their unique 'self' in different ways: 'being uniquely different' as my mantra to promote an *inclusion-in-diversity growing environment*. This is how our Comenius project 'CareerCrafting Serious Challenge' was born as a co-creative playground where dream-teams grow: CMD and IT students develop with FM/HRM coaches and students an app and platform, based on StoryCrafting workshops, to support 1st year students during the first 100 days (started in September 2021).

I have witnessed many life make-overs along the way, from students following a technical study who became happy chefs, or students following the study parents chose for them, engaging in a Human Rights NGO, ending up as animal activists. All comes to empowerment by first visualizing one's own paradigms and getting to the core of what really matters. As students say: "*StoryCrafting is much more core and relevant than any other coaching (slb) I have ever had so far*"; "*StoryCrafting is just being myself in a pure state*"; "*StoryCrafting is a life-changing experience in a roadmap*."

For me, student success is not the same as study success. Most of the educational system has been focusing on the race to study success, leaving often the student's heart behind along the way. Individuals need to define and co-construct their own success formula, based on own values, talents and learning path by facing challenges along the way, instead of reproducing someone else's formulas and complying with standard procedures. I believe in empowerment from within: dare to be yourself, dare to grow, challenge your inner self (take leadership by first challenging your mindsets); link heart + head + hands before goal-setting and dare to make an impact. Every student has a genius inside and my personal drive is to make it visible and empower those students by setting milestones in Crafting their Stories. Let's Craft together!

“Most of the educational system has been focusing on the race to study success, leaving often the student’s heart behind along the way.”

“Studentsucces raakt niet alleen de student, maar is het DNA van de hele hogeschool en de kenmerken ervan worden gedragen door iedereen van conciërge tot voorzitter.

Ook voor collega’s geldt dat we steeds nieuwsgierig moeten zijn naar elkaars talenten.”

Het DNA van onze hogeschool

Albert Einstein zei: *“Niet alles wat geteld kan worden, telt en niet alles wat telt, kan geteld worden.”* Dat geldt volgens mij ook voor studentsucces. Want het uitdrukken van studentsucces in cijfers, studiepunten en percentages rendement doet het succes tekort, het gaat namelijk vooral om ontwikkeling, om talenten die tot wasdom komen en vaardigheden om je staande te houden tijdens de studie en in het leven.

Ik associeer studentsucces met het opsporen van talenten en het geven van tools aan studenten om deze de ruimte te geven. Daar hoort ook bij het herkennen van obstakels die dat talent soms in de weg staan en studenten leren daar mee om te gaan. Het onderwijs draait niet alleen om kennis vergaren, maar om de ontwikkeling van (jonge) mensen: studenten leren hoe om te gaan met belemmeringen en tegenslagen, en leren hoe talenten optimaal benut kunnen worden en wat daarvoor nodig is.

De vraag is hoe je de omstandigheden creëert die dit mogelijk maken. Ik denk dan allereerst aan een veilig leer- en werkklimaat waar studenten en professionals nieuwsgierig en betrokken zijn en een open *mindset* hebben, waar aandacht is voor ieders uniekheid en ieders opvattingen, denkbeelden en persoonlijke omstandigheden, waar kansengelijkheid de norm is en waar een goede en duidelijke supportstructuur aanwezig is voor zowel studenten als medewerkers.

Ik noem zowel studenten als medewerkers, omdat we onderdeel uitmaken van een geheel. Studentsucces raakt niet alleen de student, maar is het DNA van de hele hogeschool en de kenmerken ervan worden gedragen door iedereen van conciërge tot voorzitter. Ook voor collega's geldt dat we steeds nieuwsgierig moeten zijn naar elkaars talenten. En we moeten ernaar streven dat deze ook tot volle bloei kunnen komen. Dan krijg je een community met hetzelfde DNA. Iedere student en medewerker heeft dus een rol in het tot stand brengen van studentsucces.

Dit DNA draag ik zelf uit door het gebruik van 'de complimentenmuur'. Ik begeleid studenten van de opleiding HRM tijdens hun tweedejaars stage. In de intervisiebijeenkomsten laat ik halverwege de 'complimentenmuur' voorbijkomen. Elke student (en ook de begeleider) geeft zijn/haar/hun medestudenten een compliment. Elke student staat ongeveer drie minuten in het zonnetje, voelt zich gezien en erkend, en wordt zich bewust van de eigen kwaliteiten. Na de complimentenmuur is er meteen een gevoel van saamhorigheid.

A genuine feeling of being supported

The meaning of success is an extremely personal concept and is continuously shifting. Success can be defined by those around us, but true success is internally felt independent of social expectations and pressures. To me study success is not only limited to passing courses with high grades, but also encompasses getting the most out of your time as a student. This means passing courses with a full understanding of material, being given opportunities to apply knowledge outside the classroom, and feeling part of a community.

For students to be able to achieve this level of ‘success’, I believe that a genuine feeling of being supported is required. ‘Supported’ includes three main factors: community, guidance, and safety. In the case of students, the feeling of a wider community is important, both linked to their field of study and to their identity. Furthermore, knowing where to get help or guidance, and feeling safe within the university are vital elements for students to feel encouraged throughout their study time.

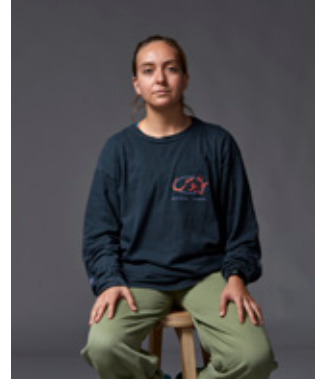
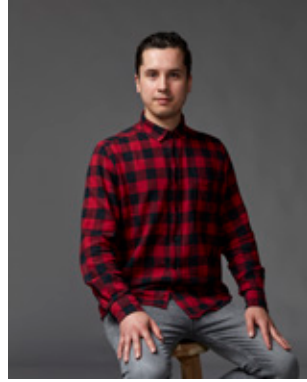
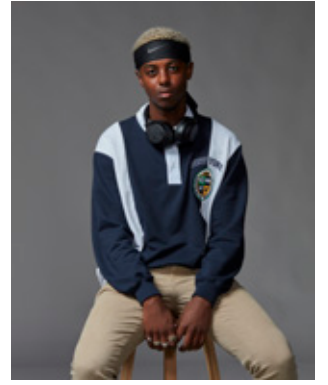
These three factors of support can be achieved by providing students more opportunities to get involved within the university; moreover, a student-led organization can lead to relevant support groups and a community feeling for all students. Furthermore, if possible, mentors (slbers) should be linked to students during all three/four years of a student’s time at THUAS. This will strengthen the relationship with the mentor and give students the opportunity to go to someone known when facing academic or personal related issues. Important to note is that mentors themselves must be properly backed and supported in order for this to be successful. They must be familiar with the support structures of the university to refer students into the right direction and should be offered relevant professional trainings.

These elements will increase the student’s motivation, which is vital in finishing one’s study. Additionally, by providing these support elements, the organization shows students they are truly backed within their student journey. If a student leaves THUAS with a sense of connectedness to their study time alongside their degree, a student has truly succeeded.

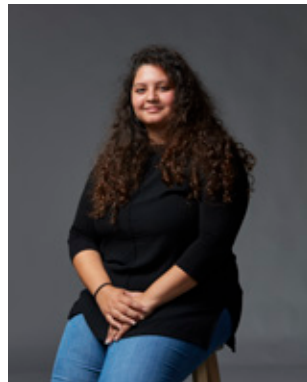
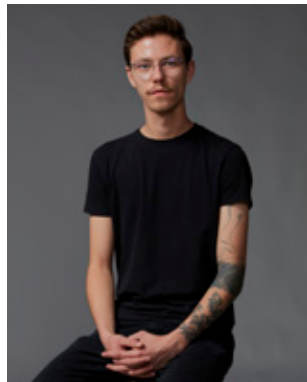
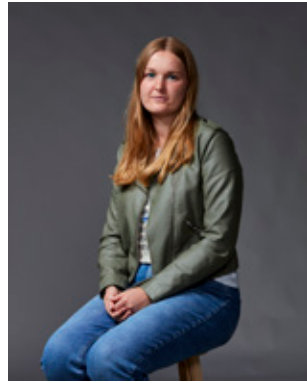
**“The meaning of success is
an extremely personal
concept, and is continuously
shifting.**

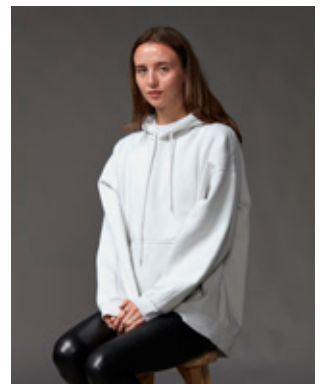
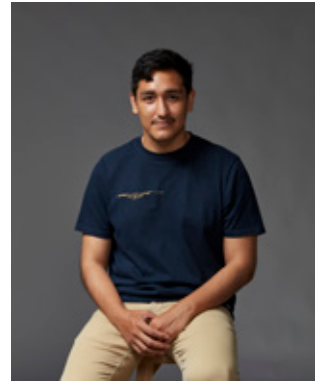
**Success can be defined
by those around us,
but true success is internally
felt independent of
social expectations and
pressures.”**

51

52

“For a great part of our history we have discussed the terms study or student success, in search of the complete answer that envelopes all walks of life.

However, with the above mentioned changes in student population this is a nigh on impossible task.”

The story behind

Students are the lifeblood of any academic organization. They provide the reason for being, the stimulus for development and above all the soul. The type of student an institution attracts can personify the characteristics of it and how it operates. Of course, as society continues to change and access to education becomes more open, as it should be, the pathway of students ceases to be uniform or predictable

For a great part of our history we have discussed the terms study or student success, in search of the complete answer that envelopes all walks of life. However, with the above mentioned changes in student population this is a high on impossible task. For some success entails academic excellence, for others it simply means getting to the end of the programme/module they follow. In some cases this may even not mean successfully rounding it off. Simply put: people's backgrounds, life situations and contexts become important. Their story is an essential part to their success.

In my opinion it is important that an organization that attracts a diverse population of students from all walks of life needs to come to terms with this. It is imperative to allow each student to grow and develop according to their own parameters. Naturally this must be done while maintaining standards, raising the bar and challenging students, but there must be an understanding that not all can attain the same finish as not all start from the same place. That encompasses both ability and means.

What is important is that all students are given the same opportunities to reach their final destination. An organisation should not preclude or exclude an audience on the basis of preconceived ideas. Here the debate of equity and equality comes into play. The pandemic we are living through gives us plenty of examples of where these dilemmas play out – equipment to be able to follow classes online, and actual physical place to be able to follow classes online, etcetera, are not the same for everybody. The role of the outside world has also become more relevant, and we consider more the importance of wellbeing in how people connect and study. All very good developments as we seek to aid and help our students.

My main take away is that student/study success is important, but it is vital to remember the story behind the statistics and that success comes in many shapes and fashions. For some who enter a marathon the only measurement of success is the time in which they complete it, for others simply completing the training to be able to start is reward enough. We must be open enough to accept that while challenging the starter to be able to finish the race.

56

**“De studente werkt nu als
ervaringsdeskundige
in het werkveld en
ondersteunt daar jeugdigen
onder het motto ‘tegenslagen
kennen we allemaal, maar
vraag hulp en laat je helpen.”**

De waarde van het persoonlijke pad

Studenten zijn in principe succesvol op het moment dat zij de opleiding vanuit hun passie kiezen en vlot doorlopen, goed voorbereid zijn op hun beroepsuitoefening, zich geïnspireerd en zelfverzekerd voelen, en als wereldburger een bijdrage willen leveren aan de snel veranderende wereld.

Opleidingen kunnen studenten daarin helpen door te investeren in persoonlijk contact, erkenning van individuele talenten en verschillen, goede feedback te geven, hen de benodigde tools aan te reiken en hen te helpen reflecteren op hun persoonlijke én beroepsmatige ontwikkeling. Als pedagogen vinden wij een veilige context waarin respect voor diversiteit in perspectieven centraal staat en samenwerking de norm is, en docenten die benaderbaar, inspirerend en bekwaam zijn om de studenten te stimuleren in hun persoonlijke groei onmisbaar voor succes. Daarbij zeggen we ook: *everybody wants to reach the top of the mountain, but there is no growth at the peak. It is in the valley that we slog through the lush grass and rich soil, learning and becoming what enables us to summit life's next peak* (Andy Andrews)

De studente die na een groot persoonlijk verlies en bijbehorende nasleep, schaamte en drempelvrees alsnog de grote studie-achterstand inloopt en alsnog na jaren een diploma behaalt met behulp van de benodigde voorzieningen en tijdelijk extra begeleiding van de opleiding, is een prachtig voorbeeld van studentsucces. De studente werkt nu als ervaringsdeskundige in het werkveld en ondersteunt daar jeugdigen onder het motto 'tegenslagen kennen we allemaal, maar vraag hulp en laat je helpen'.

In dit geval is er geen sprake van nominaal afstuderen en was de hoogte van de studieresultaten ondergeschikt aan haar persoonlijke pad. Elke student is van grote waarde voor het werkveld. Het is aan ons om hen daar zo goed mogelijk te helpen komen. Op die manier zijn opleiding en student samen succesvol.

“Wat ik vooral als verbeterpunt zie, is het begrijpen van het begrip studentsucces. Dit heeft voor iedereen een andere betekenis en dat beseffen docenten niet altijd. (...)

Dat een student wat langer over een opleiding doet, betekent niet dat hij/zij/hen onsuccesvol is of geen studentsucces heeft behaald. En wanneer een student uit een specifiek land komt, wil dat ook niet direct zeggen dat deze geen succes zal behalen.”

De ontwikkeling van student naar young professional

Voor mij betekent studentsucces het succesvol afronden van je opleiding, jezelf ontwikkelen zowel op persoonlijk als op professioneel vlak en de nodige competenties ontwikkelen om op je toekomstige werkplek te kunnen functioneren. Dit hoeft niet binnen vier jaar, en ook niet met torenhoge cijfers, want je kan/mag, in mijn ogen, als student langer hierover doen. Dit betekent niet dat je een onsuccesvolle student bent. Het binnen vier jaar afronden van je opleiding wil ook niet per se zeggen dat je succesvol bent.

Het gaat meer om de ontwikkeling die je maakt: van student naar *young professional*. Dit betekent vooral focussen op en tijd besteden aan je eigen ontwikkeling, ontwikkeling van de nodige skills, praktijkervaring op doen, enzovoort, en met genoeg aandacht voor je eigen *wellbeing*. Ik denk bij succes ook aan de volgende uitspraak van R. Collier (Amerikaans auteur): *success is the sum of small efforts, repeated*.

Persoonlijk heb ik aan mijn ontwikkeling gewerkt door onder andere stage te lopen binnen mijn *field*, en ook in het buitenland. Daarnaast door lid te worden van de Unesco Jongerencommissie en vrijwilligerswerk te doen in het kader van mijn opleiding. Door deze ervaringen kijk ik terug op een succesvolle studietijd.

Wat ik vooral als verbeterpunt zie, is het begrijpen van het begrip studentsucces. Dit heeft voor iedereen een andere betekenis en dat beseffen docenten niet altijd. Dat een student wat langer over een opleiding doet, betekent niet dat hij/zij/hen onsuccesvol is of geen studentsucces heeft behaald. En wanneer een student uit een specifiek land komt, wil dat ook niet direct zeggen dat deze geen succes zal behalen. Dergelijke vooroordelen over en labels van studenten werken niet motiverend, en kunnen ervoor zorgen dat een student zich onzeker voelt.

Extra aandacht voor Caribische studenten

Onlangs publiceerde de nationale ombudsman Reinier van Zutphen een rapport over de moeilijkheden die Caribische studenten tegenkomen als zij in Nederland komen studeren. En met de oproep om er nu toch echt iets aan te gaan doen. Ieder jaar komen zo'n 200 studenten van de Caribische eilanden studeren op De Haagse Hogeschool. Dus ook bij de opleiding Bestuurskunde. Caribische studenten behalen een middelbareschooldiploma waarmee zij gewoon toelaatbaar zijn tot het Nederlandse hoger onderwijs. Maar zij lopen evengoed tegen grote culturele verschillen aan, merken dat de Nederlandse taal in Nederland toch meer eisen stelt, om over het klimaat maar te zwijgen. Sneeuw zien ze vaak voor het eerst, familie is ver weg en de schaal van de afzonderlijke eilanden valt in het niet tegen de omvang van Europees Nederland. Caribische studenten zijn geen internationale studenten, maar als je van 8.000 kilometer verderop naar Nederland komt, ben je toch ook geen Europese Nederlander.

Een van mijn oud-studentes is zo'n voorbeeld. Op 16-jarige leeftijd alleen op het vliegtuig naar Nederland. Het viel niet mee. De eerste maanden bleken loodzwaar. Maar waar veel studenten afhaken, daar ging zij door. Met bovengemiddeld veel doorzettingsvermogen, een goed stel hersens en een optimistische persoonlijkheid was zij een van de tien studenten die nominaal haar propedeuse behaalde. In jaar 3 was ze onderdeel van de eerste lichter die de minor Koninkrijkszaken succesvol afrondde, wat leidde tot een stage bij de vaste Kamercommissie Koninkrijksrelaties van het Parlement. Mijn oud-studente is het voorbeeld dat laat zien dat het kan en die ons trots maakt. Maar ze is ook een student die laat zien dat Caribische studenten extra aandacht nodig hebben: van ons, als docenten en mentoren, het CarE-netwerk van De Haagse Hogeschool, en de mensen het Aruba-, St. Maarten- en Curaçao-huis. En dan doen ze het geweldig.

**“Maar waar veel studenten
toch moeten afhaken,
daar ging zij door.**

**Met bovengemiddeld veel
doorzettingsvermogen,
een goed stel hersens en een
optimistische persoonlijkheid
was zij een van de tien
studenten die nominaal haar
propedeuse behaalde.”**

Focus op het individu

Je hebt het heelal, je hebt planeten, je hebt de aarde, je hebt continenten, je hebt landen, je hebt steden en dorpen, je hebt straten met huizen en in elk huis wonen mensen die weer bestaan uit water, botten, organen die weer bestaan uit cellen, die weer bestaan uit....

Je kunt het menszijn vanuit verschillende abstractieniveaus bekijken en daarbij kijken naar de verschillen of naar de overeenkomsten. Helder is dat we als mens allemaal in staat zijn tot denken, voelen en handelen. We hebben allemaal behoeftes en kennen allemaal emoties als liefde, angst en verdriet. We hebben allemaal ervaringen opgedaan in het verleden en hebben verwachtingen voor de toekomst. We hebben ook allemaal te maken met een wereld om ons heen, klein en groot, waartoe we ons hebben te verhouden.

En ieders wereldkaart daarbij is anders! We zijn in veel hetzelfde, en toch ook in zoveel uniek! En in dat uitgangspunt zit een sleutel tot studentsucces.

Geef vanuit de opleiding onderwijs over het vakgebied en de daarbij horende competenties. Besteed aandacht aan de professionele vaardigheden zoals communiceren en timemanagement, en ook aan bijbehorende gevoelens als stress, frustraties, (faal)angst, bewijsdrang. De focus ligt hier op de gemeenschappelijke deler.

Daarnaast is aandacht voor het individu nodig, en dit zou zomaar eens (deels) los van de opleiding gekoppeld moeten worden. Creëer een veilige, respectvolle en oordeelvrije omgeving. Sluit aan bij het groeiproces van de student en laat hem of haar zelf de regie voeren. Probeer niet hun wereldkaart te veranderen, maar maak ze bewust van hun eigen wereldkaart en maak ze vaardig in het zich verhouden tot wat de wereld van ze vraagt en hen brengt. Ga aan de slag met vragen als wat doe ik, wat kan ik, wat geloof ik, wie ben ik en waar sta ik voor (logische niveaus van Bateson). En ook: wat wil ik bereiken, hoe kom ik daar, wat heb ik daarvoor nodig en faciliteer vervolgens wat de student nodig heeft.

De focus ligt hierbij echt op het individu en dit vraagt om maatwerk. Maak generieke ervaringen niet te persoonlijk en laat een persoonlijke leerweg uniek zijn.

**“En ieders wereldkaart
daarbij is anders! We zijn
in veel hetzelfde, en toch
ook in zoveel uniek!
En in dat uitgangspunt zit een
sleutel tot studentsucces.**

**(...) Probeer niet hun
wereldkaart te veranderen,
maar maak ze bewust van hun
eigen wereldkaart en maak ze
vaardig in het zich verhouden
tot wat de wereld van ze
vraagt en hen brengt.”**

JAN-WILLEM SCHNEIDER

Louise, een voorbeeld van studentsucces

Tegenover mij zit Louise in een Tilburgs café. Op de achtergrond dwarrelen stemmen en verglijden tot een geroezemoes. Af en toe wat hoge klarinetklanken, terwijl tussendoor een saxofon broemt. De barman komt en zet behoedzaam twee glazen bier op de donkerbruine tafel. We heffen onze glazen. “Op onze studententijd die een half jaar geleden is afgelopen”, zeg ik en Louise knikt instemmend en neemt me plots mee naar haar middelbareschooltijd toen we elkaar nog niet kenden.

Van vmbo naar havo

In tegenstelling tot wat ik altijd dacht, is Louise haar studieloopbaan begonnen op vmbo-kader. “Ooit, op de basisschool, had ik nooit zin om te leren en kon ik soms driftig reageren. Vandaar dat ik instroomde in vmbo-kader. Al vrij snel in het eerste jaar had ik een gesprek met mijn mentor aan wie ik nog altijd veel te danken heb! Hij stimuleerde mij om mijn huiswerk te gaan doen en warempel, ik begon goede cijfers te halen. Zo werd school steeds leuker voor mij! In januari vroeg mijn mentor me of ik vmbo-gemengd wilde doen. Over die vraag hoefde ik niet lang na te denken, graag wilde ik daarheen. Op dat niveau was ik succesvol; ik zat goed in mijn vel en haalde hoge cijfers. En een jaar later kreeg ik opnieuw de vraag of ik een niveau hoger (havo) wilde proberen. Natuurlijk wilde ik dat! Zo heb ik na vier jaar een havodiploma gehaald, waarna mijn studentenleven begon.”

Overstap

Louise begon vol goede moed aan haar studentenleven. “Het was de periode dat het leven aan mijn voeten lag en ik me sterk waande”, vertelt ze. “Toch merkte ik al snel dat mijn havo-achtergrond vrij theoretisch was, zeker in vergelijking met de mbo'ers die al wat praktijkervaring hadden. Zo wisten zij veel beter hoe je bijvoorbeeld aan een groepsproject moest deelnemen. Daarbij was ik een van jongsten en bleek de opleiding toch saaier dan ik dacht.” Louise vervolgt: “Na een jaar begon ik aan een andere opleiding, Communicatie, waar ik me veel meer thuis voelde. Zo vond ik de praktijkopdrachten uiterst boeiend! Een voorbeeld is de opdracht waarbij ik mee mocht met een politiepatrouille om een verslag ervan te schrijven. Naast de opdrachten had ik een toffe klas met wie ik regelmatig wat ging drinken. Zo wist ik de opleiding na enkele jaren af te ronden.”

Talenten verzilveren

Op Louises vraag wat ik nu doe, vertelde ik over mijn werk als docent aan De Haagse Hogeschool. Ik vertel haar dat ik taalvaardigheid geef, waarbij ik streef naar studentsucces. “Om een student succesvol te laten zijn, wil ik zoveel mogelijk talenten van hem/haar/hen verzilveren”, verduidelijk ik. “Talenten verzilveren betekent niet per se dat een student ‘mijn’ opleiding afmaakt, maar vooral iets doet dat het beste bij hem/haar/hen past. Belangrijk hierbij is de omgeving, zoals inspirerende mentoren en klasgenoten. In jouw verhaal hoor ik die noties, evenals jouw stap naar een opleiding die je beter ligt. Hoewel je wellicht niet de snelste studente was, was je wel succesvol; je had de moed en de inspiratie om keuzes te maken die het beste bij jou passen.” Louise glimlacht en bedankt me. Omdat ze nog een deadline moet halen, staan we op, rekenen we af en wandelen we naar buiten.

Richting studentsucces

Eenmaal buiten vraagt Louise mij hoe ik haar verhaal meeneem in mijn docentenpraktijk. “Ik stimuleer studenten om een bijbaan te volgen in hun richting, zodat ze snel ontdekken of hun richting echt bij hen past. Daarbij adviseer ik studenten om soms iets te doen wat buiten hun comfortzone ligt en wie weet, ontdekken ze zo nieuwe talenten en passies! En heel belangrijk, als studieloopbaanbegeleider ga ik met elke student in gesprek, zodat ik iets van hun persoonlijkheid kan zien. Zo kan ik elke student gericht begeleiden op weg naar studentsucces. Persoonlijk contact is de sleutel!” Met die woorden nemen we afscheid en snelt Louise haar deadline tegemoet.

“In jouw verhaal hoor ik die noties, evenals jouw stap naar een opleiding die je beter ligt.

Hoewel je wellicht niet de snelste studente was, was je wel succesvol; je had de moed en de inspiratie om keuzes te maken die het beste bij jou passen.

Louise glimlacht en bedankt me.”

“Ik vind het voeren van een echte dialoog met studenten een wezenlijke bouwsteen voor studentsucces.

Ik probeer onderwijs te geven en te maken waarin dit centraal staat, met oog voor de huidige technologische en maatschappelijke ontwikkelingen.

Het was, is en blijft een wederzijds leren.”

Student-wel-zijn

Er is sprake van studentsucces wanneer een student zich prettig voelt en thuis voelt bij zijn/haar/diens opleiding, gemakkelijk contact kan maken met medestudenten en docenten, en kwalitatief goede coaching en onderwijs krijgt, zodat zijn/haar/diens doelen gehaald kunnen worden. De rol als docent is enerzijds persoonlijke, warme aandacht voor de individuele student en anderzijds uitdagend, activerend onderwijs aanbieden, toegesneden op de doelgroep en op deze tijd.

De belangrijkste conditie voor studentsucces is dat er een veilig, inclusief klimaat in de klas is op basis van vertrouwen en dat er tijd is voor de individuele student. Dat betekent voor de organisatie dat deze elementen prioriteit krijgen in het beleid en dat er financiële middelen zijn om dit te bewerkstelligen (meer aandacht voor coachende vaardigheden en minder werkdruk bij docenten). Alleen dan kunnen we doen wat het volgende citaat dat ik in een fotolijstje van een student ontving, weergeeft: *“a teacher takes a hand, opens a mind & touches a heart.”*

Verder is ‘decentralisatie-waar-kan’ een belangrijke succesfactor; warme front-office loketten voor student en docent dichtbij de werkplek, roostering en systemen die improvisatie en inspelen op de actualiteit toestaan, en een backoffice HRM/FZ, die niet alleen per mail, maar ook op fysieke afspraak beschikbaar is.

Ik vind het voeren van een echte dialoog met studenten een wezenlijke bouwsteen voor studentsucces. Ik probeer onderwijs te geven en te maken waarin dit centraal staat, met oog voor de huidige technologische en maatschappelijke ontwikkelingen. Het was, is en blijft een wederzijds leren.

Samen met collega Adela Garabal-Gómez probeer ik dit opnieuw gestalte te geven in onze onderwijspilot, in het kader van de onlangs ontvangen Comeniusbeurs, ‘CareerCrafting Serious Challenge’. Een combinatie van een digitale app/platform met game-achtige elementen, ontwikkeld door CMD- en IT-studenten (makers), PO-docenten en studenten HRM/FM (gebruikers) en fysieke workshops, aangeboden in de eerste 100 dagen van de student. Ze hebben StoryCrafting als inhoudelijke basis en gaan over de warme kant van ons onderwijs; persoonlijke en professionele ontwikkeling. Het draagt bij aan het stellen van echt passende (groei-)doelen en een strategie hoe die te bereiken, aan studiemotivatie en aan binding met medestudenten en docenten; kortom aan ‘student-wel-zijn’.

Er is sprake van studentsucces als een student ambassadeur wil zijn van hetgeen hij/zij/hen ervaren en geleerd heeft.

“De kern is wat mij betreft dat vele oplossingen voor studentsucces niet zo ingewikkeld zijn, neem de tijd om met de student in gesprek te gaan, stel de juiste vragen en kom met elkaar tot een passende oplossingen.”

72

Zelfstandig goede keuzes maken

Voor mij gaat studentsucces primair over twee zaken. Ten eerste vind ik het prachtig als een student in zijn/haar/diens studieloopbaan enthousiast is geworden voor een vakgebied of een toekomstig beroep. Ik denk dat dit belangrijk is voor een student om op de kortere termijn invulling te kunnen geven aan levenskeuzes of keuzes rondom stappen in de maatschappelijke carrière. En vooral om ook plezier te beleven tijdens de studietijd. Belangrijker misschien nog wel is de persoonlijke ontwikkeling die de student tijdens de studieloopbaan doormaakt. In deze context zijn studenten wat mij betreft succesvol als zij om kunnen gaan met nieuwe vragen of veranderingen en geïnteresseerd zijn in en zich bewust zijn van de bredere omgeving waarin zij als individu opereren. Dat helpt hen om zelfstandig goede keuzes te kunnen maken. In hun jonge leven zullen studenten immers veelvuldig geconfronteerd worden met nieuwe ontwikkelingen en daarin zelfstandig richting te kunnen kiezen, is wat mij betreft essentieel.

Enthousiasme & Plezier, Persoonlijke Ontwikkeling, Studentsucces

Ik probeer aan deze aspecten bij de dragen door studenten veelvuldig met de praktijk in aanraking te laten komen in alle verschillende facetten. Het domein Accountancy en Finance & Control is erg breed en de vakken zijn vaak theoretisch van aard. Door studenten kennis te laten maken met verschillende rollen en activiteiten in de praktijk en hen te laten zien hoe je theoretische inzichten kunt toepassen in de praktijk, merk ik dat het enthousiasme van de student voor de studie groeit. Soms is een aansprekend onderwerp van een enthousiaste gastdocent uit het werkveld al voldoende. Vaak hoor ik studenten na een stage of een ontmoetingsmoment met de praktijk zeggen: *“Oh, maar nu snap ik waarom ik dit heb moeten leren.”* Een heerlijke opmerking! Ten tweede door het hebben van een visie op persoonlijke ontwikkeling als opleiding en daarvoor ruimte te maken in het onderwijs. Daarbij zijn onze docenten essentieel. In mijn opleidingen werken docenten samen in kleinschalige resultaatverantwoordelijke teams waarin zij de verantwoordelijkheid voor het onderwijs hebben en de betrokkenheid met hun studenten voelen. Elke student doet ertoe en onze docenten houden in deze teams een ‘oogje’ op hun studenten door periodiek met en over hen in gesprek te gaan. Vakinhoudelijk onderwijs en persoonlijke ontwikkeling gaan daarbij hand-in-hand. Studenten krijgen door het werken aan beroepsproducten in de praktijk de gelegenheid om hun groei in vakinhoudelijke kennis en in persoonlijke vaardigheden te laten zien.

Voor mij is de belangrijkste factor voor studentsucces de betrokkenheid van student en docent. Door naar elkaar te luisteren, vragen te stellen en open te staan voor elkaars feedback kunnen de juiste keuzes worden gemaakt.

Anekdote over studentsucces

Een docent-studiebegeleider van studenten uit het derde studiejaar vertelde mij over een gesprek dat hij had gehad met een van zijn studenten. De student had nog wat achterstand uit het tweede studiejaar weg te werken en worstelde met zijn planning. De docent vroeg hem daarop: *“Maak je weleens een studieplanning?”* *“Jazeker”* antwoordde de student, waarop de docent zei: *“Stuur deze maar eens op, dan bespreken we die in het volgende gesprek.”*

In het volgende gesprek bleek dat de kwaliteit van de studieplanning nogal te wensen overliet en dat de student dus helemaal niet zo goed kon plannen. Eigenlijk was de docent in de veronderstelling dat de student inmiddels na twee jaar studie wel een studieplanning kon maken.

Door hem tips en handvatten te geven voor het maken van een planning en deze regelmatig te bespreken heeft deze student geleerd planmatig te werken.

Oftewel studentsucces, want deze vaardigheid zal hij de rest van zijn leven in verschillende facetten kunnen toepassen.

De kern van deze anekdote is wat mij betreft dat vele oplossingen voor studentsucces niet zo ingewikkeld zijn, neem de tijd om met de student in gesprek te gaan, stel de juiste vragen en kom met elkaar tot passende oplossingen.

76

“Een gezond streven naar het halen van minimale cijfers vind ik belangrijk.

De hoogte van de cijfers is niet altijd relevant.

Als iemand de minimumcijfers haalt en bovendien het gevoel heeft te groeien en te leren in zijn/haar/hun studie/vakgebied, en ervaart als persoon rijker te worden, is dat voor mij studentsucces.”

KIM VAN ROON

Doe het goed en maak fouten!

Als studentpsycholoog ondersteun ik studenten mentaal en emotioneel zodat zij obstakels die zij ervaren, kunnen overwinnen om vervolgens deze of een andere studie zelfstandig met verschillende hulpbronnen succesvol te doorlopen. Zo draag ik bij aan hun studentsucces. Een gezond streven naar het halen van minimale cijfers vind ik belangrijk. Met een gezond streven bedoel ik dat jouw doelen helder en haalbaar zijn, dat je blij wordt als je ze haalt en je plan ernaartoe flexibel is. Een rigide plan werkt demotiverend en maakt de kans jouw doel te behalen kleiner. De hoogte van de cijfers is niet altijd relevant. Als iemand de minimumcijfers haalt en bovendien het gevoel heeft te groeien en te leren in zijn/haar/diens studie-/vakgebied, en ervaart als persoon rijker te worden, is dat voor mij studentsucces.

De belangrijkste condities voor studentsucces zijn:

De zekerheid van een dak boven je hoofd en geld om te studeren en te leven;

Een gezond type en hoeveelheid motivatie om te leren, te groeien en moeite te doen (dit betekent fouten durven maken!!);

Een intelligentie van minimaal gemiddeld (alhoewel lastig te meten);

Een zeker sociaal netwerk en support: steun van ten minste een paar familieleden en/of vrienden die de student in vertrouwen durft te nemen over zijn/haar obstakels in het leven;

Begeleiding vanuit school om zich als student en mens te bekwamen.

Een belangrijke opmerking voor mij is dat motivatie een gevoel is. Voor sommige taken missen we dat goede gevoel, maar houden we ons vast aan onze lange termijn motivatie. Een ongezond streven is wanneer deze rigide is (te hoge eisen en/of sprake van enkel extrinsieke motivatie). Een ultieme meetlat is, denk ik: kan ik dit volhouden en blijf ik dan fysiek en mentaal gezond? Alleen presteren vanuit extrinsieke motivatie is op de lange termijn vaak niet vol te houden is en dus ongezond.

Kortom, doe goed en maak fouten! Vanuit mijn praktijk met de studenten die ik begeleid, weet ik dat dit kan helpen. Het klinkt misschien simpel, maar dat is het niet.

“Op vmbo-kader vertelde mijn mentor tijdens de eerste week van het vierde jaar dat er nooit studenten naar mbo-niveau 4 gingen uit zijn mentor klassen. Maar ik wilde dat wel en ben er volledig voor gegaan.

80

(...)Nu zit ik in het derde jaar van mijn hbo-studie waarvan ik mijn propedeuse in het eerste jaar behaald heb.”

Geloof hebben in jezelf

Als ik denk aan de term studentsucces denk ik in eerste instantie aan een goede verhouding hebben tussen het behalen van je schoolvakken en het hebben van een leuk sociaal leven. Zo vind ik dat een succesvolle student niet per se de hoogste cijfers van de klas hoeft te halen.

De manier waarop ik bijdraag aan mijn eigen studentsucces en dat van mijn medestudenten is door middel van het aanmaken van verschillende WhatsApp-groepen waar we zowel over studie gerelateerde zaken als over leuke, andere dingen met elkaar praten. Ook probeer ik altijd met een aantal medestudenten naar school te reizen, dit helpt voor een gezellige sfeer onderling, maar ook kun je onderweg terug de lessen nog even nabespreken.

De belangrijkste condities voor studentsucces zijn volgens mij:

- het hebben van een gezellige, maar toch serieuze klas;
- op tijd beginnen met je projecten, anders heb je echt veel stress de week voor de deadlines;
- ga naar dat feestje toe! Iedereen weet dat je toch niet de hele avond aan school gaat zitten werken;
- een paar medestudenten met wie je een hechter groepje vormt en met wie je ook leuke dingen onderneemt;
- een bijbaantje, ook nog eens erg goed voor sociaal contact met veel verschillende soorten mensen. Bij veel bijbaantjes kom je collega's van allerlei verschillende studierichtingen tegen.

Iets wat ik graag wil delen, is geloof hebben in jezelf en als je iets echt wilt: ga ervoor. Op vmbo-kader vertelde mijn mentor tijdens de eerste week van het vierde jaar dat er nooit studenten naar mbo-niveau 4 gingen uit zijn mentor klassen. Maar ik wilde dat wel en ben er volledig voor gegaan. Ik ben cum laude geslaagd voor vmbo-kader en heb mijn hele mbo-studie in een keer gehaald. Nu zit ik in het derde jaar van mijn hbo-studie waarvan ik mijn propedeuse in het eerste jaar behaald heb. Sommige klasgenoten moesten hier in het tweede jaar nog herkansingen voor maken. Zo zie je maar, als je iets wilt, moet je geloven in jezelf en er hard voor werken. Ook moet je je niemand laten vertellen dat iets onmogelijk is, dat is namelijk niet altijd waar!

82

**“Studentsucces zou eigenlijk
op individueel niveau
beoordeeld moeten worden.
Want het gaat hier over het
tevredenheidsniveau van de
student zelf.**

**Accepteren dat wat je al doet
genoeg is, kan namelijk ook
beschouwd worden als een
‘succes.’”**

NOA ZWART

Ben ik een succesvolle student?

Het is ironisch dat er aan mij gevraagd werd om een stuk over studentsucces te schrijven. Ik zou mijzelf totaal niet als een 'succesvolle student' omschrijven. Echter, de controleerbaarheid van deze 'titel' is volgens mij te verwaarlozen. Ik vraag mij dan af...ben je een succesvolle student wanneer je 'best in class' en 'hoofd van de studie of studentenvereniging' bent? Wanneer je de beste stageplekken of baan na de opleiding aangeboden krijgt? Of pas wanneer je aan elke raad en commissie hebt deelgenomen?

Studentsucces zou eigenlijk op individueel niveau beoordeeld moeten worden. Want het gaat hier over het tevredenheidsniveau van de student zelf. Accepteren dat wat je al doet genoeg is, kan namelijk ook beschouwd worden als een 'succes'. Naast je studiewerk een balans zien te vinden tussen je bijbaan, sociale leven, fysieke en mentale gezondheid, participatie in je omgeving, onderhouden van je eigen huishouden en alle andere aspecten die ik nu vergeet in je leven als student, moet niet onderschat worden.

Zelf zit ik in mijn derde jaar van de bachelor Huidtherapie van de faculteit Gezondheid, Voeding en Sport aan De Haagse Hogeschool. Daar ben ik al nu al enige tijd 'praktijk-assistent', dit is een minor die door Huidtherapie zelf aangeboden wordt. Hierdoor heb ik veel contact met docenten en studenten van de gehele opleiding. Ik geef tutorlessen, heb mijn eigen mentorklas, ondersteun docenten en studenten, onder andere tijdens praktijklessen, organiseer samen met het praktijk-assistenteteam meerdere events en nog veel meer. Omdat je eigenlijk een medestudent bent, is het contact met andere studenten erg laagdrempelig en merk je al snel waar anderen tegenaan lopen. Naast het feit dat ik mijn eigen expertise kan delen met anderen zodat zij een betere huidtherapeut worden, wordt mijn mening over het onderwijs erg gewaardeerd bij docenten. Je kijkt met een kritisch oog naar de manieren van lesgeven. Wanneer je feedback of verbeterpunten hebt, wordt hier daadwerkelijk naar geluisterd. Ook wanneer dit voor de docent lastig is om te horen.

Als praktijk-assistent krijg je dus van beide partijen veel mee. Samenwerken is daarom dus essentieel. Waardoor, naast mijzelf en ieder andere student, de opleiding zich volledig kan ontwikkelen tot haar best mogelijke vorm. En is dat niet waar het allemaal om draait? Samen aan elkaars succes werken? Daar haal ik voldoening uit en zie ik als 'studentsucces'.

Beste Ellen,

Toen mijn mentor vroeg om mijn twee beste docenten een kaartje te sturen, was voor mij de keuze makkelijk. De eerste waar ik aan dacht was jij. En nee, dit is zeker geen slijmactie voor mijn scriptie.

Ik vond de manier waarop je lesgeeft en jouw persoonlijke aanpak enorm goed en fijn.

Ik heb me gehoord gevoeld en je straalt, ook wanneer er moeilijkheden zijn, enorm veel positiviteit uit.

Ik hoop dat je de energie en kracht die je in studenten stopt, ook terug ervaart. Dat verdien je namelijk!

Bedankt voor je inzet en positieve kijk op dingen.

Groet, Britte

Studie- en studentsucces voor studerende moeders

In de discussie rondom studie- en studentsucces staat voor mij de rol van de docent het meest centraal. Aandacht geven aan persoonsontwikkeling en het doorzettingsvermogen stimuleren binnen de mogelijkheden van de student staan bovenaan in mijn handelingsrepertoire. Ieder docent moet mijns inziens beschikken over competenties die studie- en studentsucces mogelijk maken, maar ik begrijp ook dat de waan van de dag en andere condities dit kunnen belemmeren.

Als hogeschooldocent begeleidde ik, in het studiejaar 2020-2021, een groep voltijd studenten die vertraging hadden opgelopen in hun studie bij hun bachelorproef. Toevalligerwijs bestond deze groep studenten vooral uit moeders, jonge alleenstaande moeders en moeders met al meerdere kinderen. De voorafgaande zwangerschap, bevalling en het moederschap van deze studenten droegen bij aan het maar niet kunnen afronden van de studie.

Normaliter zou ik de studenten wekelijks fysiek ontmoeten op De Haagse Hogeschool, maar vanwege de Covid -19 maatregelen was dit niet mogelijk en werden de bijeenkomsten via Microsoft-Teams online georganiseerd. Tijdens deze onlinebijeenkomsten kwamen, naast de deelnemende studenten, de kinderen van deze studenten regelmatig in beeld. Baby's kregen voeding en moesten soms getroost worden. Basisschoolkinderen moesten ook thuisblijven, want er was geen kinderopvang mogelijk.

Dit maakte de begeleidingsbijeenkomsten zeer bijzonder en voor mij als docent was het een eyeopener over hoe lastig het is voor deze studenten om betrokken te zijn bij de onderwijsactiviteiten, de verwerving van de gewenste kennis en vaardigheden zich toe te eigenen, en vaak niet te voldoen aan studiesucces of studentsucces. De vraag hoe ik als hogeschooldocent hieraan toch positief kon bijdragen, hield mij bezig.

De oplossing was eenvoudig en simpel. Met elkaar hebben we afgestemd wanneer de online-bijeenkomsten het beste gehouden konden worden, variërend van in de ochtend tot in de avond. Waren er kinderen aanwezig, dan was dit geen probleem, de microfoon kon worden gedempt en sommige kinderen hadden de leeftijd dat zij het interessant vonden wat hun moeder voor school moest doen en zaten op de achtergrond mee te kijken en te luisteren. Geen enkele student verzuimde een bijeenkomst en we hadden naast het werken aan de bachelorproef met elkaar een fijne, plezierige tijd.

Na een driekwart jaar hebben alle studerende moeders hun bachelor behaald.

“Eigenlijk zou ik
studentsucces
in één zin opvatten:
de overtuiging dat
jouw studie een bijdrage
levert aan jouw
gevoel van voldoening
in het leven.”

89

Olivier Bello, programmacoördinator

Ergens aankomen

Als ik denk aan studentsucces komt er een foto in mij op van een wandelaar in de bergen met een prachtig uitgestrekt panorama voor zich. Studentsucces is voor mij wanneer je het gevoel krijgt tijdens jouw studie (dus niet alleen aan het einde van jouw studiejaar, maar zeker ook gaandeweg) dat je steeds ‘ergens aankomt’. Elke nieuwe etappe geeft je het gevoel dat je weer iets bereikt hebt wat betreft nieuwe (zelf)inzichten en nieuwe (zelf)kennis, en dat je daardoor veranderd bent, in constructieve zin. Ik denk aan wat de persoon op de foto moet denken als hij/zij/hen dit panorama ziet: mooie perspectieven, een wereld die zich voor je voeten ontvouwt om daar deel aan te nemen. Eigenlijk zou ik studentsucces in één zin opvatten: de overtuiging dat jouw studie een bijdrage levert aan jouw gevoel van voldoening in het leven.

Ik heb geen eigen voorbeeld hiervan paraat, maar ik denk aan een student die bij De Haagse Hogeschool stopt met de studie om verder te gaan bij Hogeschool Inholland, en die tóch terug kan kijken op een traject bij De Haagse Hogeschool als een wezenlijk, waardevolle stap in zijn/haar/diens groei. In een dergelijke situatie vind ik dat er sprake is van studentsucces!

“Dergelijke uitval zal niet snel bestempeld worden als studentsucces, denk ik. Maar misschien moeten we het leren zo zien, dat het er juist wel bij hoort.”

Falen is ook studentsucces

Toen ik hoorde over het project studentsucces associeerde ik dit met het idee ‘succes hebben in de studie’: de goede studiekeuze gemaakt hebben, de studie op tijd afronden, een baan vinden. Ik vroeg me af of ‘uitval’ ook als studentsucces begrepen kan worden.

Wanneer onze studenten het hbo binnenkomen zijn ze meestal 17 als ze direct van de havo komen, iets ouder als ze van het vwo of het mbo komen. Niet alle studenten weten al wat ze willen doen. Ze hebben niet altijd een duidelijk beeld van een opleiding of van de beroepsperspectieven. Studiekeuzes worden medebepaald door wat ouders, familieleden en vrienden doen en vinden. Ook kunnen beroepsbeelden vroeg ontstaan. Het onderzoek van een collega over het beeld van technische beroepen laat zien dat beroepsbeelden al in het basisonderwijs worden gevormd, net zoals het beeld dat ‘bèta en techniek’ iets voor jongens is. Dus het kiezen van een studie is niet altijd een bewuste en doordachte keuze en niet altijd verbonden met een roeping. Studie-uitval in de eerste maanden van de studie kan een goed teken zijn als het gaat om studenten die inzien dat ze een keuze gemaakt hebben die niet past. Onlangs vertelde een vriendin van mijn dochter: *“Ik ben gestopt met de opleiding omdat ik de beroepsperspectieven niet aantrekkelijk vond.”* Of bijvoorbeeld studenten van de Academische Pabo die met de opleiding stoppen na de eerste stageperiode vanwege de werkcultuur op basisscholen of omdat ze meer zorg om kinderen hadden verwacht. Dergelijke uitval zal niet snel bestempeld worden als studentsucces, denk ik. Maar misschien moeten we leren het zo te zien, dat het er juist wel bij hoort. Door de student zelf wordt uitval ook niet meteen als een succes ervaren, maar als deze persoon later terugkijkt op zijn/haar/hun studieloopbaan, zou deze het als een leermoment of een belangrijke stap kunnen ervaren.

91

Ik heb een neef die sinds drie jaar antropologie studeert. Daarvoor heeft hij twee studies niet afgemaakt en een studie natuurkunde wel. Is er sprake van studentsucces bij de laatste studie? Volgens hem niet. Waarom was hij dan aan deze drie studies begonnen? Hij wilde studeren wat zijn ouders deden, hij vond het moeilijk, was gedemotiveerd en moest de derde studie van zijn ouders echt afmaken. Je gaat niet op de arbeidsmarkt zonder diploma, was het motto. Met lood in de schoenen haalde hij binnen de tijd zijn diploma, maar zonder enkele motivatie. Toen hij zijn studie antropologie begon, straalde hij, uiteindelijk had hij gevonden wat hem echt interesseerde. Beide ouders ondersteunden hem in zijn keuze. Hij studeert nu Farsi in Iran. Zijn docenten moedigden hem aan om het te doen en hebben op een creatieve manier met hem nagedacht hoe dit in zijn studie zou passen. Ik denk dat hij dit nu wel studentsucces noemt.

Studentsucces wordt meestal geassocieerd met binnen de tijd je diploma halen. Maar een studieloopbaan hoeft niet altijd lineair te zijn, kan gepaard gaan met een studie niet afmaken en met een zoektocht naar een gepaste studie en motiverende beroepsperspectieven. Ik moet denken aan een stripje van Calvin en Hobbes die zich verbazen over de magische witte wereld nadat het heeft gesneeuwd: *Let's go exploring!*

**“Studentsucces is
onlosmakelijk verbonden
met taal.**

**Als wij al onze studenten
kans op succes willen bieden,
dan zetten wij krachtig
in op het ondersteunen
van hun taalvaardigheids-
ontwikkeling.”**

Het belang van taal voor studentsucces

Studentsucces betekent voor mij dat de student het gevoel heeft op zijn/haar/diens plek te zijn. De opleiding inspireert en motiveert studenten om zich te ontwikkelen, zij merken dat zij de capaciteiten hebben om de nieuwe stof op te nemen en de opdrachten goed uit te voeren. Zij studeren met plezier en zelfvertrouwen.

Studentsucces is onlosmakelijk verbonden met taal. Hoe beter je de onderwijstaal beheerst, hoe minder barrières je ervaart bij het verwerven en verwerken van de lesstof en hoe gemakkelijker je je binnen je studie beweegt. In de praktijk hebben veel van onze studenten echter juist moeite met taal. Zij begrijpen bijvoorbeeld niet alle woorden die de docent gebruikt, vinden het moeilijk om een artikel of een studieboek te lezen, om trefzekere antwoorden te formuleren, of zij krijgen hun gedachten niet helder op papier. Deze studenten studeren niet met plezier en zelfvertrouwen, en missen aansluiting in de les, raken achterop, en voelen zich onzeker of gefrustreerd. Als wij al onze studenten kans op succes willen bieden, dan zetten wij krachtig in op het ondersteunen van hun taalvaardigheidsontwikkeling.

Gelukkig groeit binnen De Haagse Hogeschool het besef dat we alle zeilen moeten bijzetten om te voorkomen dat studenten uitvallen op taal. Dat past ook in ons streven naar inclusief en studeerbaar onderwijs. Wij weten al lang dat taal een van de grote knelpunten is in de aansluiting vanuit het mbo naar het hbo, maar ook voor studenten die vanuit de havo instromen is het niet vanzelfsprekend dat hun taalvaardigheid toereikend is voor het hbo. Ook voor anderstalige studenten is de omschakeling naar de onderwijstaal vaak lastig. Bovendien blijkt dat de leesvaardigheid van jongeren afneemt. Alle reden dus tot actie.

95

Het Taalteam van de dienst Onderwijs Kennis en Communicatie werkt vanuit het TaalLab aan de implementatie van taalbewust onderwijs. Dit is een aanpak waarbij alle opleidingen en docenten studenten ondersteunen in de ontwikkeling van hun taalvaardigheid. Dat komt tot uitdrukking in de didactiek, de leerlijn, en het lesmateriaal. Docenten zijn blij met de concrete handvatten die zij krijgen om hun lessen zo in te richten dat die impact hebben op de taalvaardigheidsontwikkeling van hun studenten.

Taalbewust onderwijs betekent ook dat De Haagse Hogeschool het Taalpunt faciliteert. Dit Taalpunt biedt hulp aan studenten die een taalvraag hebben, of die willen weten hoe zij hun taalvaardigheid kunnen versterken. Als taaldocent van het Taalpunt bespreek ik met studenten waar zij aan willen werken en reik ik strategieën aan, waarmee zij hun leerdoelen voor taal kunnen realiseren. Ik vind het daarbij belangrijk dat de studenten ervaren dat zij zelf in staat zijn om bij te sturen en actief kunnen werken aan het vergroten van hun taalvaardigheid. Aan de reacties van studenten merk ik dat zij dit waarderen en perspectief op succes ervaren. In plaats van slachtoffer te zijn van de situatie, staan zij zelf aan het roer en bepalen hun koers. En dat geeft plezier en zelfvertrouwen.

“Ik denk niet dat schoolresultaten definiëren of een student succesvol is of niet, dan spreek je meer van studiesucces.”

“Een student die kan reflecteren op eigen problemen en op eigen sterke en minder sterke punten, is in mijn optiek een succesvolle student.”

Het kunnen stellen van de juiste vragen

Wanneer we het hebben over studentsucces, kijken we normaal gesproken naar de schoolresultaten van de student. Dat zie ik anders. Ik denk niet dat schoolresultaten definiëren of een student succesvol is of niet, dan spreek je van studiesucces. Als nieuwe student begin je op een mbo, hbo of wo-opleiding met een heleboel vraagstukken over jezelf. Je begint met een nieuwe stap in je leven, bent vaak jong, en bezit een grote potentie voor persoonlijke ontwikkeling.

De studie jaren zijn de jaren dat studenten veel worstelen met hun identiteit, zij proberen zo goed mogelijk zichzelf te identificeren. Het succes van de student hangt niet af van het aantal antwoorden dat je krijgt tijdens je studie, maar het gaat er juist om dat je leert wat de juiste vragen zijn waarmee je worstelt. Een student die kan reflecteren op eigen problemen en op eigen sterke en minder sterke punten, is in mijn optiek een succesvolle student. De prioriteit ligt dus niet in het vinden van antwoorden, maar juist in het definiëren van de juiste vragen.

In mijn eigen omgeving zie ik dat niet iedereen de ruimte heeft om zichzelf te ontwikkelen, omdat ze dat bijvoorbeeld niet durven. Niet elke student voelt zich veilig of comfortabel om zichzelf te uiten. Dit kan meerdere oorzaken hebben. Een gebrek aan diversiteit bij een opleiding kan bijvoorbeeld als gevolg hebben dat studenten zich niet makkelijk kunnen verbinden met andere studenten, en zich daardoor oncomfortabel voelen. Er kunnen bijvoorbeeld minder gedeelde interesses zijn, maar ook kennis over en begrip vanuit verschillende omgevingen worden niet altijd gedeeld. In dat geval worden studenten (onbedoeld of niet) buitengesloten. Terwijl je eigenlijk wilt dat de student zoveel mogelijk vrijheid heeft om zichzelf te kunnen ontwikkelen en verkennen.

Doordat ik zelf, net als veel andere studenten, ook momenten heb gehad waarin ik mij niet comfortabel voelde in de omgeving waarin ik studeerde, voel ik me geroepen om dit soort situaties te voorkomen bij de toekomstige generaties. Dit is onder andere de reden dat ik me heb aangesloten bij de Taskforce Diversity & Inclusion, en zoveel mogelijk betrokken probeer te zijn binnen de organisatie van De Haagse Hogeschool en haar studenten. Ik hoop dat we uiteindelijk binnen de hogeschool de studenten zoveel mogelijk ruimte kunnen geven zichzelf te uiten, te verkennen en te ontwikkelen.

98

“In het hoger onderwijs lijken plannen, protocollen en processen ons soms het zicht te ontnemen op waar het werkelijk om gaat.

We werken met mensen, individuen met hun eigen wensen, dromen en behoeften.”

99

Frank de Poorter, hogeschooldocent

FRANK DE POORTER

Je hart volgen

In het laatste opleidingsmagazine van de opleiding Bedrijfskunde hebben we een interview geplaatst met een alumnus die na enkele jaren gewerkt te hebben in het bedrijfskundig werkveld de overstap maakte naar het beroep van SEH-verpleegkundige. Hij tipt de lezers van het artikel: “...dat iedereen zijn hart moet volgen. Doe waar jij gelukkig van wordt...”

Daarnaast hebben we Bedrijfskunde-alumni de switch zien maken naar beroepen als bijvoorbeeld fotograaf, basisschooldocent, psycholoog, docent Engels, huisschilder, fitnessstrainer, interieurontwerper, godsdienstdocent en stewardess. Ook zij volgden hun hart.

Voor mij heeft studentsucces met twee dingen te maken: de mogelijkheid je talenten zo optimaal mogelijk te ontwikkelen om uiteindelijk iets te gaan doen wat bij je past en waar je gelukkig van wordt, om mijn oud-student maar even te herhalen.

In mijn onderwijsloopbaan zijn voor mij studentsucces en talentontwikkeling altijd belangrijk geweest. Aan studentsucces draag ik bij of heb dat in het verleden gedaan als langstudeerderscoördinator, propedeuse- en hoofdfasecoördinator, projectleider talentontwikkeling, docent en studieloopbaanbegeleider.

Als kind was ik tot de bovenbouw van de basisschool een dromerig en onopvallend kind, tot ik de docent kreeg die vertrouwen had dat ik meer kon en wekelijks wat we nu ‘verrijkingstof’ noemen meegaf en de aanzet gaf me optimaal te ontplooiën. Dit heeft me overigens gemotiveerd zelf het onderwijs in te gaan en een baan te vinden die meer dan werk voor me is geweest.

Deze ervaring heeft me geleerd dat oprechte belangstelling, persoonlijke aandacht en vertrouwen in de student belangrijke pijlers zijn in diens ontwikkeling. In alle bovengenoemde functies heb ik geprobeerd die persoonlijke aandacht centraal te stellen.

In het hoger onderwijs lijken plannen, protocollen en processen ons soms het zicht te ontnemen op waar het werkelijk om gaat. We werken met mensen, individuen met hun eigen wensen, dromen en behoeften.

Voor de een zal dat inhouden ondersteuning bij een beursaanvraag of aanmoediging om toch maar die master of dat excellentieprogramma te proberen, voor de ander ondersteuning bij een studieswitch of een aangepaste planning of gewoon een luisterend oor. In elk geval ook goede voorlichting, zodat de student de juiste, cruciale keuzes kan maken op ieder denkbaar gebied (studiekeuze voor de poort, minors, stage afstuderen, masters et cetera).

Succes is een breed begrip en studentsucces kan dan ook per individu anders zijn. Dat hoeft hem dus niet te zitten in hoge gemiddeldes of een statusstage of -beroep als je maar, gebruikmakend van je talenten, de plaats vindt die bij je past. Bijdragen aan die persoonlijke ontplooiing is het mooie van ons beroep.

De overstap is een pittige opgave

“Het voelt alsof ik in de eerste weken van het onderwijs een Ikea kast in elkaar moet zetten, maar de handleiding is kwijt” zei een student tegen mij als studieloopbaanbegeleider. Ze had gelijk. De overstap naar het hbo is een pittige opgave. Ook als docent vond ik het pittig. Enerzijds verwachten we van onze studenten dat ze zelfstandig zijn en een proactieve houding aannemen, anderzijds zien we dat ze hulp nodig hebben bij deze overstap.

Ik geloof in de kracht van individuele begeleiding; we moeten de studenten zien en zij moeten zich gezien voelen. Hoe de student de overstap naar een hogeschool beleeft, heeft invloed op de student. Hoe kunnen we studenten helpen om succesvoller de overstap naar het hbo te maken? Vanaf 2018 ben ik gaan werken bij de dienst Onderwijs, Kennis en Communicatie (OKC) in de unit Studentservices. Ik mag me nu bezighouden met deze ‘overstap’ naar het hbo. We hebben projecten op het gebied van kiezen van de studie, voorbereiden op het hbo, integreren en begeleiden. De projecten zijn altijd gebaseerd op de behoeften van de studenten en natuurlijk hebben zij een rol in de opzet en uitvoering hiervan. Want wie kan ons nu meer vertellen over wat belangrijk is voor studentsucces dan de student zelf?

“De projecten zijn altijd gebaseerd op de behoeften van de studenten en natuurlijk hebben zij een rol in de opzet en uitvoering hiervan.

Want wie kan ons nu meer vertellen over wat belangrijk is voor studentsucces dan de student zelf?”

**Cindy van Beek-De Haan,
programmamanager H/Overstap**

Studentenwelzijn

‘Gezien en gehoord worden is een belangrijke factor die van invloed is op het welzijn van studenten’. Dit resultaat is wat mij het meest blijft uit het onderzoek naar de overstap, welzijn en begeleiding dat De Haagse Hogeschool begin 2021 heeft laten uitvoeren door YoungWorks.

Tussen de 18 en 25 jaar gebeurt er zoveel in het leven van een student. In de meeste gevallen verandert de hele basis: woonplaats, sociale omgeving, dag-structuur. En daarnaast komen de meeste psychische problemen tot uiting in deze levensfase. Hoe kan een student (persoonlijke) successen boeken als ze zich niet gezien voelen; niet thuis voelen; de weg niet weten te vinden; of veel tijd en energie kwijt zijn met aanpassen en zoeken naar de juiste wegen? Studenten kunnen pas tot hun recht komen wanneer het systeem niet een obstakel of vertraging vormt, maar faciliteert.

Vanuit de unit Studenten Services houd ik mij bezig met Studentenvelzijn en de ‘randvoorwaarden’ om je studie goed te kunnen doorlopen. Wat kunnen we doen om het welzijn van studenten te verbeteren? Wat hebben studenten nodig en hoe zorgen we ervoor dat ze de informatie kunnen vinden die ze zoeken? *”Ik ben zo blij te ontdekken dat er aandacht wordt besteed aan de mentale gezondheid van (internationale) studenten, ik wil hier zo graag over meedenken!”* zei een studente onlangs tegen mij. Veel studenten worstelen. We moeten studenten blijven zien en horen om ze te helpen groeien en obstakels te overkomen vanuit onze zorgplicht als hoger onderwijsinstelling.

“Veel studenten worstelen. We moeten studenten blijven zien en horen om ze te helpen groeien en obstakels te overkomen vanuit onze zorgplicht als hoger onderwijsinstelling.”

**Fee Romein,
beleidsmedewerker studentenwelzijn en sociale veiligheid**

“Ondanks mijn online start als Lector Inclusive Education in januari 2020, raakte ik gelukkig al snel in gesprek met studenten over de knelpunten die zij tegenkomen tijdens hun studie.

104

Ik kwam erachter dat de SLB'er een bijna magische positie inneemt in de organisatie van de hogeschool.”

Naomi van Stapele, lector Inclusive Education

De rol van de slb'er

Ik gebruik deze mogelijkheid om te schrijven over een dringende kwestie die verband houdt met studentsucces. Omdat studentsucces zo'n uitgebreid onderwerp is, richt ik mij in deze bijdrage op de rol van de slb'er. Ik ben sinds 10 maanden mijn weg aan het vinden binnen De Haagse Hogeschool. Ondanks mijn online start als Lector Inclusive Education in januari 2020, raakte ik gelukkig al snel in gesprek met studenten over de knelpunten die zij tegenkomen tijdens hun studie. Ik kwam erachter dat de slb'er een bijna magische positie inneemt in de organisatie van de hogeschool.

De slb'er als panacee

Hebben studenten vragen over vakken of de opleiding? Dan luidt het advies vaak aan studenten: 'Ga naar de slb'er'. Hebben studenten een fout gemaakt met inschrijven van examens? Eveneens: 'Ga naar de slb'er'. Zijn studenten het niet eens met een cijfer? 'Ga naar de slb'er'. Hebben studenten een persoonlijk probleem dat effect heeft op hun studie? 'Ga naar de slb'er'. Hebben studenten meer ondersteuning nodig bij hun studie? 'Ga naar de slb'er'. Hebben studenten ongewenst gedrag meegemaakt op school? 'Ga naar de slb'er'. Ik chargeer natuurlijk een beetje, maar de afgelopen maanden is het mij opgevallen dat studenten met zeer uiteenlopende vraagstukken vaak het advies krijgen om eerst naar de slb'er te gaan voor advies. Ik raakte hierdoor heel nieuwsgierig wie de slb'er is en ging op zoek. Ik stelde mij de slb'er al snel voor als een cruciaal scharnierpunt tussen instelling (procedures, regels en mogelijkheden etc.) en studenten (met elk specifieke uitdagingen, zorgen en aspiraties etc.), iemand die van alle markten thuis is en die constant zorgt dat beide afgestemd raken op elkaar.

105

'De' slb'er bestaat niet

Al gauw kwam ik er natuurlijk achter dat 'de' slb'er niet bestaat, en soms wordt diegene die deze functie bekleed zelfs geen slb'er genoemd, maar mentor of coach. Om het nog ingewikkelder te maken, per opleiding verschilt niet alleen het doel van dit vermeende scharnierpunt, maar ook wat betreft welke professionele achtergronden de slb'er heeft en, zeer belangrijk, hoeveel uur de slb'er krijgt per student. Dit maakt het bijna onmogelijk om iets algemeen te zeggen over slb'ers aan De Haagse, behalve dat zij een onnoemlijk belangrijke taak te vervullen hebben onder zeer complexe omstandigheden. De urgentie, gelaagdheid en zwaarte van deze taak komt een beetje naar voren in de wat aangezette schets hierboven. Deze laat in ieder geval zien wat de variëteit van vraagstukken kan zijn waar de slb'er voor staat. De slb'er moet van alles wat afweten, en ook weten wie aan te spreken en hoe door te verwijzen. Daar blijft het niet bij. De slb'er blijft vaak de primaire verantwoordelijke voor de student en houdt contact tot aan afstuderen, en, zo vertelden enkelen mij, soms nog daarna. De slb'ers die ik tot nu sprak, vertellen bevlogen over hun begeleidingswerk met studenten. Tegelijkertijd spelen ook de (reeds bekende) hoge werkdruk, logge procedures en ander bureaucratisch oponthoud hen parten. Studentsucces lijkt voor een groot deel afhankelijk van de slb'er. Ik zou dit graag verder willen onderzoeken, met name hoe we de slb'er (of het slb-schap) beter kunnen ondersteunen en inbedden, gezien de urgentie van deze positie.

106

“Studenten gaven kritiek en ik rende. Totdat ik stopte met rennen en naast de studenten ging lopen. Hen ruimte gaf zelf met oplossingen te komen en initiatief te nemen.

**Er kwam lucht
en een gevoel van
medeverantwoordelijkheid:
we pionierden samen.”**

107

Janine Haenen, onderzoeker en onderwijsadviseur

Studenten in de lead: student agency

Wat mij betreft is het voor studentsucces van groot belang dat studenten in de lead zijn: aan het stuur staan van hun eigen leerproces. Daarom ben ik geïntrigeerd door het concept student agency: het doelgericht beïnvloeden van je leersituatie (Bandura, 2018)¹. Wanneer studenten de ruimte krijgen hun leren actief te kunnen sturen, voelen ze zich betrokken en gemotiveerd om te leren (Matusov et al., 2016). Intrinsieke motivatie heeft een positief effect op leren (Ryan & Deci, 2020). *Student agency* wordt altijd gevormd in en door de context, in relatie en dialoog met anderen (Bandura, 2018). Een veilig leerklimaat waarin studenten gezien en gehoord worden, beïnvloedt *student agency* positief (Jääskelä et al., 2020).

Hiervoor is een onderwijsprogramma nodig waarin studenten actief participeren, het onderwijs co-creëren met docenten, en samen leren van uitdagende opdrachten uit het werkveld. Dit stimuleert *student agency* (Matusov, 2016). Een leeromgeving gebaseerd op persoonlijke groei en aspiraties van studenten, waarin zij de ruimte ervaren (mede) aan het roer van hun leren te staan (Jääskelä et al., 2020). Dit klinkt mooi, maar is uitdagend door kaders en structuren die de ruimte van studenten en docenten inperken (Matusov et al., 2016). In hoeverre voelen en pakken docenten en studenten de ruimte voor eigen inbreng? Wanneer we teams creëren met mensen die vanuit verschillende perspectieven denken (beleid, docenten, studenten, werkveld), kan samen geleerd worden door over grenzen heen te kijken en elkaars perspectief te begrijpen. Een mooie context voor creativiteit en ruimte voor eigen inbreng.

Als onderwijsadviseur en onderzoeker wil ik een verbindende rol spelen: tussen onderzoek, beleid en onderwijs en tussen opleidingen. Onderzoek doe ik samen met docenten en studenten en resultaten deel ik tussentijds, zodat het onderwijs er direct van profiteert en zo nodig het programma aan kan passen. Op deze manier probeer ik onderwijs te co-creëren op basis van onderzoek.

Ruim tien jaar geleden stond ik aan de start van een nieuwe opleiding, de Academische Pabo. Uiteraard liepen we tegen kaders aan en als coördinator en docent probeerde ik die binnen de lijntjes op te lossen. Studenten gaven kritiek en ik rende. Totdat ik stopte met rennen en naast de studenten ging lopen. Hen ruimte gaf zelf met oplossingen te komen en initiatief te nemen. Er kwam lucht en een gevoel van medeverantwoordelijkheid: we pionierden samen. Een actueel voorbeeld vind ik de ontwikkeling van de flexibele deeltijdopleidingen, waar ik als onderwijsadviseur bij betrokken ben. Samen met docenten, studenten en werkveld rekken we de grenzen van bestaande structuren op en proberen we maximale flexibiliteit en ruimte voor inbreng van de student te creëren. Een extra dimensie is de samenwerking over opleidingen en zelfs faculteiten heen, zodat studenten vanuit diverse perspectieven worden opgeleid. Interessant is dat we door deze manier van samenwerken niet alleen de studenten leren om proactief, wendbaar en flexibel te zijn, maar dit zelf ook ervaren.

¹ Bandura, A. (2018). Toward a Psychology of Human Agency: Pathways and Reflections. *Perspectives on Psychological Science*, 13(2), 130 – 136. <https://doi.org/10.1177/1745691617699280>

Jääskelä, P., Poikkeus, A., Häkkinen, P., Vasalampi, K., Rasku-Puttonen, H., & Tolvanen, A. (2020). Students' agency profiles in relation to student-perceived teaching practices in university courses. *International Journal of Educational Research*, 103, 101604. doi:<https://doi.org/10.1016/j.ijer.2020.101604>

Matusov, E., Von Duyke, K., & Kayumova, S. (2016). Mapping Concepts of Agency in Educational Contexts. *Integrative Psychological and Behavioral Science*, 50, 420–446. <https://doi.org/10.1007/s12124-015-9336-0>

Ryan, R. M., & Deci, E. L. (2020). Intrinsic and extrinsic motivation from a self-determination theory perspective: Definitions, theory, practices, and future directions. *Contemporary Educational Psychology*, 61, 101860. <https://doi.org/10.1016/j.cedpsych.2020.101860>

“We merken dat studenten een grote bijdrage kunnen leveren aan het studiesucces van studenten.

Daarom geven we hun binnen HRM een rol in allerlei onderwijs(ontwikkel)activiteiten.”

110

Marianne Walhout-Diependaal, hogeschooldocent en opleider van coaches en supervisors.

Het bijbrengen van levenskunst

Als docent zie ik als mijn belangrijkste opdracht, het faciliteren en begeleiden van jonge mensen, zodat zij zich kunnen ontwikkelen tot professional met een eigen identiteit en kleur. Een professional die voorbereid is op de maatschappelijke vraagstukken van nu en morgen.

Voor mij betekent dit dat ik studenten help om de opleiding die ze hebben gekozen succesvol af te ronden. Dit betekent het behalen van de eindkwalificaties van de opleiding, maar ook het ontwikkelen van een eigen professionele identiteit en kleur. Je zou dit studiesucces kunnen noemen. Daarnaast vind ik het belangrijk dat ik een bijdrage kan leveren aan de ontwikkeling van studenten tot kritische wereldburger die interesse hebben in de maatschappelijke vraagstukken van nu en zijn toegerust om bij te dragen aan oplossingen. Tot slot wil ik graag impact hebben op het welzijn en het welbevinden van de jonge mensen die wij opleiden. Het bijbrengen van 'levenskunst' zou ik het willen noemen.

“Studentsucces is het tot bloei laten komen van jonge mensen, die zichzelf ontwikkelen tot levenskunstenaar en professional met een ‘eigen kleur’.”

Ik ben ervan overtuigd, dat als jonge mensen op de opleiding mogen en kunnen ontdekken wie ze willen zijn en welke missie ze willen vervullen met hun specifieke talenten, zij zich erkend en waardevol voelen. Elk mens wil immers van betekenis zijn voor anderen en vreugde halen uit sociale contacten. Dat geldt helemaal voor jonge mensen waarvoor de (peer)groep een grote rol speelt bij het ontwikkelen van een identiteit. Daarnaast is voor het welbevinden heel belangrijk dat jonge mensen in ontwikkeling autonomie ervaren en leren om regisseur te worden van hun eigen leerprocessen.

We merken dat studenten een grote bijdrage kunnen leveren aan het studiesucces van studenten. Daarom geven we hen binnen HRM een rol in allerlei onderwijs(ontwikkel)activiteiten. Ze kennen de leefwereld, weten waar de knelpunten kunnen liggen in de leerweg naar professional en zijn vaak heel goed in staat om andere studenten te helpen bij hun (professionele) ontwikkeling. Studenten ervaren hun inzet als waardevol en zij beleven vreugde aan het van betekenis kunnen zijn voor andere studenten, maar ook voor docenten. Zelf leid ik al een aantal jaren onderwijsassistenten op. Studenten die binnen ons talentprogramma hebben ontdekt dat zij affiniteit hebben met opleiden en begeleiden, krijgen de kans om in het derde jaar ervaring op te doen als onderwijsassistent en projectbegeleider binnen onze opleiding en in projecten buiten de school. Zij ontvangen tijdens het opleidingsproces als onderwijsassistent supervisie waarin veel aandacht is voor hun missie, 'bildung' het ontwikkelen van specifieke talenten en de eigen (beroeps) identiteit: hoe positioneren zij zich naast professionals en studenten en hoe werken zij samen met professionals in het onderwijs?

Mijn rol en verantwoordelijkheid is vooral studenten wijzen op kansen, voeden met informatie en betekenisvolle ervaringen, en helpen om de juiste keuzes te maken en die te leren verantwoorden. Ik wandel een stukje mee op hun zoektocht, naar hun (professionele) identiteit.

“Ik omschrijf studentsucces als het bewust worden van je eigen kwaliteiten en ontwikkelpunten waarvan je profijt ervaart in je toekomstige loopbaan.”

Maxence Vrede, student

112

Op zoek naar de perfecte balans

Wanneer wij als studenten De Haagse Hogeschool verlaten met een diploma op zak, is het belangrijk om te weten wat jouw eigen kwaliteiten zijn. Ik omschrijf studentsucces als het bewust worden van je eigen kwaliteiten en ontwikkelpunten waarvan je profijt ervaart in je toekomstige loopbaan.

In het schooljaar 2020-2021 ben ik verkozen tot voorzitter van de Hogeschoolraad. Als voorzitter heb ik me onder andere ingezet voor het welzijn van studenten, omdat ik van mening ben dat studentenwelzijn en studentsucces samengaan. Mede door mijn inzet en die van de studentengeleding zijn er nu stilteruimtes gerealiseerd binnen De Haagse Hogeschool. De stilteruimte zorgt ervoor dat studenten even tot zichzelf kunnen komen en bieden daarom een belangrijke bijdrage aan het studentwelzijn.

Wat ik soms lastig vind bij studentsucces, is het vinden van een balans tussen het werken aan je kwaliteiten, je eigen welzijn en het hebben van plezier. Als voorzitter van de Hogeschoolraad merkte ik dat een dag soms veel te kort is om al je bezigheden uit te voeren. Tijdens mijn periode als voorzitter was ik dan ook vaak op zoek naar de perfecte balans. Daarom denk ik dat De Haagse Hogeschool studentsucces kan bevorderen door studentenwelzijn meer te faciliteren en door studenten meer vrijheid te geven om hun kwaliteiten te ontwikkelen en te ontdekken.

Groei dankzij goed mentorschap

Voor mij betekent studentensucces, naast het leren van een beroep, groeien als persoon.

We leren op De Haagse Hogeschool over talloze theorieën. En de manier waarop we die toepassen, wordt ons aangeleerd door docenten die ons continu inspireren door het menselijke aspect hierin naar voren te brengen aan de hand van verhalen, praktijkvoorbeelden en eigen ervaringen. Onze groei komt mede tot stand door hun mentorschap. Daarom is het belangrijk dat er veel van dit soort docenten rondlopen binnen onze opleidingen. Ik hoop dat de hoeveelheid leraren die dit mentorschap goed uitoefenen op peil blijft.

Binnen mijn opleiding hebben wij een leraar die we zo waarderen dat we hem in het verleden weleens wat te eten hebben gebracht. Zo zie je maar wat voor effect je kan hebben op een groep studenten, alleen maar door actief te luisteren en je ervaringen te delen. Hij heeft ons laten voelen hoe het is om te groeien. De volgende quote die mij inspireert, past hierbij: *“I’ve learned that people will forget what you said, people will forget what you did, but people will never forget how you make them feel.”* (Maya Angelou)

“Voor mij betekent studentensucces, naast het leren van een beroep, groeien als persoon.”

“I share this to illustrate that even the smallest ‘trivial’ things, like the way we receive feedback, can make a big difference in the way students experience and define success.”

GLENPHERD MARTINUS

The power of feedback

“I read your proposal and I can see what has been happening. Amazing. Something also happened to your voice. I can hear a creativity of abstract thought emerging that you need to cultivate.”

The excerpt above is feedback I received from a course I am attending as part of an external minor. This feedback is precisely what I was hoping for when I first walked into the THUAS building; motivated, eager, and willing to learn. Unfortunately for me, it quickly became clear that I was not going to get this sort of feedback within THUAS. So, I looked for it elsewhere because my confidence in the education offered by THUAS unfortunately had disappeared. In other words, I used the opportunity of attending an external minor to seek a different kind of experience and a different type of education where my growth is central.

The reason I share this feedback, as trivial as it might seem at first glance, is because this is the first time since I started higher education, I received feedback that does not describe (implicitly) the ways I had failed, the ways I did not meet the set expectations or the ways I was not good enough. Rather, it described my growth and my potential.

I share this to illustrate that even the smallest ‘trivial’ things, like the way we receive feedback, can make a big difference in the way students experience and define success. The way ‘success’ is perceived and internalised by students has a huge impact on their wellbeing. Just recently I saw a propaedeutic ceremony speech from a student that touched me deeply for all the wrong reasons. As a response, I posed the following question to the student’s program staff, lecturers, and administrators:

Ask yourselves whether you wish to offer a program in which your successful students describe their experience using words like “struggle”, “panic”, “push through”, “persevere”, “sleepless nights”, and “rare achievement.”

My question, while rhetorical, is a clear message to the institution: student success should not depend on the experience of hardship. However, this is the culture we feed into and perpetuate if we do nothing to change it. This systemic failure makes students and lecturers inert and makes them shoulder the burden of transforming it under impossible circumstances; a weight that no one should carry alone.

In this sense, navigating THUAS has almost been like playing a card game. Students and staff try to play the best match that they can with the cards they have. But when are we, finally, going to talk about the cards that are dealt, about who is dealing the cards and how the conditions for the game are set?

“Deze ‘confrontatie’ heeft mijn leven veranderd en ook mijn kijk op de betekenis van studeren en succes.

(...)ik merkte dat de behoeften van mijn nieuwe wereld en mijn talent voor het doorgronden van systemen en daar betekenis aan geven goed op elkaar aansloten.”

**Theo Bakker, directeur Dienst Onderwijs,
Kwaliteit en Communicatie**

Ontdekkingsreizen mogelijk maken

“Waar je talenten en de behoeften van de wereld elkaar kruisen, daar ligt je roeping”

– Aristoteles

Toen ik nog jong was, een jaar of 11, wist ik al dat ik Theologie wilde studeren. Ik was een gelovig kind in een gereformeerd gezin. Voor mij waren de verhalen uit de Bijbel belangrijk en ik wilde het graag ‘goed’ doen. Ik had het idee dat er altijd wel iemand was die wist wat ik dacht en deed, en voelde me daar vaak schuldig over. Ik wist namelijk al jong dat ik anders was dan andere kinderen: ik viel op jongens, een ‘homo’ zo begreep ik van lieverlee. Dat gaf me een gemengd en conflicterend gevoel. Aan de ene kant gaf het geloof me steun in de moeite die ik ermee had, maar aan de andere kant waren er genoeg teksten die niet positief waren over homoseksualiteit. Ik wilde mijn geloof kunnen rijmen met mijn werkelijkheid, met mijn wereld en ging daarom Theologie studeren.

Ik volgde eerst het gymnasium en toen ik 18 jaar was ging ik studeren aan de Universiteit Utrecht. In de loop van mijn studie ben ik alle teksten gaan bestuderen die iets met het onderwerp te maken hadden. Ik ontdekte dat de Bijbel voor mij niet zozeer een boek is over straf en zonde, maar vooral gaat over bevrijding: het vinden van het beloofde land, een nieuw leven, nieuwe kansen. Met dat soort verhalen staat de Bijbel vol – het is de essentie. Na mijn *coming out*, wat voor mij voelde als een bevrijding en het begin van een nieuw leven, kwam ik tot het inzicht dat die ervaring volledig aansloot bij al die verhalen.

Deze ‘confrontatie’ heeft mijn leven veranderd en ook mijn kijk op de betekenis van studeren en succes. Ik ben sindsdien een heel andere kant opgegaan, omdat ik merkte dat de behoeften van mijn nieuwe wereld en mijn talent voor het doorgronden van systemen en daar betekenis aan geven goed op elkaar aansloten. Maar die match hoefde niet beperkt te blijven tot het geloof. Het was ook op allerlei andere gebieden van nut. Studeren was daarin niet een straf, maar een uitdagende inspanning en ontspanning. Een manier om uit de werkelijkheid te stappen, die beter te begrijpen en er daarna het avontuur weer mee aan te gaan.

Als we als De Haagse Hogeschool zo’n lerende omgeving kunnen zijn voor onze studenten, waar we hen stimuleren zichzelf te vinden en hun talenten, hen laten ontdekken wat hun wereld is en wat die nodig heeft, dan kan het niet anders dat dat hun succesverhaal wordt! Dat mogelijk maken, dat is mijn roeping.

“Studentsucces laat zich zien in de opbrengst van een creatief maakproces waar school, beroepenveld en student een rol in hebben.”

Studentsucces vraagt kritische participatie

Studentsucces is een spannend begrip. Spannend, omdat je als school lastig vooraf kunt vaststellen hoe 'studentsucces' er precies uitziet en daarmee kun je achteraf ook niet eenduidig beoordelen of dit doel is behaald. Dat geeft ongemak, want hoe presteren we als hogeschool? Waar staan we in de rankings?

Studentsucces betekent beweging, schijnbaar ongrijpbaar en niet te sturen. Het vraagt van opleiding en beroepenveld oordelen uit te stellen en ruimte te maken voor het stellen van vragen en voor het onderzoeken van het nog onbekende. Kern van studentsucces is kritische participatie.

Studentsucces in het hbo is wat ons betreft het antwoord van de individuele student op de vraag 'hoe verbind ik mijn kracht en drijfveren met de opleiding om me te ontwikkelen en bij te dragen aan veranderingen in en vragen van het beroepenveld?' Op deze vraag is niet één antwoord mogelijk. Studentsucces laat zich zien in de opbrengst van een creatief maakproces waar school, beroepenveld en student een rol in hebben. Dit gezamenlijke proces vraagt wat van alle spelers in deze leeromgeving. Van de student vraagt dit commitment aan en inzet voor een studie, nieuwsgierigheid naar ontwikkelingen en rollen in het beroepenveld, diepe interesse in de ander en jezelf en de bereidheid jezelf te laten zien en de ander te ontmoeten in het samen onderzoeken, ontdekken en maken. Van beroepenveld en opleiding vraagt het de startende student als expert van zijn eigen leren te zien en op basis van gelijkwaardigheid te bejegenen.

In zo'n proces ontwikkelen student, beroepenveld en opleiding zich aan elkaar. Een proces dat met al zijn ongemak zal bijdragen aan duurzame ontwikkeling en leidt tot verdiepende kennis voor het systeem en de personen zelf. In zo'n proces ontwikkelen spelers zich aan elkaar in verschillende rollen. Daar waar de student zijn ontlukende competenties laat zien, vraagt dit van de school en het beroepenveld deze te waarderen en verder te ontwikkelen. In zo'n proces dagen spelers elkaar uit om op nieuwe vragen antwoorden te zoeken en zijn zij bereid eigen kennis, vaardigheden en overtuigingen ter discussie te stellen. In zo'n proces zitten schuurmomenten en grenservaringen voor alle spelers.

Succes van de student blijkt wanneer hij/zij/hen een plek heeft verworven en hij door participatie steeds bewuster sturing kan geven aan zijn eigen ontwikkeling. Kritische participatie ondersteunt immers de pedagogische functies van ons onderwijs, te weten kwalificatie, socialisatie, brede vorming en emancipatie. Studenten worden in onze kennis- en regelsystemen van onderwijs, onderzoek en beroepspraktijk niet alleen ingewijd en vertrouwd gemaakt. Zij worden daarnaast ook toegerust deze bestaande praktijken kritisch te beschouwen en bij te dragen aan de doorontwikkeling daarvan.

Kern van studentsucces is kritische participatie gekenmerkt door openheid, gelijkwaardigheid en respect en gericht op ontwikkeling. Studentsucces is daarmee vooral een relationeel begrip, waarmee het samen onderzoeken, ontwerpen en leren mogelijk wordt gemaakt. Vanuit een passie voor het toekomstig beroep en de wens bij te dragen aan de ontwikkeling van dit beroep en de samenleving.

Studentsucces kan pas achteraf bepaald worden, wanneer we terugblikkend op het proces herkennen en benoemen wat het gezamenlijke leerproces ons heeft gebracht. De student kan laten zien welke competenties zijn geïnternaliseerd en hoe hij het spel zich heeft eigen gemaakt. Studenten, docenten, beroepsbeoefenaren, onderzoekers, management en bestuur kunnen laten zien hoe zij samen de regels van het spel kritisch beschouwen en beïnvloeden. Studentsucces is niet vooraf te definiëren, en gelukkig maar. Daarmee valt een druk voor opleiders weg en ontstaat er ruimte voor inspiratie om gezamenlijke idealen en ambities vorm te geven. Een spannende exercitie!

“Een van de opvallendste dingen was dat studenten een enorme behoefte hebben aan sociale verbondenheid om überhaupt tot leren te kunnen komen.”

Studentsucces, leren met en van elkaar

Studentsucces gaat voor mij over de ontwikkeling van 'student naar professional', waarbij uitgegaan wordt van zowel de persoonlijke ontwikkeldoelen van de student als de doelen van de opleiding. De kunst is om deze twee elementen samen te brengen, waarbij de student centraal staat. Als hogeschooldocent/teamleider zie ik daarin een belangrijke rol voor mij weggelegd: als bewaker, maar vooral in de faciliterende zin. Hoe kunnen we deze doelen zo goed mogelijk samenbrengen en de student begeleiden op zijn/haar/diens pad? Daarnaast vind ik het belangrijk om aandacht besteden aan de gezondheid van de student.

Het mogen bijdragen aan de ontwikkeling en groei van de student, waarbij voor iedere student het pad anders kan zijn, is een uitdagende taak waarin ik nog een andere rol voor de docent zie weggelegd, namelijk de rol van motivator. Zoals Deci and Ryan benoemen in de *Self-Determination Theory* zijn er drie psychologische behoeften die je nodig hebt om gemotiveerd te raken: *autonomy* (vrijheid in handelen), *competence* (vertrouwen in kunnen) en *relatedness* (sociale verbondenheid). Door met deze drie psychologische behoeften rekening te houden in bijvoorbeeld het lesontwerp kan de docent de motivatie bevorderen.

In 2020 heb ik hiermee in het kader van de SDB (Senior Docent Bekwaamheid) middels een klein experiment, het zogeheten 3x3x3x3-experiment, zelf geëxperimenteerd. Het experiment richtte zich op het herontwerpen van een aantal online lessen uit het eerste jaar van de opleiding Huidtherapie op het gebied van socialisatie en subjectivering (Biesta) met als doel online binding en veiligheid te creëren. Gedurende dit traject heb ik een aantal wijze lessen geleerd. Een van de opvallendste dingen was dat studenten een enorme behoefte hebben aan sociale verbondenheid om überhaupt tot leren te kunnen komen.

Ik zou sociale verbondenheid binnen De Haagse Hogeschool graag als startpunt willen nemen om van daaruit te werken aan de ontwikkeling van 'student naar professional'. Werken aan sociale verbondenheid hoeft niet groots te zijn; juist in de kleine dingen schuilt vaak veel kracht. Laten we in gesprek blijven, reacties aflezen, experimenteren, evalueren en laten we daar dan weer iets mee doen. Dan leren we met en van elkaar.

“Het gaat niet goed met studiegedrag en studentsucces van jonge mannen in het hoger onderwijs. Maar ligt dit aan de jonge mannen of kunnen we ons onderwijs zo aanbieden dat zij wel de nodige motivatie vinden?”

Domien Wijsbroek, onderzoeker

Studiegedrag en studentsucces sterk gerelateerd

Samen met mijn collega's van Institutional Research (dienst Onderwijs Kennis en Communicatie) en de andere grote hogescholen in de Randstad, de R6-hogescholen, onderzoek ik wat eerstejaars meemaken in hun eerste 100 dagen en hun eerste studiejaar. Uit dit onderzoek blijkt dat studiegedrag en studentsucces sterk gerelateerd zijn. Studiegedrag is hier uitgedrukt vanuit antwoorden van studenten op de vraag over *'mijn inzet en de manier waarop ik studeer'*. Ook blijkt dat studiegedrag minder goed tot stand komt bij studenten van De Haagse Hogeschool dan bij studenten van de andere R6-hogescholen. Dit valt grotendeels te verklaren doordat wij meer mannelijke studenten hebben.

127

Wil ik het onderwerp 'mannen en studiegedrag' verder uitdiepen omdat dit ook persoonlijk is? Omdat mijn schooladvies als niet uitgedaagd jongetje *'Its, misschien mavo'* (in hedendaagse termen vmbo) was? Mijn moeder stuurde mij naar het vwo waar ik soepeltjes doorheen liep. Of omdat ik met mijn studie theoretische natuurkunde ben gestopt? Niet omdat het niet ging, ik haalde binnen een jaar mijn propedeuse. Nee, omdat ik me niet kon verbinden met mijn groep medestudenten die vrijwel volledig uit mannen bestond. Pas na het behalen van drie propedeuses wist ik exact wat ik wilde en studeerde toen heel snel af. Hoeveel jongens die een opleiding goed aankunnen, zijn afgehaakt en moeten nu hun plek op de arbeidsmarkt vinden zonder diploma?

Het gaat niet goed met studiegedrag en studentsucces van jonge mannen in het hoger onderwijs. Maar ligt dit aan de jonge mannen of kunnen we ons onderwijs zo aanbieden dat zij wel de nodige motivatie vinden? Het antwoord hierop is niet zo makkelijk. Wereldwijd blijven zowel het aantal mannelijke studenten als hun studentsucces in het hoger onderwijs achter. Er zijn diverse theorieën en hypothesen over de oorzaken voor dit verschil waarin maatschappelijke ontwikkelingen, opvoeding en onderwijs (van kleuter tot hoger onderwijs) een rol spelen. Langzaam komt hierover een debat op gang, maar dit wordt nog vaak gepolitiseerd, uit de losse pols gekoppeld aan maatschappelijke thema's of gepolariseerd.

Voor ons is van belang wat wij als De Haagse Hogeschool kunnen doen. Gelukkig heeft De Haagse Hogeschool de middelen beschikbaar gesteld om in onze hogeschool op pragmatische manier met studenten en opleidingen verder te onderzoeken hoe positief studiegedrag tot stand komt om vervolgens met opleidingen te kunnen zorgen dat positief studiegedrag wordt uitgelokt. Hiervoor start een project in het laatste kwartaal van 2021.

“En als belangrijkste leidraad in het contact met elke student, probeer ik hen te leren kennen, doe ik een poging om hun naam te onthouden zodat ik in een latere fase van hun studie, op cruciale momenten, van belang voor hun studentsucces kan zijn.”

Karel van der Lelij, hogeschooldocent

Aansluiting zoeken bij de individuele student

Voor mijn studie aan de TU Delft onderzocht ik in 1993 met behulp van Machine Learning of er een relatie bestaat tussen behaalde resultaten op het vwo en studiesucces bij de studie Informatica van de TU Delft. Ik kwam tot de conclusie dat “de cijfers behaald op de vooropleiding” een belangrijke voorspeller zijn van motivatie voor de studie, en dat motivatie een belangrijke voorspeller is voor effectief studiegedrag.” Maar als *student-agent* bevestigde ik dat beeld niet. Integendeel! Mijn lijst op het vwo was niet excellent, maar wees minimaal op hoge intelligentie. Statistisch gezien zou ik het in ieder geval goed gaan doen op de universiteit waar ik in 1987 startte. Echter, kort samengevat, haalde ik 0% van mijn eerste toetsen, deed ik 13 pogingen om een vak te halen dat bestond uit 3 delen, behaalde ik pas na 3 jaar mijn propedeuse en studeerde ik op 9 september 1998 af; ruim 11 jaar nadat ik vol goede moed met de studie begonnen was.

Als student maakte ik me daar geen zorgen over. Ik wist dat als ik er echt werk van maakte, ik in drie maanden van de 14 toetsen er 11 kon halen (dat gebeurde in januari 1990, terwijl ik parallel een studie filosofie was begonnen en zeer actief was in de studentenvereniging). Toen een docent - die zich mijn naam herinnerde terwijl hij mij 10 jaar lang niet had gezien - mij in 1997 vroeg hoe het met mij ging, antwoordde ik “oh, wel goed.” Pas toen hij vroeg hoe het met de voortgang van mijn studie stond, besepte ik dat ik daar minder positief op kon antwoorden, maar voor mij deed dat geen afbreuk aan mijn algemene welbevinden. Met andere woorden: als student voelde ik me succesvol (ik werkte op dat moment al jaren als toegevoegd onderzoeker bij TU Delft), maar in mijn studie boekte ik minder voortgang (ook dan mijzelf soms lief was). Ik had al eerder bewezen dat ik het kon. En de vraag van die ene docent leidde een maand later tot een dikke voldoende voor het eerste vak en voor de 13 die ik daarna in een half jaar succesvol wist af te ronden. Ik kon het wel, maar deed het tot op dat moment gewoon niet.

129

Dat had alles te maken met mijn voorgeschiedenis. Voor het vwo had ik niets hoeven doen en in mijn studie dacht ik dat voort te kunnen zetten. Zoals hierboven geschetst, pakte dat anders uit. De ontmoeting met de betreffende docent is ondertussen exemplarisch geworden voor hoe ik mijn werk als docent inricht. Waar nodig doe ik mijn uiterste best om studenten het vak te leren, maar daar draait het voor mij niet primair om in mijn werk. In alles wat ik doe, probeer ik de aansluiting te zoeken bij de voortgang die individuele studenten boeken in hun studie. En als belangrijkste leidraad in het contact met elke student, probeer ik hen te leren kennen, doe ik een poging om hun naam te onthouden, zodat ik in een latere fase van hun studie, op cruciale momenten, van belang voor hun studentsucces kan zijn. Ik durf die focus aan, omdat ik zelf heb ervaren dat studentsucces op die cruciale momenten leidt tot studiesucces. Het moet erin zitten, want net als ik zijn ze vol goede moed (en waarschijnlijk terecht) begonnen aan hun studie.

Plutarchus zei het al in zijn ‘Moralia I, De recta ratione audiendi, 48C4f’: *“Want de geest is niet een vat om te vullen, maar hout dat moet worden ontstoken tot een vonk die wil leren en een vurig verlangen naar waarheid.”* W.B. Yeats schijnt dat vertaald te hebben naar *“Onderwijs is niet het vullen van een emmer, maar het ontsteken van een vuur.”* Als docent hoop ik het juiste eigen(wijze) hout van studenten in vuur en vlam te kunnen zetten.

**“Als studieloopbaan-
coördinator, maar
ook als docent,
voel ik een bepaalde
verantwoordelijkheid om
elke student voldoende
aandacht te geven.**

**Ik zie mijn rol als
ruimteschepper om
vervolgens als coach
en adviseur een bijdrage
te kunnen leveren aan
hun studentsucces.”**

TINEKE HAITSMAN-VAN DIJK

Samen de finish bereiken

Voor mij is studentsucces de uitkomst van het opleidingstraject van studenten tot professionals die klaar zijn om het werkveld te betreden. Met niet alleen de nodige vakvaardigheden en –kennis, maar zeker ook met een stuk persoonlijke bewustwording en ontwikkeling als bagage. Een belangrijke voorwaarde is dat het onderwijs inclusief is, dat iedere student aan zijn/haar/hen trekken kan komen om tot persoonlijke groei te komen.

Als studieloopbaancoördinator, maar ook als docent, voel ik een bepaalde verantwoordelijkheid om elke student voldoende aandacht te geven. Ik zie mijn rol als ruimteschepper om vervolgens als coach en adviseur een bijdrage te kunnen leveren aan hun studentsucces. Zelf ervaar ik weinig belemmeringen bij het stimuleren van studentsucces, omdat de neuzen binnen mijn opleiding veelal in dezelfde richting staan, en wij de persoonlijke ontwikkeling van studenten net zo hoog in het vaandel hebben staan als de professionele ontwikkeling. In de uitvoering is het wel vaak zo dat de ene student meer aandacht krijgt dan de andere.

Toen we net met de Corona-maatregelen te maken kregen, was ik eigenlijk net bezig een aantal langstudeerders te benaderen met de vraag of zij behoefte hadden aan een wekelijkse groepsbijeenkomst. Dit waren studenten die op dat moment geen vorderingen meer maakten, ze waren het contact met de opleiding nagenoeg kwijtgeraakt. Vaak teleurgesteld, omdat het laatste stukje maar niet wilde lukken. De faalervaringen stonden meer voor de geest, dan de successen, die ze wel degelijk ook hadden bereikt. Door de coronamaatregelen besloot ik via Teams te beginnen met de bijeenkomsten. Dit bleek een schot in de roos. De studenten die ik had benaderd, waren blij dat er naar ze werd omgekeken, de aandacht deed hen goed. Vervolgens kwamen ze in een groepje terecht waar iedereen zich op een bepaalde manier herkende in de ander. Er kwam een gevoel van saamhorigheid op gang, eerst met vallen en opstaan, maar met een uiteindelijke duurzame band tussen de studenten, die elkaar aandacht gaven en motiveerden. Van deze studenten heeft een aantal ondertussen de eindstreep gehaald, en een aantal zijn goed bezig om af te studeren, omdat zij in staat waren weer aan te haken in het reguliere onderwijs voor de laatste loodjes.

Tijdens de eerste bijeenkomst met de langstudeerders hebben we ieder gevraagd een beeld mee te nemen dat het beste de eindstreep (het diploma) vertegenwoordigt. Een van de studenten nam een foto mee van een groep sporters op een drakenboot met achterop de “stuurvrouw.” Zij had deze foto zelf gemaakt tijdens een WK. Op de foto zie je heel mooi een groepsproces, het samen optrekken, in ‘hetzelfde schuitje zitten’ je persoonlijke groeipijn die hier ook in zit. Het is zwaar, de weg is lang, de boot was al omgeslagen en je moest zelf maar zien hoe je de kant bereikte, etc. het juichen als de finish wordt bereikt, het terugkijken met een voldaan gevoel dat je er alles uitgehaald hebt en dat je niet hebt opgegeven. We hebben nog vaak deze foto erbij gepakt. Deze dame is afgelopen zomer afgestudeerd na 10 jaar!!

Studentsucces vraagt maatwerk

Mijn onderwijs carrière is heel anders verlopen dan de gemiddelde student. Ik heb het hele Nederlandse onderwijssysteem moeten doorlopen om te komen waar ik nu ben. Ik heb vaak gehoord dat ik bepaalde kwalificaties niet heb, maar er zijn ook docenten geweest die zeiden: *”wat speelt er in je hoofd, vertel mij meer?”*

Ik wilde mbo-4 luchtvaarttechniek doen, maar ik had niet de juiste diploma's ervoor. Toen heeft de directeur een persoonlijk gesprek met mij gevoerd over wat mijn motivatie is voor de studie. Door het vertrouwen en de kans die de directeur mij heeft gegeven, heb ik mijzelf ook willen en kunnen bewijzen. Wat voor mij studentsucces is geworden, is maatwerk. Dit betekent dat je rekening houdt met de verschillende achtergronden van studenten en dat je oog hebt voor kwalificaties en kwaliteiten: kijken waar studenten goed in zijn in plaats van slecht. Dus niet alleen focussen op bijvoorbeeld een matige taalvaardigheid, maar verder kijken. Veel docenten hebben daar doorgaans te weinig tijd en ruimte voor.

“Een quote van een van mijn oud-docenten vat voor mij alles samen: “Iedereen verdient een tweede kans in het leven. Je moet de potentie kunnen spotten en wat er wel inzit bij een student. Iedereen heeft een talent.” Zo'n docent wil ik ook zijn.”

Burak Fiçi - hogeschooldocent

Als docent probeer ik zoveel mogelijk naar studenten te luisteren, te kijken naar de achtergrond en waar de potentie ligt: dit kan je misschien niet, maar hier ben je wel goed in. Studenten hebben op het juiste moment begeleiding nodig, en per persoon moet worden bekeken wat de persoonlijke situatie is. Soms hebben studenten heel strategisch gekozen voor een opleiding (als ik dit diploma behaal, zit ik goed), in plaats van dat er is gekozen voor een studie waar je talenten liggen en waar je op je plek zit. Goed begeleiden kost tijd en moeite en dat is er niet altijd in het onderwijs. Ik heb ervaren dat persoonlijke begeleiding ook een vak apart is, voor sommige vraagstukken en situaties heb je aparte begeleiders nodig. Hier zou meer budget voor moeten komen.

Een quote van een van mijn oud-docenten vat voor mij alles samen: *“Iedereen verdient een tweede kans in het leven. Je moet de potentie kunnen spotten en wat er wel inzit bij een student. Iedereen heeft een talent.” Zo'n docent wil ik ook zijn.*

De behoeften van studenten staan voorop

Onder studentsucces versta ik dat een student met plezier persoonlijke groei doormaakt en leert zich te bewegen in het vakgebied waarvoor deze wordt opgeleid. Als er geen plezier is, is het geforceerd. *Just freakin' have fun and enjoy it.* Als student moet je durven groeien, je doet je studie voor jezelf en voor niemand anders. Daarom is het belangrijk dat je de intrinsieke motivatie vindt waarom je de studie doet. *Explore, have fun & play around.*

Als docent wil ik studenten zoveel mogelijk helpen. Mijn verantwoordelijkheid is kennis overdragen aan studenten, discussies opwekken en studenten helpen met het zoeken naar antwoorden. Soms heb je een planning voor de les, maar merk je dat de studenten uit de klas met hun gedachten ergens anders zijn of dat sommige studenten niet lekker in hun vel zitten. Dan komt de leerstof ook niet over. Soms is dat ingewikkeld, hoe kan ik studenten betrekken bij de les in dit soort situaties?

**“Als student moet je durven groeien,
je doet je studie voor jezelf en voor
niemand anders.**

**Daarom is het belangrijk dat je de intrinsieke
motivatie vindt waarom je de studie doet.
Explore, have fun & play around.”**

Dany Aguirre Broca, hogeschooldocent

Ik ben sterk in het vormen van een band met studenten, maar als startende docent vind ik bepaalde zaken wel lastig. Ik heb vakken voor het eerst gedraaid en ben zoekende in hoe ik de leerstof het beste kan overdragen: wat is te veel en wat is te weinig? Ik twijfel daar soms over. Ik heb wel gemerkt dat als je je als docent zelf openstelt, je een band creëert met jouw studenten. Ik stelde mij bijvoorbeeld open over hoe ik de Coronasituatie ervaar en veel studenten konden zich hierin vinden. Studenten voelen zich dan meer persoonlijk betrokken, voelen zich meer op hun gemak en stellen zich vervolgens ook open. En hierdoor landt de stof ook beter.

De behoeften van de studenten staan voor mij voorop. Dat is het startpunt en vervolgens kijk ik hoe ik de leerstof daarop kan aanpassen. En daarbij ook studenten betrekken. Tot nu toe geven de studenten mij gelukkig positieve feedback. Ik denk dat ik op de goede weg ben. *I don't mind working over time* als ik studenten help met hun problemen en hen kan faciliteren.

“Werken met langstudeerders heeft mij laten zien wat de essentie is van studentsucces: aandacht voor studenten, hen motiveren en inspireren. Het resultaat? Afstuderen en een mooie baan!”

Özge Levent – hogeschooldocent

Blijven oefenen

Dankzij mijn betrokkenheid bij de verkenning naar studentsucces in het voorjaar van 2021 ben ik anders gaan kijken naar het onderwerp studentsucces. Wat mij opvalt is dat iedereen zoekende is naar de betekenis van studentsucces. Ik denk dat het al begint bij het maken van de studiekeuze. Dit is vaak nog lastig voor studiekeuzers. En als de juiste keuze is gemaakt, is studentsucces niet alleen binnen vier jaar het diploma behalen. Het gaat ook over experimenteren en jezelf leren kennen.

Als hogeschool bieden we veel activiteiten en informatie aan over opleidingen. Maar welke activiteiten laten echt zien wat een opleiding inhoudt? Zijn er andere activiteiten te verzinnen naast open dagen, proefstuderen en meelopen? We moeten steeds bezig zijn om dit te evalueren en we moeten op zoek gaan naar nieuwe ideeën. Het continu streven naar verbetering van de activiteiten is een belangrijke insteek van ons werk.

Momenteel begeleid ik de langstudeerders binnen mijn opleiding. Wat mij opvalt is dat veel langstudeerders al jaren geen contact hebben gehad met docenten. Als school moet je ervoor zorgen dat er binding is met iedere ingeschreven student. Dus investeren we binnen mijn opleiding veel tijd in zelf persoonlijk contact zoeken en een luisterend oor bieden. Onlangs hebben wij een workshop georganiseerd om de huidige langstudeerders te inspireren. Twee langstudeerders die inmiddels zijn afgestudeerd, hebben over hun ervaringen verteld: de ene heeft nu een topbaan en de ander is ondernemer. Zo zie je maar weer hoe het kan verlopen. Werken met langstudeerders heeft mij laten zien wat de essentie is van studentsucces: aandacht voor studenten, hen motiveren en inspireren. Het resultaat? Afstuderen en een mooie baan!

Als docent en studieloopbaanbegeleider blijf ik mijn studenten stimuleren om door te gaan. Mijn vroegere wiskundeleraar zei vaak: “Oefening baart kunst”. Dat is mij altijd bijgebleven. Als docenten moeten we de studenten zoveel mogelijk de kans geven om te oefenen. Oefenen met de stof en met de eigen persoonlijke ontwikkeling. En als hogeschool moeten we blijven oefenen met het creëren van gunstige condities voor studentsucces.

TUBA ÇATALBAŞ

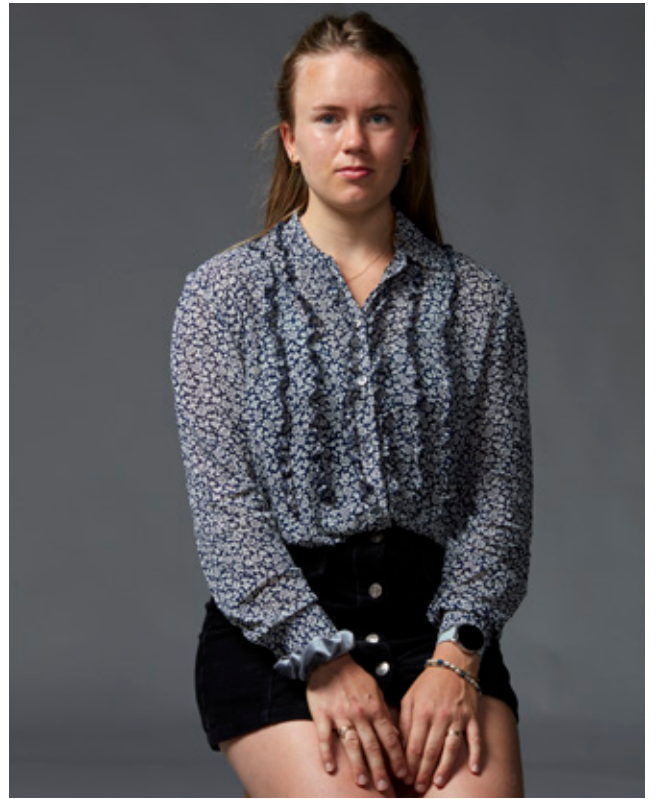
Tijd goed benutten voor persoonlijke ontwikkeling

Voor mij is studentsucces onder andere het kunnen maken van eigen keuzes en het ervaren van de eigen toegevoegde waarde aan de maatschappij. Bij studentsucces gaat het om persoonsvorming, persoonlijke ontwikkeling en het krijgen van antwoorden op vragen als: wie ben ik, wat wil ik in het leven en past deze studie bij mij? Op de vooropleidingen komen deze vragen te weinig aan bod en in het hoger onderwijs zou daar meer ruimte voor moeten zijn. Het is niet erg om langer over de studie te moeten doen, zolang deze tijd wordt benut voor de persoonlijk ontwikkeling. Zo vind ik het belangrijk dat studenten ook tijd nemen om nevenactiviteiten te doen. Op die manier leren ze namelijk meer over zichzelf, anders dan in de lessen. Studentsucces omvat voor mij heel veel. Ik vind het belangrijk dat studenten de hogeschool niet alleen verlaten met kennis in de rugzak, maar ook met communicatieve vaardigheden, professioneel gedrag en respect voor elkaar, de medemens en de omgeving. Kortom, tijdens het studeren doen studenten een belangrijke lading aan levenservaring op.

Als nevenactiviteit tijdens mijn studie heb ik zelf bijvoorbeeld in het bestuur van een studentenvereniging gezeten en daardoor veel dingen geleerd die ik alleen binnen mijn studie niet geleerd zou hebben. Daarom adviseer ik studenten om in ieder geval iets buiten de opleiding te doen om zichzelf beter te leren kennen. Daar moet ruimte voor gecreëerd worden en in mijn rol als mentor zoek ik die graag met hen.

Studentsucces zie ik daarnaast ook ontstaan tijdens de lessen. Laatst gaf ik een workshop Wereldburgerschap. Dit is een van de drie pijlers van De Haagse Hogeschool, maar de meeste studenten in de klas hadden er eigenlijk nog nooit over gehoord. Het delen van ervaringen met elkaar en het openstaan voor elkaar zoals bij deze les, vind ik ook een voorbeeld van studentsucces.

Als docent ervaar ik dat ik een belangrijke rol speel in het bijdragen aan studentsucces. Persoonlijk contact met de student is hierbij cruciaal. De afgelopen periode heb ik bijvoorbeeld een studentenproject begeleid en hadden we regelmatig consulten waarin de student persoonlijk feedback kreeg. Dit kostte tijd, want we bespraken niet alleen de inhoud, maar ook het proces en het teamwork. Na afloop gaven de studenten aan dat ze deze consulten zeer leerzaam vonden. Met ruimte en tijd voor dit soort persoonlijk contact wordt naar mijn mening het studentsucces substantieel vergroot.

“Als docent ervaar ik dat ik een belangrijke rol speel in het bijdragen aan studentsucces. Persoonlijk contact met de student is hierbij cruciaal.”

**“Uit de rails gelopen
Verlichtings- en Romantiek-
denken in het onderwijs
heeft studenten jarenlang
systematisch in een
meedogenloze leer-
en sorteer- en nu ook
succesmachine gegooid.**

**Je moet groeien. Persoonlijk.
Je ontwikkelen.
Individueel. Je moet...,
want anders...”**

Peter Vroom, onderwijsprofessional

Studentsucces als stressor

In het landelijke onderzoek naar het welbevinden van studenten op universiteiten en hogescholen, dat half november 2021 verscheen, concluderen de onderzoekers dat vrijwel alle ondervraagde studenten² stress rapporteren, en 70% van hen noemt de studie als oorzaak. Meer dan de helft van de studenten meldt psychische klachten. Corona heeft die cijfers vermoedelijk stevig opgepompt, maar dat verklaart niet de kolossale omvang van het leed dat het studentenleven inmiddels met zich meebrengt. Hoe kan dit?

“Geachte student. U zult succesvol zijn door Uw talenten ten volle te benutten en er plezier aan te beleven. Wij meten ondertussen wel voor U hoe ver U daarin bent gevorderd. We hebben de opdracht die we U en onszelf hebben gegeven inmiddels, met Uw welnemen, royaal verruimd. We noemen het nu niet meer studiesucces, maar studentsucces. Want U zult succesvol en dus gelukkig zijn.”

Fictief citaat, maar als opening van een hogeschoolwebsite zou het niet ver van de realiteit staan. Uit de rails gelopen Verlichtings- en Romantiek-denken in het onderwijs heeft studenten jarenlang systematisch in een meedogenloze leer- en sorteer- en nu ook succesmachine gegooid. Je moet groeien. Persoonlijk. Je ontwikkelen. Individueel. Je moet..., want anders... Niet dat we dat zonder enig voorbehoud zo graag willen, in het onderwijs. En niet dat we die student maar aan diens lot overlaten als het niet gaat. Ik zie de zorgzame en zorgvuldige gesprekken van menig betrokken docent of studieloopbaanbegeleider met studenten die het niet meer zagen zitten zo voor me.

We zijn verzeild geraakt in een systeem waarbij de geldstroom als onze navelstreng afhangt van het aantal studenten, het aantal afhakers en van (de snelheid van) afstuderen binnen de vastgestelde tijd. Nominaal is normaal. Dat draagt natuurlijk stevig bij aan gevoelens van machteloosheid, ongemak, falen en schaamte als de norm niet wordt gehaald. We krijgen het vervolgens keihard terug in NSE-scores.

Er is natuurlijk niks mis mee om eisen te stellen, te aanvaarden dat ze consequenties kunnen hebben en ook dat daarmee nog lang niet alles te voorspellen is. Wij kunnen studenten juist dat leren: leren met onzekerheid en tegenslag om te gaan, ook al wordt er iets van je verwacht. *Life is a bitch*. En ook dat wij, als onderwijsinstelling, niet perfect zijn en fouten maken. Wij leren net zo hard mee.

Maar waar we ‘succes’ voortdurend in het middelpunt zetten, of het nou studie- of studentsucces is, en dat vanuit onze autoriteitspositie als onderwijzers (sic) projecteren op onze studenten, daar ontstaat onbedoeld een deel van de spanning die studenten ervaren. Het streven naar studentsucces als stressor, je bedenkt het niet. Wellicht dat er met de aanstaande en verregaande flexibilisering van ons onderwijs (en naar ik oprecht hoop ook de flexibilisering van de bekostiging) wat ontspanning in de dierbare studentenhoofden en -harten in kan treden. En ook in die van ons.

---

² Trimbos Instituut, respons 11,7%, 242.000 studenten benaderd

**“Studeren en komen tot
studentsucces zie ik als proces
met een golvende beweging
waarbij experimenteren,
reflecteren, weten en niet-
weten, chaos en orde
en diverse emoties elkaar
afwisselen en leiden tot
ontwikkeling.”**

146

**Rosa Jehee,
coördinator City Deal Kennis Maken Den Haag**

De bijdrage van stadslabs aan studentsucces

Als Coördinator van de City Deal Kennis Maken Den Haag³ verbind ik onderwijs, onderzoek en maatschappelijke vraagstukken in de stad. Dit doe ik in opdracht van de Universiteit Leiden, De Haagse Hogeschool, Hogeschool Inholland en de Gemeente Den Haag. Vanuit mijn rol faciliteer en initieer ik ontmoetingen, bijvoorbeeld via de talkshow Den Haag Draait Door, en creëren we projecten waarbij studenten van verschillende kennisinstellingen samen werken aan vraagstukken uit de stad. Een mooi voorbeeld is: CID Corona Challenge⁴. In de stadslabs, waar gewerkt wordt aan wicked problems, zie ik veel aanknopingspunten voor het ontstaan van studentsucces.

Studentsucces ligt in mijn visie, anders dan bij studiesucces, in lijn met het leven zelf en de bredere persoonsvorming. Een succesvol studierend leven leidt tot (holistisch) zelfinzicht, kennis en kunde. Vanuit deze basis voelt een student zich toegerust om te starten aan het werkende leven en om te gaan met een wereld die continu verandert. Studeren en komen tot studentsucces zie ik als proces, met een golvende beweging waarbij experimenteren, reflecteren, weten en niet-weten, chaos en orde en diverse emoties elkaar afwisselen en leiden tot ontwikkeling. Studentsucces is dan ook lastig om in het moment te meten en behoeft reflectie over een langere periode.

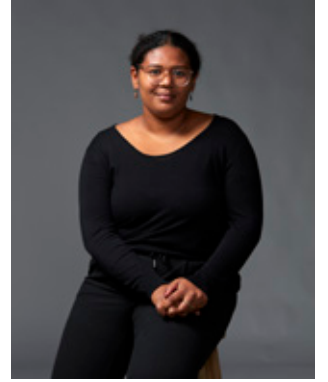
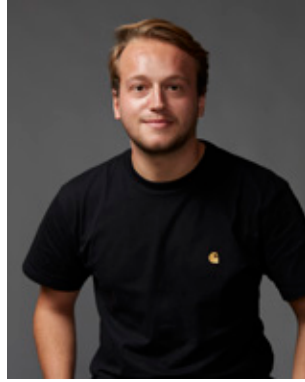
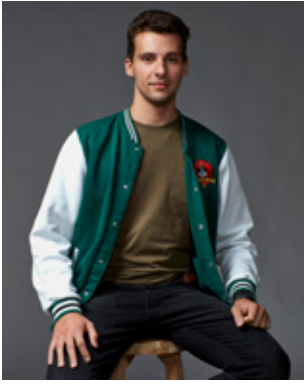
Met holistisch zelfinzicht bedoel ik naast het 'denken te weten' ook het voelen en ervaren van het weten. Dit zijn aspecten die zich zowel binnen als buiten formele leersituaties ontwikkelen. Het werken in labs, biedt bij uitstek ruimte om deze essentiële vaardigheden te ontwikkelen. Ik zie onder andere de volgende kansen:

- Leren omgaan met onzekerheden, systemen en complexe vraagstukken. In (stads)labs staat vaak een wicked problem centraal, dit is een sociaal of cultureel probleem waar geen makkelijk antwoord op te formuleren is. Bij het werken aan wicked problems is het antwoord er (nog) niet en zijn studenten onderdeel van het proces.
- Ervaren welke rol/plek bij mij past. Omdat in stadslabs nauw wordt samengewerkt met de praktijk vanuit verschillende perspectieven, ontdekken studenten welke rol ze graag innemen. Dit is een goede voorbereiding voor het werkende leven.
- Om jezelf te leren kennen, brengt de spiegel van de ander uitkomst. In labs is het werken met een ander een gegeven. 'De ander' kan een peer zijn van de eigen opleiding, maar nog liever een student of groep studenten van een andere studierichting of kennisinstelling. In labs wordt ook vaak direct samengewerkt met bewoners van een specifieke wijk, zoals Duindorp, en met ambtenaren van het stadhuis en wijkmanagers.
- Werken in labs biedt alle betrokken partijen de ruimte om dingen anders te doen. Ook daar leren studenten van. Docenten hebben bijvoorbeeld de mogelijkheid om didactisch en pedagogisch andere keuzes te maken. Samenwerkingspartners hebben de ruimte om zich te (laten) verwonderen.

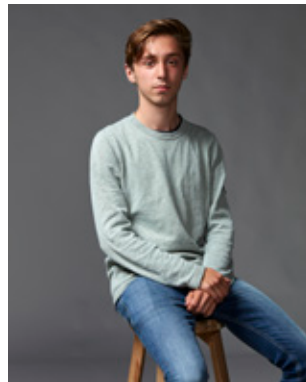
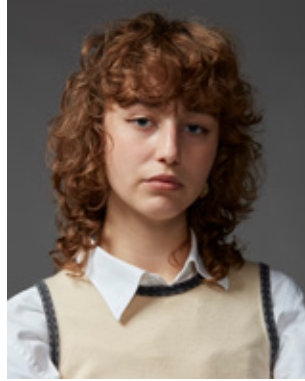
Kortom, dat proces waarbij experimenteren, reflecteren, weten en niet-weten, chaos en orde en diverse emoties elkaar afwisselen, vindt juist plaats binnen de stadslabs en draagt zeker bij aan het studentsucces van deelnemende studenten.

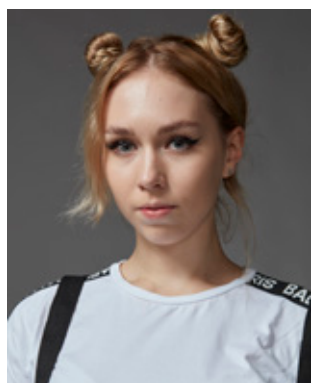
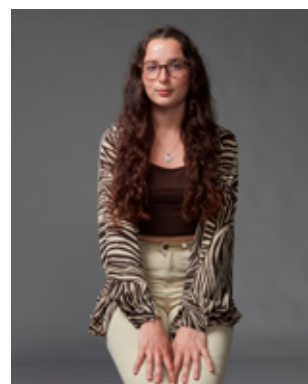
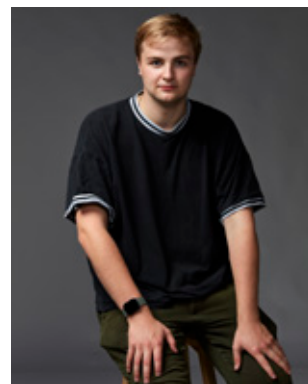
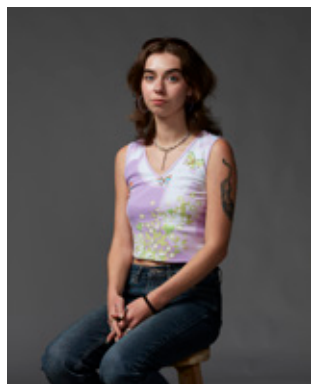
³ www.kennismakendenhaag.nl

⁴ <https://www.kennismakendenhaag.nl/actueel/cid-corona-challenge>

148

Door Wátte Zijlstra

Inleiding

Tijdens het *learning lab studentsucces* dat wij op 7 oktober 2021 vanuit De Haagse Hogeschool organiseerden was Meghan Rens van het ECBO/CINOP (Expertisecentrum Beroepsonderwijs) te gast. Zij doet samen met collega Karien Coppens onderzoek naar het concept studentsucces met subsidie van het Nationaal Regieorgaan Onderwijsonderzoek (NRO) en het Ministerie van OCW. Het NRO had een call uitgeschreven om meer inzicht en overzicht te krijgen ten aanzien van een aantal actuele thema's waaronder studentsucces. Dit sprak Meghan en Karien aan, omdat studentsucces nog zo ongrijpbaar lijkt en vooral een buzzwoord is binnen het hoger onderwijs. Wat bedoelen we er eigenlijk mee? Wat betekent de beweging van studiesucces naar studentsucces? Tijdens het learning lab deelde Meghan de eerste resultaten van hun onderzoek en dat bracht een mooi gesprek op gang over wat we hier nu uit kunnen leren voor de praktijk. Meghan vond dit heel interessant, omdat het onderzoek eigenlijk heel fundamenteel en filosofisch is. *“Karien en ik komen vaak in een semantische discussie terecht, maar de deelnemers van de learning lab zijn juist meer op zoek naar concrete handreikingen en een vertaling naar de praktijk.”* Die concrete handreikingen voor de praktijk willen zij ook doen bij de afronding van het onderzoek. In november spraken wij elkaar daarom nog een keer naar aanleiding van de afronding van het tweede deel van het onderzoek.

150

Het onderzoek van Meghan en Karien bestaat uit drie onderdelen: een deskresearch om het kader te schetsen van de opdracht van het hoger onderwijs en de rol van studentsucces daarin, ten tweede een inventarisatie over de betekenis van studentsucces onder studenten, onderwijsprofessionals en onderzoekers door middel van de Delphi-methode en een conceptuele review. Ten tijde van het gesprek staan Meghan en Karien aan de vooravond van het derde onderdeel. Tijdens het deskresearch hebben de onderzoekers een groslijst gemaakt van definities, thema's en elementen die naar voren kwamen in de literatuur als het gaat om de opdracht van het hoger onderwijs, studiesucces en studentsucces. Deze zijn voorgelegd aan 33 experts (studenten, docenten en onderzoekers) met de vraag: dit zien wij terug, herkennen jullie dat, wat vinden jullie daar zelf van, hebben jullie aanvullingen en kunnen we algemene delers vinden? Het doel van het onderzoek is om tot een soort consensus te komen over het begrip studentsucces. De onderzoeksresultaten zullen gepresenteerd worden in een onderzoeksrapport, een wetenschappelijk artikel en vertaald worden naar ondersteunende producten die onderwijsprofessionals helpen grip te krijgen op studentsucces. Maar hoe krijg je grip op zo'n breed en complex concept?

Definitie studentsucces

In artikel 1.3 van de Wet op het hoger onderwijs en wetenschappelijk onderzoek staat dat universiteiten en hogescholen gericht zijn op het verzorgen van wetenschappelijk dan wel hoger beroepsonderwijs en het overdragen van kennis ten behoeve van de maatschappij. Tevens dienen ze aandacht te schenken aan de persoonlijke ontplooiing van hun studenten en de bevordering van hun maatschappelijkheidsbesef. Vervolgens zijn de onderzoekers op zoek gegaan naar de begrippen studiesucces en studentsucces binnen deze opdrachtomschrijving. In de Wet op het

hoger onderwijs en wetenschappelijk onderzoek komt de term studiesucces maar een keer voor, namelijk in artikel 2.6 over de berekening van de Rijksbijdrage als criterium voor het verkrijgen van extra geld ter bevordering van de kwaliteit van het onderwijs:

- (...) Met het oog op de bevordering van de kwaliteit van het hoger onderwijs of het wetenschappelijk onderzoek kan Onze Minister in afwijking van de algemene berekeningswijze, bedoeld in het eerste lid, aan de rijksbijdrage waarop de in artikel 1.9, eerste lid, bedoelde aanspraak betrekking heeft, een bedrag toevoegen in verband met de door een instelling in het vooruitzicht gestelde of gerealiseerde kwaliteit van het hoger onderwijs of het wetenschappelijk onderzoek.
- Bij de berekening van het bedrag dat op grond van het vijfde lid aan de rijksbijdrage wordt toegevoegd, worden in ieder geval de bij algemene maatregel van bestuur te bepalen maatstaven voor onderwijsdifferentiatie, onderwijsintensiteit, docentkwaliteit en studiesucces gehanteerd. (...)

Daarnaast komt de term studiesucces nog een keer terug in een kamerbrief over toegankelijkheid en kansengelijkheid in het hoger onderwijs van oktober 2018.

151

*Zoals met uw Kamer gewisseld tijdens de begrotingsbehandeling in december 2017 (Handelingen II 2017/18, nr. 32, items 4 en 10), moet de bildungs- en verbindingsopgave van het onderwijs wat mij betreft weer meer glans krijgen. Het rendementsdenken mag niet gaan overheersen. De inzet dat studenten zo snel mogelijk een diploma halen, kan voor sommige groepen studenten betekenen dat zij niet meer instromen in het hoger onderwijs of vroegtijdig en onnodig uitvallen. Dit is wat mij betreft niet wat **studiesucces** zou moeten zijn. **Studiesucces** zou er juist over moeten gaan dat zo veel mogelijk studenten die dit willen en kunnen succesvol een opleiding in het hoger onderwijs afronden, zeker met een arbeidsmarkt waarin veel vraag is naar hoger opgeleiden.*

Vervolgens wordt de term studentsucces voor het eerst genoemd in de strategische agenda van de minister in november 2019:

Studenten moeten tijdens hun studie ook ruimte hebben voor zelfontplooiing en brede ontwikkeling. Het uiteindelijke doel voor een student is het succesvol afronden van de studie en het behalen van een diploma. Sommige studenten hebben daarvoor meer tijd nodig dan andere. Het is belangrijk dat studenten de kans krijgen om het maximale uit de studie te halen. Daarom gaat het in deze strategische agenda over studentsucces en niet over studiesucces. De ambitie is om het studentsucces te vergroten.

Bij de bestudering van instellingsplannen en beleidsdocumenten van de Vereniging Hogescholen (VH) en Universiteiten van Nederland (UNL) hebben beide onderzoekers weinig verwijzingen

gevonden naar studiesucces en studentsucces. De VH heeft wel een rapport laten schrijven in het najaar van 2021 over studentsucces als verdiepingsrapport bij het verkenningsrapport *HEO met regie naar verantwoordelijkheid* door Asha Dijkstra en Evelyne Meens.

Volgens de onderzoekers bieden de genoemde bronnen wel aanknopingspunten, maar wordt er nog heel erg omheen gecirkeld. Misschien komt dat omdat de discussie over wat studentsucces nu betekent in relatie tot studiesucces nog gevoerd moet worden. De onderzoekers denken dat ook het Ministerie van OCW nog zoekende is en daarom deze call heeft uitgeschreven via de NRO.

Consensus

Tijdens het onderzoek hebben Meghan en Karien ontdekt dat het best lastig is om gemene delers te vinden. Heb je het over persoonsvorming, over persoonlijke ontwikkeling, hoe geef je die begrippen vorm? Je raakt al snel in een Babylonische spraakverwarring.

Toch streven de onderzoekers naar consensus om op basis daarvan te komen tot concrete handvatten voor het onderwijs. *“Omdat studentsucces zo’n breed begrip is, net als bij studentenwelzijn, ontbreekt bij mensen span of control.” “Consensus doet misschien geen recht aan de complexiteit van het concept, maar je moet ergens vanuit gaan, anders kom je nooit tot actie.”*

De onderzoekers zullen geen definitie geven van studentsucces, maar wel handvatten om ermee aan de slag te gaan. De complexiteit maakt eigenlijk dat je op zoek moet gaan naar de punten waarover consensus bestaat. En dat kan voor iedere instelling anders zijn: consensus is afhankelijk van de context en het moet studentspecifiek zijn. De handvatten die Meghan en Karien uit het onderzoek halen kunnen de instellingen gebruiken om hun eigen definities te formuleren en van daaruit beleid en actieplannen.

Waarover onder de 33 experts consensus bestaat, is dat studentsucces prestaties bevat van studenten waarin de ontwikkeling van de student op de doelgebieden kwalificatie, socialisatie en persoonsvorming centraal staat en dat het succes vanuit het perspectief van de student wordt gezien. Een ander punt is dat er aandacht moet zijn voor studentenwelzijn en het kunnen nemen van regie op eigen leren. Ook zeggen veel experts dat studentsucces gaat over het verwezenlijken van persoonlijke ontwikkeldoelen, naast de onderwijsdoelstellingen.

“(...)het vernieuwende van studentsucces het accent op die bredere, persoonlijke ontwikkeling.”

Volgens de onderzoekers vinden experts dat er een goede balans moet zijn tussen de drie vlakken kwalificatie, socialisatie en persoonsvorming, maar is het vernieuwende van studentsucces het accent op die bredere, persoonlijke ontwikkeling. Dit komt daarom veel terug in het onderzoek. Studentsucces is dus een breder begrip dan studiesucces dat voornamelijk wordt geassocieerd met kwalificatie en het behalen van het diploma.

Studiesucces is volgens de onderzoekers een onderdeel geworden van het bredere begrip studentsucces.

Opvallend is dat bij socialisatie nog discussie is over wat nu precies de opdracht is.

“Studiesucces is volgens de onderzoekers een onderdeel geworden van het bredere begrip studentsucces.”

Studentspecifiek concept

Tijdens het gesprek komt meerdere malen naar voren dat studentsucces een studentspecifiek concept is. Maar wat betekent dat precies: studentspecifiek? Volgens de onderzoekers betekent dat studentsucces voor iedere student anders is, iedere student heeft iets anders nodig. Het gaat erom de studenten te ondersteunen in het identificeren en verwezenlijken van hun persoonlijke ontwikkeldoelen binnen de context van hun opleiding.

Dit raakt ook de thema's toegankelijkheid en kansengelijkheid. In het woord studentsucces zit natuurlijk ook het woord 'student', dus het betekent dat je meer naar de persoon kijkt. In tegenstelling tot studiesucces gaat het bij studentsucces *“om the whole person als het ware.”* Het raakt ook het studentenwelzijn.

Maar de onderzoekers geven ook toe dat het grotendeels een discussie is die gevoerd wordt door onderwijsprofessionals. *“Ik denk niet dat studenten op een vrijdagavond met elkaar praten over wat een succesvolle student is.”* Waar studenten wel over praten is de druk die ze ervaren om de studie succesvol met diploma af te ronden, wat ze daarvoor moeten doen en hun financiële situatie. Dit zijn althans de thema's die naar boven kwamen tijdens de gesprekken met studenten.

153

Waar instellingen faciliterend bezig zijn en naar het proces kijken, kijken studenten vooral naar de producten die ze moeten afleveren. En als het gaat om de voorzieningen die instellingen aanbieden, dan valt op dat deze meestal generiek zijn ingestoken zonder dat er voldoende aandacht is voor het effect ervan op die ene persoon.

“Een vriendin van mij zei over die voorzieningen: ‘Het is wel individueel, maar niet persoonlijk (...). Er wordt niet gekeken naar de mens.’”

En dat is misschien wel de kern van het studentspecifieke: het persoonlijk maken van het onderwijs. Het doel van studentsucces is dat er naar *the whole person* wordt gekeken.

Vertaling naar de praktijk

En hoe kunnen we dit allemaal vertalen naar de praktijk? Waar te beginnen? Studentsucces is zo breed! Dat beamen de onderzoekers. Het is ook niet te doen om een definitie te geven.

“We willen het hoger onderwijs richtingen geven en de boodschap om zelf aan de slag te gaan met eigen definities. Niet iedere instelling hoeft dezelfde definitie te hebben, maar binnen een instelling moet er wel consensus bereikt worden om van daaruit te kunnen werken. En daar willen wij door dit onderzoek aan bijdragen.”

Vragen die relevant zijn bij het studentspecifieke zijn: wie zijn onze studenten en wat zijn hun specifieke behoeften, wat is hun context? En die context wordt ook bepaald door de instelling zelf: hbo of wo, een technische opleiding of een sociale opleiding, de Randstad of daarbuiten, et cetera.

Ook is het belangrijk dat de definitie van studentsucces conditievrij is: de definitie zelf moet geen basisvoorwaarden of oorzaken van succes bevatten in termen van organisatie, begeleiding of toetsing.

Die kunnen namelijk variëren per student. Een andere, ingewikkelde discussie is of studentenwelzijn en betrokkenheid instrumenteel zijn of de uitkomsten van studentsucces of beide. Ook is belangrijk om de definitie van studentsucces overall terug te laten komen (*alignment*): de brede vorming moet duidelijk zichtbaar zijn in plannen, het curriculum en de manier waarop de ontwikkeling van studenten wordt gevolgd. Tenslotte moet studentsucces niet te nauw gedefinieerd zijn, anders is het niet werkbaar: het is een totaalpakket, zonder volgordelijkheid, actief en positief. Zodat iedereen er mee aan de slag kan.

Werken aan studentsucces kan dus vanuit verschillende perspectieven en vanuit verschillende invalshoeken. Aan de experts is gevraagd welke elementen meer onderzoek vragen om de grip op studentsucces te vergroten. Uit alle elementen die genoemd zijn, mochten de 33 experts maximaal zes kiezen. En daaruit zijn de volgende elementen gekomen: - kritisch denken - ontwikkeling van persoonlijke identiteit - onderzoekende houding – studiemotivatie – enthousiasme - studie afronden.

“En dat is misschien wel de kern van het studentspecifieke: het persoonlijk maken van het onderwijs. Het doel van studentsucces is dat er naar ‘the whole person’ wordt gekeken.”

154

Meghan en Karien gaan nu aan de slag met deze zes elementen in de conceptuele review (het laatste onderdeel van het onderzoek). Zij benadrukken dat het hier niet gaat om de belangrijkste elementen om aan de slag te gaan met studentsucces, want zo zijn ze niet bevroegd. De elementen geven wel een indruk wat top-of-mind is en waar het veld momenteel druk mee bezig is. Kritisch denken en persoonlijke identiteit springen daaruit. En die hebben veel te maken met het vernieuwende van studentsucces, namelijk een bredere, persoonlijke ontwikkeling.

Aan het einde van het gesprek filosoferen we nog wat verder over het persoonlijke binnen studentsucces in relatie tot het doelgerichte, economische systeemdenken, dat helemaal niet zo persoonlijk is. Dat raakt aan inclusievraagstukken. Opvallend is dat diversiteit en inclusie door de experts in het onderzoek niet spontaan genoemd worden als elementen om studentsucces te bevorderen. *“Misschien hebben we daar als onderzoekers te weinig aandacht aan gegeven.”* Aan de andere kant constateren we dat dit ook gezien kan worden als een uitkomst van het onderzoek en kunnen we daar iets mee in vervolgonderzoek.

Door: Charina Ori

Introductietekst casussen

Vanuit het kenniscentrum Global & Inclusive Learning van De Haagse Hogeschool is in de periode van maart 2020 tot en met juli 2020 bij verschillende opleidingen en diensten onderzoek gedaan naar kansrijke initiatieven ter verbetering van studentsucces. Daarbinnen is er onderzocht wat wordt verstaan onder studentsucces, hoe deze initiatieven zijn georganiseerd als onderdeel van de opleiding, faculteit of dienst en wat studenten en docenten eraan hebben. De verschillende casestudies zijn gebundeld tot tien cases over studentsucces die de ontstaansgeschiedenis en impact op studenten, docenten en de opleiding beschrijven.

1. BE-Talented

Opleiding: Built Environment

Geïnterviewde: Jeroen Parlevliet

Contact: j.k.parlevliet@hhs.nl

Tags: studentsucces: talenten, interesses studenten, informeel netwerk

156 Kun je goed zwemmen? Organiseer een zwemworkshop. Vind je het leuk om films te kijken? Organiseer een filmavond en laat die film zien die jij fantastisch vindt. Wil je naar die lezing in The Lighthouse, maar ga je liever niet alleen? Vraag dan of anderen meegaan. Het zijn maar voorbeelden, want hoe BE-Talented er echt uit komt te zien, bepalen de deelnemers met elkaar. Duidelijk is dat het geen bijlesgroepjes worden, maar dat de focus op talent ligt.

BE staat voor Built environment, de gebouwde omgeving. Het opleidingscluster van Bouwkunde, Civiele techniek en Ruimtelijke ontwikkeling in De Haagse Hogeschool. 'Talented' gebruiken we omdat iedereen wel ergens passie voor heeft en dit kan en wil delen met anderen. Iedereen heeft zijn eigen verhaal, en dat is wat ons opleidingscluster zo rijk aan ervaringen maakt; laten we die delen!

BE-Talented daagt studenten uit je talenten/interesses te laten zien en daar met anderen iets mee te doen. Het belangrijkste doel is het bouwen van een informeel netwerk dat je het gevoel geeft erbij te horen. Jeroen Parlevliet heeft voortgeborduurd op een bestaand project bij Built Environment, het project Diversity of Talents. Dit project was meer gericht op inhoudelijke kennis, terwijl het bij BE-Talented gaat om allerlei soorten talenten. De basis is sense of belonging en daar wordt bij BE-Talented nog meer de nadruk op gelegd.

Studenten maken op een gezellige en laagdrempelige manier kennis met medestudenten binnen de BE. Dus een keertje niet over dat ene vak of over het huiswerk praten, maar ervaringen delen, een workshop doen, een leuke stedentrip maken of debatteren over recente onderwerpen. Studenten maken nieuwe vrienden, breiden hun netwerk uit én leren misschien iets nieuws tussen de gezelligheid door. De activiteiten zijn laagdrempelig met als doel een sterkere band met medestudenten op te bouwen. Zodat, wanneer het een keertje nodig is, medestudenten elkaar kunnen helpen bij werk op school of misschien zelfs daarbuiten.

STUDENTSUCCES

BE-Talented is een mooie casus waarbij omgekeerd wordt geredeneerd. Er wordt dus niet gekeken naar de ‘problemen’ en waar studenten tegenaan lopen, maar uitgegaan van talenten en interesses. Het gaat er uiteindelijk om dat studenten zich thuis voelen en een netwerk opbouwen door studenten te leren kennen uit verschillende klassen en leerjaren. Dit is voor de opleiding een andere kijk op succes, meer geredeneerd vanuit de studenten zelf. In het algemeen is de focus namelijk meer gericht op rendementsdenken. De opleiding is nog niet gestart met BE-talented, Corona heeft helaas roet in het eten gegooid. Op dit moment zijn de student-assistenten zijn druk met het organiseren van activiteiten en hoopt de opleiding in 2022-2023 echt van start te gaan.

---

2. CarE

Faculteit: De Haagse Hogeschool (Management & Organisatie)

Geïnterviewde: Cateleine de Jong

Contact: care@hhs.nl

Tags: studentsucces, community-led approach, peer-to-peer ondersteuning, aansluiting

Studeren in Nederland is vaak wennen voor onze Caribisch-Nederlandse (CN) studenten. Ze wonen ineens op zichzelf, moeten wennen aan de taal, het klimaat, de stad, de mensen, het eten, de gewoontes. Vaak zijn er ook allerlei praktische vragen als “Hoe regel ik een zorgverzekering” of “Hoe werkt het openbaar vervoer?” Kortom: er komt in korte tijd veel op CN-studenten af, maar zij staan er niet alleen voor. Caribisch-Nederlandse studenten kunnen terecht bij CarE; het netwerk voor Caribisch-Nederlandse studenten bij De Haagse Hogeschool. Voor hulp bij praktische zaken en voor contact met studenten die hetzelfde meemaken. CarE is een student-geleid programma, ontstaan vanuit een pilot in 2020-2021 dat is opgezet met een Comeniusbeurs. Dit programma richt zich op het welbevinden van CN eerste- en tweedejaarsstudenten in relatie tot het studentsucces. Momenteel zijn 104 studenten aangesloten bij CarE.

157

“Voor mij zijn de CarE-bijeenkomsten toch het meest bijzonder. Je ziet echt dat onze Caribisch-Nederlandse studenten het sociaal vangnet vormen voor elkaar.”

Cateleine de Jong

Elk jaar komen meer dan 200 Caribisch-Nederlandse studenten aan De Haagse Hogeschool studeren. Zo’n 8.000 kilometer van huis en familie is het voor veel van hen erg wennen. Daarom heeft De Haagse Hogeschool speciaal voor deze studenten een netwerk opgezet: CarE (Caribbean Empowerment Network). Caribisch-Nederlandse studenten hebben de juiste papieren om hier te studeren, zijn talentvol, stromen over van aspiraties en spreken vaak vier talen: Papiaments, Spaans, Engels en Nederlands, maar ieder jaar valt de helft van de CN-studenten in het eerste jaar af. Daarnaast slaagt slechts een handjevol CN-studenten erin met een diploma van school te gaan. De hoogste tijd om hier concreet wat aan te gaan doen, dachten Cateleine de Jong, Karim Leito en

Tamara Martina. Met het project CarE willen zij deze studenten empoweren.

CarE heeft als doel om op een laagdrempelige manier CN-studenten op De Haagse Hogeschool te ondersteunen bij verschillende uitdagingen die tot een verhoogde studie-uitval kunnen leiden onder deze doelgroep. Denk hierbij aan thema's als heimwee, de Nederlandse taal en cultuur, en eenzaamheid. CarE is een ondersteuningsnetwerk waarbij peer-to-peer ondersteuning centraal staat. Tijdens tweemaandelijks bijeenkomsten wordt ondersteuning bij de eerdergenoemde thema's geboden en wordt extra support geboden om een betere aansluiting te vinden bij de opleiding en de hogeschool. CarE is ook aangesloten bij het lectoraat Inclusive Education en vanuit daar wordt onderzoek gedaan naar de impact van de 'community-led approach' die CarE kenmerkt. Studenten die deelnemen aan CarE geven vaak aan dat zij bij CarE een tweede thuis vinden. Studentensucces staat centraal in de zin dat de ervaringen van de studenten leidend zijn voor de invulling van CarE.

Vanuit CarE en het kenniscentrum Global & Inclusive Learning is ook de Kenniscoalitie CN-studenten ontstaan. Hierin komen ervaringen en kennis bij elkaar van verschillende stakeholders binnen de hogeschool (opleidingen, diensten, lectoraten en studenten). Deze worden actief gedeeld en er worden verbindingen voor beleidsontwikkeling gemaakt. Ook is CarE vertegenwoordigd in een landelijke werkgroep die de ministers van OCW en de Nederlandse Cariben adviseert over een betere aansluiting tussen het onderwijs op de eilanden en het hoger onderwijs. De Kenniscoalitie beoogt deze en andere initiatieven binnen opleidingen meer met elkaar te verbinden en een meer integrale aanpak te stimuleren.

---

3. Career Writing

Faculteit: Management & Organisatie

Geïnterviewde: Mijke Post

Contact: j.m.post@hhs.nl

Tags: zelfreflectie, persoonlijke ontwikkeling, levens- en loopbaanakoers

In een steeds sneller veranderende en onzekere arbeidsmarkt is zelfreflectie essentieel voor het bepalen van een eigen levens- en loopbaanakoers. Career Writing is een bewezen aanpak om loopbaanleren via zelfreflectie te bevorderen. Dat laat onderzoek van Dr. Reineke Lengelle zien, verbonden aan het Lectoraat Duurzame Talentontwikkeling van De Haagse Hogeschool. Deze aanpak wordt al jaren binnen verschillende opleidingen van De Haagse Hogeschool toegepast tijdens SLB-lessen, workshops of bij bepaalde onderwijsonderdelen die over persoonlijke ontwikkeling gaan zoals de minor Leadershift, en hogeschoolbreed via The Hague Center of Teaching & Learning (HCTL) in StoryCrafting.

In het specifiek is Career Writing een schrijfmethode waarbij je creatief, expressief, en reflectief schrijven inzet voor loopbaan-, en identiteitsontwikkeling. De vragen die hierbij centraal staan zijn: wie ben ik, wat kan ik en wat wil ik? Deze methode is een van de toepassingen van "Writing

the Self” - een manier om schrijven in te zetten voor persoonlijke ontwikkeling. Daarin neem je je eigen loopbaan- of levensvraag als uitgangspunt. Career Writing neemt je mee in de theorie en praktijk van deze krachtige en inspirerende methode in persoonlijke ontwikkeling. De masterclasses van Reinekke Lengelle voor docenten gaan een stap verder: je leert er hoe je anderen kunt begeleiden bij het schrijven van hun levensverhaal, bijvoorbeeld als (studie) loopbaanbegeleider of (studie)coach.

Career Writing voor studenten is gericht op het leren omgaan met moeilijkheden op verschillende terreinen, denk aan de studie, maar ook persoonlijke omstandigheden. Met dit idee in gedachten is daarnaast ook het hogeschoolbrede project “Happy U” gestart door Simten Kalayci, Paul Pouw en Mijke Post. Studenten konden zich aanmelden voor het Happy U project en werden vervolgens uitgenodigd voor een intake. Happy U was een extra-curriculair programma, speciaal voor studenten aan De Haagse Hogeschool. Dit betekent dat studenten naast hun studie workshops en een online leerprogramma volgden. Na afloop konden studenten ook een global citizen certificate aanvragen, omdat studenten tijdens het Happy U project 4 van de 8 UNESCO-competenties voor duurzame ontwikkeling ontwikkelden. Dit project is afgelopen, maar veel opleidingen hebben het concept van Happy U overgenomen, en de oud-deelnemers maken nog steeds deel uit van een netwerk.

“The process, I learned the importance of sharing my story. I consider the combination of meditation, diversity thinking and creative writing to be a strong one.

While meditating you learn self-awareness, diversity thinking gives you the awareness of those around you, while creative writing teaches you to write it all down, to find the words and articulate new insights.”

een student in Happy U

Het doel van Happy U was om studenten te coachen op wereldburgerschap en duurzaam geluk. Studenten werden betrokken in een doorgaand proces van zelfreflectie. Zen meditatie, life and career writing en diversiteitsdenken werden met elkaar gecombineerd in een onderwijsprogramma. Daarnaast was er een buddysysteem; gedurende vijf maanden optrekken met een zelfgekozen buddy: een medestudent, een alumnus, iemand uit het bedrijfsleven of een docent. Samen met de buddy gaven de studenten invulling aan hun eigen persoonlijke en professionele groei.

Door het Happy U programma te volgen kwamen studenten meer ‘in the lead’ van hun eigen leven. Ook werd er gezocht naar meer balans tussen privé en studie en werden onderwerpen als druk en verwachtingen van de omgeving besproken. Alles in een veilige omgeving waarin aandacht, concentratie en vriendelijkheid centraal stonden.

---

4. Hang in There

Lectoraat: Inclusive Education

Geïnterviewde: Winnie Roseval

Tags: ondersteuningsnetwerk, empowerment, eerstejaarsstudenten, student-led

Hang In There is een initiatief georganiseerd door de Student Branch van het Lectoraat Inclusive Education gericht op het ondersteunen van studenten tijdens hun avontuur in het eerste jaar op De Haagse Hogeschool. De Student Branch wil graag dat het project toegankelijk is voor alle studenten die om wat voor reden dan ook zich niet thuis voelen op De Haagse Hogeschool, eenzaamheid ervaren of tegen bepaalde problemen aanlopen. Hang in There is gebaseerd op het werk van Yeager en Walton van Stanford University en hun onderzoek naar de growth mindset en belonging. Ze ontdekten dat negatieve ervaringen een grotere impact kunnen hebben op het zelfvertrouwen van studenten en hun verbondenheid met de onderwijsinstelling.

Het Hang in There project bestaat uit vijf stappen. Als eerste bekijken studenten de video's op de website van Hang in There (www.hangintherethuas.com). Op de website delen studenten hun ervaringen hoe zij bepaalde hindernissen tijdens hun studie hebben ervaren. Vervolgens worden video's gedeeld van studenten die vertellen over bijvoorbeeld de mbo-hbo overstap, faalangst en uitdagingen van internationale studenten. Studenten leren dat moeilijkheden kunnen worden overwonnen. De derde stap is het invullen van een vragenlijst over hun eigen uitdagingen en de vierde stap is het bedenken van een advies die de student wil geven aan toekomstige studenten. In de vragenlijst wordt gevraagd een kort verhaal hierover te schrijven. In de laatste stap komen studenten erachter dat ook zij anderen kunnen inspireren en helpen met hun verhaal. De adviezen worden verzameld door de Student Branch ter inspiratie voor nieuwe eerstejaarsstudenten. Na het invullen van de vragenlijst ontvangen studenten gedurende het jaar ondersteunende boodschappen en de herinnering dat ze er niet alleen voor staan. Daarnaast kunnen studenten in de vragenlijst aangeven of zij in contact willen komen met een student van de Student Branch om over hun hindernissen te praten en eventueel deel te nemen aan het project.

“Studentenwelzijn is een onderwerp dat de laatste tijd hoog op de agenda staat. Er wordt wel veel gesproken over studenten, maar waarom niet met studenten?”

Winnie Roseval

Het doel van Hang in There is om de uitdagingen tijdens de studie te normaliseren en studenten zich welkom en gewaardeerd te laten voelen. Hang in There probeert met name studenten te bereiken die voorheen niet bereikt werden, die zich eenzaam en zich niet thuis voelen op De Haagse Hogeschool. Dit wordt gerealiseerd door studenten uit te nodigen hun verhaal te delen en hen te stimuleren (weer) deel te nemen aan het studentenleven. Studenten worden ook aangemoedigd hun eigen verhaal te vertellen om anderen weer te helpen.

---

5. NAP-didactiek

Opleiding: Commerciële Economie

Geïnterviewden: Tim Hoppen en Sushy Mangat

Tags: didactiek, participatie, student-docent relatie, leerproces

Het onderwijs van de opleiding Commerciële Economie is gebouwd op drie didactische pijlers: Nabijheid, Activiteit en Praktijkgerichtheid (NAP). Deze didactiek is de basis voor het opleiden van de ‘Marketeer van morgen’, de ontwikkeling van de 21st century skills en sluit aan bij het Landelijk Opleidingsprofiel van Commerciële Economie. Met deze didactiek zetten wij studenten aan tot studeren en houden we rekening met de ontwikkeling van professioneel gedrag van studenten. Dit in een studieomgeving, waarin er rekening wordt gehouden met een geleidelijke opbouw van complexiteit.

De aanleiding voor deze nieuwe didactiek is dat veel studenten niet zichtbaar waren, meeliftgedrag vertoonden – mede veroorzaakt door deze onzichtbaarheid -, en dat docenten vooral aan het zenden waren en te weinig het gevoel kregen dat de studenten aan het werk waren. Om te zorgen voor een betere docent-student interactie, meer participatie van de student, en een positieve verandering in de houding en beleving van de student, en zelfs voor meer geïnspireerde studenten, zijn er uitgangspunten geformuleerd die anders zijn dan voorheen:

- Studenten moeten meer doen (i.p.v. luisteren of niet-doen).
- De student moet meer op de hogeschool doen of op een stageplaats, als ze maar niet aan de waarneming van hun docenten ontsnappen.
- Studenten moeten meer praktijkgericht bezig zijn met meer aandacht voor het (leer)proces
- Studeren moet meer om leren en vorming draaien en minder om specifieke output. Output wordt niet meer gezien als een 1 op 1 weergave van leerresultaat en vorming.

Studeren wordt vrijer (minder stilzitten in de klas, meer actief zijn op de manier waarop je het zelf wil), maar minder vrijblijvend (er moet aantoonbaar gewerkt worden aan opdrachten); met andere woorden, vrijer qua vorm en minder vrij qua inspanningsniveau. De studenten krijgen meer zelfstandigheid, maar ook meer eigen verantwoordelijkheid voor het opdoen van nieuwe kennis en vaardigheden.

Quotes van studenten:

“Wat fijn om zo open en eerlijk feedback te krijgen van mijn docent en medestudenten. Ik ben dat niet gewend.”

“In vergelijking met veel vrienden van mij was ik in mijn eerste jaar niet alleen maar hoorcolleges aan het luisteren. Ik moest alle informatie gelijk in praktijk brengen en dit was soms wat intensief maar vooral heel leerzaam.”

Deze uitgangspunten zijn vertaald naar de NAP-didactiek:

Nabijheid: We willen onze studenten niet uit het oog verliezen. Studenten moeten ook de docenten makkelijk kunnen bereiken. Het is belangrijk dat ze elkaar weten te vinden.

Activerend: Wij geven studenten dagelijks opdrachten waardoor het actief meedoen urgent wordt. Ook onze cumulatieve toetsing droeg vóór COVID-19 bij aan activerend studeren.

Praktijkgericht: Dat ons onderwijs praktijkgericht is, spreekt voor zich. In het eerste semester krijgen de eerstejaars nog fictieve opdrachten, in het tweede semester starten zij een eigen onderneming en in het tweede jaar lopen ze al stage.

Doel van de NAP-didactiek is dus het onderwijsaanbod beter te laten aansluiten bij de studenten. Er wordt meer aandacht besteed aan de ontwikkeling van studenten en hierdoor kunnen studenten hun vaardigheden beter ontwikkelen. Daarnaast gaat het rendement ook omhoog. Dit heeft de opleiding gemeten door de studieresultaten te vergelijken met voorgaande jaren. Tot slot wordt de betrokkenheid van studenten gestimuleerd en dit maakt het werk voor docenten ook nog eens leuker.

Quote van docent:

“Met NAP hebben we meer inzicht gekregen in wat studenten nu eigenlijk precies doen als ze met een opdracht aan de slag gaan. Vaak zie je als docent alleen het eindresultaat, maar nu zie je ook het proces. De ‘Black Box’ is een ‘White Box’ geworden. Die transparantie geeft de mogelijkheid om tijdig bij te sturen.”

---

6. Module Personal & Professional Leadership

Opleiding: Finance & Control

Geïnterviewden: Leontine Preseun en Ton de Keyser

Contact: l.i.preseun@hhs.nl en a.dekeyser@hhs.nl

Tags: zelfreflectie, persoonlijk leiderschap, feedback, 21 century skills

Studenten niet alleen inhoudelijk opleiden, maar ook werken aan persoonlijk leiderschap. Dat is wat de opleiding Finance & Control belangrijk vindt. De bedrijfscontacten van de opleiding denken mee over de eisen waaraan afgestudeerden moeten voldoen. Persoonlijk leiderschap en communicatie voor Financial Professionals is iets wat volgens hen steeds belangrijker wordt.

De opleiding kwam tot de conclusie dat daar nog niet voldoende aandacht aan werd besteed.

“We waren studenten voornamelijk inhoudelijk aan het opleiden en hadden minder aandacht voor persoonlijk leiderschap.” In 2019 besloot de opleiding hier verandering in te brengen. Daarom is

module Personal & Professional Leadership ontwikkeld door docenten Hanneke van Dam en Leontine Preseun.

Bij de module Personal & Professional Leadership leert de student middels allerlei instrumenten regie te nemen over zijn/haar/diens eigen gedrag en ontwikkeling. Instrumenten die hierbij worden gebruikt zijn onder andere DISC, kernkwadrant, Cirkel van 8 en feedback en intervisie in groepen van maximaal 10 medestudenten. De module wordt gedoceerd in kleine groepen, zodat studenten zich veilig voelen, zichzelf kunnen openstellen en ervaringen kunnen delen met elkaar. De opgedane inzichten formuleert de student in de vorm van een portfolio. Met het verbeterde zelfinzicht is de student in staat om een persoonlijk plan op te stellen en weloverwogen keuzes te maken.

“Het DISC-profiel is voor de opleiding een hulpmiddel om met elkaar dezelfde taal te spreken als we het met studenten hebben over persoonlijke ontwikkeling. Het is profiel is niet het einde, maar juist het beginpunt bij de weg van de persoonlijke ontwikkeling.”

Leontine Preseun

Het persoonlijk DISC profiel is een belangrijk instrument tijdens de lessen. DISC is een persoonlijkheidsanalyse en geeft inzicht over je eigen persoonlijkheid en die van anderen. Studenten vullen in jaar 2 een vragenlijst in en ontvangen een persoonlijk profiel met extra informatie van een extern bedrijf. Dit pakket wordt eenmalig voor studenten ingekocht door de opleiding en gaat de rest van de studie mee. Om het DISC instrument goed te kunnen toepassen zijn docenten getraind door een extern bedrijf tot gecertificeerde DISC trainers.

163

De module richt zich in jaar 2 op zelfkennis en leren reflecteren op jezelf en het eigen handelen. In jaar 3 is de module gericht op het effectief inzetten van de eigen gedragsstijl en het herkennen en inspelen op het gedrag van anderen. Daarnaast kan de student zichzelf (laten) beoordelen op de voor Finance Professionals belangrijke eigenschappen zoals ondernemend zijn, initiatiefrijk zijn, resultaatgericht, accuraat, gestructureerd, planmatig etc. In het eerste half jaar zal de student ervaring opdoen in een zelfgekozen rol (peercoach, tutor, marketingassistent etc.) binnen de opleiding. In het tweede halfjaar zal persoonlijk leiderschap ontwikkeld worden tijdens de stageperiode. Uiteindelijk worden alle leerervaringen beschreven in een reflectieverslag.

Door de module Personal & Professional Leadership leert de student effectief samenwerken in een werkomgeving waar professionals al in een bestaande setting opereren. Binnen die setting is het de bedoeling dat de student goed leert te luisteren naar de behoeftes van verschillende stakeholders en vervolgens hiernaar handelt. Uiteindelijk leveren wij wereldwijze financials af met niet alleen kennis en cognitieve vaardigheden, maar ook inzicht in de persoonlijkheid en relatie met anderen. De module Personal & Professional Leadership draagt bij aan dat inzicht.

---

7. App StoryCrafting voor de eerste 100 dagen op De Haagse

Faculteit: Management & Organisatie

Geïnterviewden: Adela Garabal Gómez en Mariette Harlaar

Contact: a.garabalgomez@hhs.nl en m.c.th.harlaar@hhs.nl

Tags: zelfreflectie, persoonlijke ontwikkeling, levens- en loopbaanakoers

Story Crafting is een krachtig instrument en een methode om studenten te ondersteunen bij het nemen van obstakels die zich kunnen voordoen tijdens hun studie (uitstelgedrag/vertraging), het zicht krijgen op de eigen impact binnen het eigen leertraject en in algemene zin bij het ontwikkelen van een eigen beroepsidentiteit. Bij Story Crafting gaat het om de verbinding van de 3H'S: Hart + Hoofd + Handen met nadruk op het Hart als kompas tijdens de student journey. Het doel is om dichterbij de studenten te komen via de verhalen van studenten. Met Story Crafting leggen we de verschillende narratieven van de studenten naast elkaar en kijken we welke narratieven er uiteindelijk samenkomen.

Story Crafting wordt toegepast bij een minor, bij stagebegeleiding en de begeleiding van langstudeerders, en binnen het Study & Career Center. Momenteel wordt er een vertaalslag gemaakt naar de begeleiding van studenten tijdens de eerste 100 dagen van hun studieloopbaan binnen De Haagse Hogeschool. Via een Comenius-project wordt met een app ontwikkeld voor deze studenten. Bij het opzetten van Story Crafting is gebruikt gemaakt van diverse theorieën en modellen zoals The Transformation Model en de U-theory van Otto Schramm, Ikigai van Hernandez. Aan de 'circle of influence' en 'circle of concern' hebben de projectleiders de 'circle of family' toegevoegd. Studenten tekenen en schrijven verschillende narratieven in een doorgedachte en geteste samenhang. Bij StoryCrafting worden er geen losse oefeningen aangeboden, de projectleiders hebben goed nagedacht over de volgorde van de oefeningen. Dit geeft verhalen en ervaringen een plek in een goede opgebouwde Storyline en brengt nieuwe inzichten met zich mee.

“De opdrachten lieten mij bewust nadenken over situaties waar ik normaliter niet bewust over nadenk, ze waren letterlijk de spiegels. Ik heb redelijk inzicht gekregen over wat succes en falen voor mij betekenen en aan welke situaties ik dit koppel. Als het om mijn studie gaat, ben ik mij heel bewust wat mijn knelpunten zijn en hoe ik daarmee omga. Kortom ik vind het nuttige en leuke opdrachten om aan te zitten, het laat je groeien als persoon.”

Eerstejaars HRM student (1st Story, december 2021)

Adela Garabal Gomez en Mariette Harlaar organiseren regelmatig workshops voor docenten over hoe zij Story Crafting kunnen inzetten in hun eigen professionele situatie als docent, slb'er of stagebegeleider. Met Story Crafting uitnodigen zij studenten uit om tot diepere lagen van reflectie te komen. De projectleiders krijgen van studenten de feedback dat zij het fijn vinden dat er naast academische ontwikkeling aandacht is voor persoonlijke ontwikkeling en de verhalen van studenten. Door gevoelens, moeilijkheden en carrièrepunten op papier te zetten wordt het persoonlijk en intiem voor studenten. Hierdoor ontdekken zij sneller hun persoonlijke weg naar hun eigen succes.

---

8. Succesvolle overstap naar het hbo

Dienst: Study and Career Centre

Geïnterviewden: Cindy van Beek - de Haan, Marianne van Veldhuisen en Mandy Binken

Contact: c.vanbeek-dehaan@hhs.nl, m.j.vanveldhuisen@hhs.nl en m.binken@hhs.nl

Tags: instroom, studiekeuze, studiesucces, overstap vo/mbo-hbo

Eén van de doelstellingen van het Study and Career Centre (SCC) van De Haagse Hogeschool is om aankomende studenten te helpen bij een succesvolle overstap naar het hbo. Ook richt het SCC zich op de doorstroom met de focus op de eerste 100 dagen in het hbo. Alle initiatieven komen tot stand in nauwe samenwerking met het toeleverend onderwijs. Het programma H/Overstap binnen het SCC richt zich specifiek op regionale samenwerking. Er wordt ingezet op vier hoofdlijnen: de aankomend student met meer zekerheid/onderbouwing/argumentatie laten kiezen, de aankomend student beter voorbereiden, de student sneller laten integreren en de student beter begeleiden. Bekende initiatieven die onder het programma vallen zijn bijvoorbeeld het LOB-cv en het Haags Mentor Programma (HMP). Alle hoofdlijnen dragen bij aan het succes en welzijn van de student gedurende zijn/haar/diens tijd op De Haagse Hogeschool.

Het LOB-cv is een digitaal studiekeuze-dossier van jongeren die willen doorstromen naar het hbo). Een belangrijke reden voor de invoering van het LOB-cv is dat de jongeren een duidelijk(er) beeld krijgen van de stappen die ze tijdens hun studiekeuzeproces hebben gezet en zich meer bewust worden van hun drijfveren om voor een bepaalde studie te kiezen. Tegelijkertijd is het een goede voorbereiding op de studiekeuze en hun start aan het hbo. Voor De Haagse Hogeschool heeft het LOB-cv als voordeel dat het inzicht biedt in de vaardigheden, kwaliteiten en motivatie van aankomende studenten. Ook geeft het inzicht in de verwachtingen over het hbo en de gekozen hbo-opleiding. Door de hbo-docent inzage te geven in dit cv, kan de begeleiding binnen het hbo beter worden afgestemd op o.a. de behoeften en wensen van de individuele student. Binnen het HMP worden middelbare scholieren gedurende één studiejaar één-op-één begeleid door een hbo-student. Het gaat hierbij om coaching in het kader van een betere overstap naar het hbo. Deze coaching vindt plaats op het voortgezet onderwijs.

Een ander initiatief dat is gestart binnen het programma H/Overstap is het 'Keuzedeel voorbereiding hbo'. Dit is een 10-wekelijks programma (of projectweek) voor mbo-studenten die willen gaan studeren op De Haagse Hogeschool. Het programma is ontstaan uit een samenwerkingsverband tussen mbo-scholen en De Haagse Hogeschool. Het keuzedeel draait ook binnen de opleiding Facility Management. Mandy Binken vertelt dat mbo-studenten De Haagse Hogeschool vier keer bezoeken en daarnaast opdrachten maken. Tijdens deze bijeenkomsten krijgen de mbo-studenten profflessen over verschillende modules van de opleiding Facility Management en vertellen studenten die zelf het traject hebben doorgelopen over hun eigen ervaringen.

9. Klassenraden

Opleiding: Finance & Control

Geïnterviewden: Charina Ori en Ranu Paltantewari

Contact: c.s.ori@hhs.nl en r.d.p.Paltantewari@hhs.nl

Tags: monitoren studiesucces, eerstejaarsstudenten, studentbegeleiding

De opleiding Finance & Control had te maken met hoge uitval in de propedeuse en heeft in 2018 ervoor gekozen om eerstejaarsstudenten beter te monitoren. De voorgaande opleidingsmanager kwam met het idee wekelijks klassenraden te organiseren. Door de klassenraden komt de opleiding in een vroeg stadium erachter welke studenten extra begeleiding nodig hebben. Tijdens deze klassenraden zijn de studieloopbaanbegeleiders en vakdocenten aanwezig en worden eerstejaarsstudenten en klassen besproken. Met de input uit de klassenraden worden huiswerkklassen, examentrainingen en tutorsessies georganiseerd, waarbij studenten extra begeleiding kunnen krijgen van docenten en/of ouderejaarsstudenten.

De klassenraden worden georganiseerd en voorgezeten door de opleidingscoördinator. De docenten nemen per klas presentielijsten en toetsresultaten mee. Hierdoor krijgen de slb'ers zicht op welke studenten de lessen bezoeken en welke niet. Ook wordt duidelijk welke studenten moeite hebben met bepaalde vakken of met de studie. De slb'er kan naar aanleiding hiervan samen met de student in een persoonlijk gesprek nagaan waar de student behoefte aan heeft, bijvoorbeeld hulp bij plannen of extra begeleiding.

“De kracht van de klassenraden is het samenwerken en informatie delen over studenten met elkaar.”

Ranu Paltantewari

Door de klassenraden kan de opleidingscoördinator zich een beeld vormen van alle klassen. Ook houdt de coördinator het rendement in de gaten en vraagt extra informatie op zoals slagingspercentages van de vakken en het aantal behaalde studiepunten van alle eerstejaars. Op basis daarvan wordt bekeken hoeveel studenten voldoen aan de eisen en of er een stijgende lijn is met het studiejaar ervoor. Als blijkt dat het slagingspercentage voor een bepaald vak laag is, worden er bijvoorbeeld huiswerkklassen georganiseerd. Een mooie bijkomstigheid is dat veel docenten de opleidingscoördinator weten te vinden om even bij te praten over een bepaalde klas of over specifieke studenten. Deze informele gesprekken leveren veel waardevolle informatie op. Doordat de opleidingscoördinator het aanspreekpunt voor de propedeuse is, komt alle relevante informatie bij een persoon terecht.

Binnen De Haagse Hogeschool wordt gewerkt met resultaatverantwoordelijke teams (RVT's) binnen de opleidingen. Met de komst van de RVT's bij Finance & Control worden de klassenraden niet meer ingezet. De docenten en slb'ers zien echter wel het belang in van het bespreken van klassen en studenten en daar wordt tijdens de RVT's opnieuw invulling aan gegeven.

10. Drie cases gericht op langstudeerders en studievertragers

Faculteit: Management & Organisatie

Geïnterviewden: Sander Rijksbaron, Frank de Poorter, Monique van der Leeuw - Rosier en Cecile Laros

Contact: s.rijksbaron@hhs.nl, f.m.depoorter@hhs.nl, m.rosier@hhs.nl en c.m.laros@hhs.nl

Tags: langstudeerders, studievertragers, coaching, empowerment, studeerbaarheid

Al jaren is bij hogeschoolen veel aandacht voor langstudeerders en studievertragers. Wie een langstudeerder is of een vertrager is afhankelijk van het aantal jaren dat de student ingeschreven staat bij een opleiding: een student die de nominale studieduur + 2 jaar of langer aan een bepaalde opleiding staat ingeschreven wordt gezien als langstudeerder. Een studievertrager is een student die precies de nominale studieduur + 1 jaar aan een bepaalde opleiding ingeschreven staat. Sommige opleidingen spreken ook van studievertragers tijdens de nominale studieduur wanneer bepaalde vakken niet zijn gehaald en hierdoor het risico op vertraging groot is. Door faculteiten en opleidingen worden vaak specifieke projecten en programma's opgezet om deze langstudeerders en studievertragers zo goed mogelijk te helpen. Zo ook bij de faculteit Management & Organisatie.

Langstudeercoördinator

Frank de Poorter vervult al een aantal jaar de rol van langstudeercoördinator binnen de faculteit Management & Organisatie. In deze rol onderhoudt hij contacten met langstudeerders en probeert hij hen op weg te helpen bij het afronden van hun studie. Als langstudeerdercoördinator is hij verantwoordelijk voor zowel de 'harde' kant (planningen, conversies, aanvragen examencommissie, etc.) als de 'zachte' kant (studieloopbaancoaching). Hierbij is maatwerk belangrijk en een zo mensgericht mogelijke benadering. Frank werkt niet volgens een bepaald stappenprogramma. Als hij in Osiris ziet dat een student een tijdje niet actief is geweest of geen tentamens heeft gemaakt, nodigt hij de student uit voor een gesprek. Hij gaat het gesprek altijd positief in met de boodschap "Je gaat het halen." Deze positieve instelling zorgt voor hoop bij de studenten. Deze positieve boodschap komt ook terug in verschillende communicatie-uitingen. De opleiding Bedrijfskunde deelt bijvoorbeeld succesverhalen van langstudeerders in hun nieuwsbrieven. Dit soort verhalen vormen inspiratie voor andere langstudeerders om de draad weer op te pakken.

**“Een aantal jaren geleden zei een studente tegen mij:
“U was de enige die nog in me geloofde.” Dat heeft me wel
aan het denken gezet over persoonlijke aandacht en
vertrouwen. Persoonlijke aandacht kost weinig moeite,
maar levert veel op.”**

Frank de Poorter

Wat Frank heeft geleerd, is dat je geen moralist moet zijn. De issues die ervoor hebben gezorgd dat een student langstudeerder is geworden, kunnen ook in deze relatie optreden: de student komt de planning niet na, houdt zich niet aan afspraken, komt niet opdagen, etc. Frank oordeelt niet. Hij vindt het belangrijk zijn vertrouwen in studenten en hun afstudeerperspectief uit te spreken. De

meeste langstudeerders zijn niet zwakker dan de gemiddelde student, vaak alleen mensen met meer issues. De afgelopen vier jaar was twee keer een langstudeerder de beste Bedrijfskunde-afstudeerder.

SOS-team

SOS staat voor Succesvol in Opleiding en Studiejaar en dat is precies wat het SOS-team probeert te bereiken voor potentiële studievertragers. Binnen de faculteit Management & Organisatie/Opleiding HRM hebben Sander Rijksbaron en Ellen Noordam in eerste instantie de regie genomen over SOS. *“Al 12 jaar geleden ontstond spontaan het idee hierover in mijn eerste afstudeergroep”*, vertelt Ellen Noordam. Zij nodigde op een avond vertraagde deeltijdstudenten uit, allemaal 7e, 8e, 9e en tiendejaars. Zij vonden steun bij elkaar. Ellen had zich niet gerealiseerd dat vertragen zo'n eenzaam proces is. *“Je raakt elkaar uit het oog. Deze studenten vonden steun bij elkaar en bij mij.”* Zij spraken af bij elkaar aan de keukentafel. Zelfs als studenten de opleiding afgerond hadden, bleven ze komen. Tot ook de laatste student haar diploma kreeg. Op een na studeerden ze allemaal af.

Jaren daarna kwam Ellen in contact met Hester Brouwer van Social Work. Social Work ervoer ook problemen met langstudeerders. Docenten hadden een bepaald beeld ten aanzien van vertragers: ze kunnen het niet, het zijn zwakke studenten, etcetera. In de Power House van Social Work (een initiatief van onder meer Hester Brouwer) werden deze beelden gereframed. De boodschap was: *“Fijn dat je er bent. Wij geloven in je. Wij zijn beschikbaar. Jij moet het zelf doen, maar je staat er niet alleen voor.”* De verwachtingen binnen de Power House zijn hoog, maar de niveaus van ondersteuning ook. Ellen was enorm onder de indruk! Alleen de taal was Social Work-taal. Ellen heeft dit vertaald naar de HRM-context en is gaan lobbyen. De eerste stap was het omvormen van de individuele studentbegeleiding naar groepsbegeleiding. In de langstudeergroep onder begeleiding van Frank de Poorter heeft Ellen vervolgens de Power House-concepten gedeeld. En met succes. Uit de cijfers kwam al vrij snel naar voren dat deze aanpak positieve effecten had op het afstuderen bij HRM.

Er was echter nog een andere groep studenten die niet eens over de afstudeer-drempel heen kwam. Het zijn studenten die al ernstige vertraging oplopen in het eerste of tweede en derde jaar. Via conversietabellen en recente Osiris-overzichten zijn deze in beeld gebracht. Ellen en Astrid van der Graaf (teamlid en studentbegeleider) spraken hierover met Sander Rijksbaron en zo kreeg het SOS-idee vaste vorm. *“Wij wilden dat zij Succesvol in Opleiding en Studiejaar zouden worden. Deze studenten zijn we volgens dezelfde principes gaan begeleiden in groepen. Maar we kwamen erachter dat dat niet werkt. Zodoende werd het toch individuele begeleiding.”* Sander vertelt hierover: *“Het dominante idee is vaak dat studenten het zelf moeten kunnen, maar in de praktijk werkt dit niet. Veel potentiële studievertragers hebben het gevoel van het kastje naar muur gestuurd te worden of kloppen zelf te laat aan bij een docent.”* Het SOS-team benadert de studenten actief een-op-een via telefonisch contact. Het blijkt dat studenten vaak niet begrijpen hoe hun studieprogramma is opgebouwd. Het SOS-team helpt studenten te navigeren binnen de studie en zoekt op maat oplossingen om verdere vertraging te voorkomen.

Quote van student:

“Mevrouw, ik wilde mij uitschrijven, maar nu heb ik weer perspectief.”

Enorme bijvangst van de een-op-een begeleiding is dat het SOS-team erachter kwam hoe de studeerbaarheid van de opleiding en de informatievoorziening verbeterd kunnen worden.

FM Fellowship

Binnen de faculteit Management & Organisatie heeft de opleiding Facility Management voor langstudeerders FM Fellowship ingericht. *“FM Fellowship is een module die je volgt als je als student vertraging hebt opgelopen”*, vertellen Cecile Laros en Monique van der Leeuw. Voor deze studenten is een Blackboard omgeving ingericht met allerlei informatie, ook is er een helpdesk functie waar studenten terecht kunnen met vragen. Voor Corona konden studenten een keer in de week terecht in het landschap. *“De boodschap die wij studenten graag meegeven, is dat de student de reis niet alleen hoeft te doen. Die reis kan lang zijn, maar als je het samen doet, gaat het wel lukken.”* De invulling van de groepsessies in het landschap varieerden, van StoryCrafting als reflectietool (zie Mariette Harlaar en Adela Garabal Gómez) tot scriptieondersteuning of taalbegeleiding. Er zijn uiteraard ook veel een-op-een gesprekken met studenten en na afloop van de sessies bleven er altijd wel een paar studenten over met wat extra vragen. Tegenwoordig (tijdens Corona) is er meer sprake van een-op-een begeleiding en wordt hulp geboden in moeilijke tijden.

“Super om gewoon weer als echte student in het landschap te kunnen zitten, terwijl ik al zo lang weg ben geweest! Samen met mijn oud-klasgenootje spreken we iedere dag op school af om elkaar te motiveren.”

169

Gijs 7e jaars

Wanneer studenten vertragen, komt er een gevoel van schaamte bij kijken. We hebben gemerkt dat studenten het hierdoor vaak moeilijk vinden zelf contact op te nemen met de opleiding. Daarom hebben wij besloten langstudeerders en studievertragers in eerste instantie een-op-een te benaderen. Daarnaast organiseren we groepsbijeenkomsten waarin studenten in gesprek gaan met studiegenoten. Het komt regelmatig voor dat er gesprekken tot stand komen als: ‘He, jij ook hier? Zullen we samen studeren?’. We maken het dus mogelijk dat langstudeerders en studievertragers weer contact maken met hun studiegenoten en de opleiding. Vaak heeft dit een positieve invloed op hun motivatie en studieresultaten.

“De afgelopen jaar hebben we de studenten door het FM Fellowship in principe alleen wat extra aandacht gegeven en verrassend genoeg is het resultaat dat we dit jaar het grootste percentage langstudeerders hebben kunnen helpen bij het afstuderen. Alles wat je aandacht geeft, groeit!”

Cecile Laros

SLOT

BRIEVEN

Beste Charina,

allereerst bedankt voor je vraag naar mijn visie op de casestudy in hoofdstuk 7. De studie beslaat twaalf cases en ik besef dat dit maar een fractie is van wat er gebeurt binnen de hogeschool om het studentsucces en het studiesucces te vergroten. Maar toch geeft het een aardig beeld. De focus van de casussen ligt op het verbeteren van studentenwelzijn, persoonlijke en professionele ontwikkeling, netwerkvorming en extra begeleiding bij de overstap naar het hbo, afstuderen en studievertraging. Allemaal zaken die tijdens de verkenning en in de 42 persoonlijke visies regelmatig naar voren komen als noodzakelijk voor studentsucces en studiesucces.

In mijn vorige brief aan jou schreef ik dat de manier waarop docenten hun onderwijs en het curriculum ontwerpen ook van belang is. En dan bedoel ik niet alleen de inhoud, maar vooral onze visie op leren, didactiek, pedagogiek en studeerbaarheid. In de casestudy zijn er eigenlijk maar twee casussen die hierover gaan: NAP (een nieuwe didactiek) en SOS (een betere studeerbaarheid als bijvangst). Dit stemt mij toch wat teleur aangezien we het niet alleen moeten zoeken in extra begeleiding en aparte modules voor persoonlijke en professionele ontwikkeling. Vincent Tinto (1999) die jaren geleden de inspirator was van vele studiesuccesprogramma's noemde dit de valkuil van een 'add a course strategy'. Dit geldt eigenlijk nog steeds. We moeten leren kijken naar het geheel en hoe we leerprocessen op gang kunnen brengen bij alle studenten in relatie tot hun persoonlijke ontwikkeling.

Tijdens de verkenning het afgelopen jaar sprak ik een faculteitsdirecteur die mij vertelde dat er eigenlijk heel weinig binnen docententeams wordt gesproken over didactiek en pedagogiek. Terwijl je eigenlijk daarmee moet starten om gevoel te krijgen bij de beweging van studiesucces naar studentsucces. En tijdens onze learning labs hoorden we van studieloopbaanbegeleiders dat zij al jaren op zoek zijn naar dé goede vorm van begeleiden en nauwelijks tijd hebben om ervaringen en kennis met elkaar te delen. Ik vind dit zorgelijk omdat de beweging naar studentsucces vraagt van de instelling hoe wij ons onderwijs persoonlijker kunnen maken. Een van de opleidingsmanagers schreef al dat er een visie op persoonlijke ontwikkeling nodig is binnen de context van de opleiding omdat vakinhoudelijk onderwijs en persoonlijke ontwikkeling samengaan. Maar dan moet je ook nadenken over hoe we de docent-student relatie daarin zien. En dat is nog best lastig in de praktijk. Want hoe persoonlijk wil je het maken en is iedereen daarvoor geëquipeerd? Welke graden heb je daarin en hoe krijg je als docent zicht op hoe je eigen persoonlijke en professionele normen en waarden een rol spelen in deze relatie? Studentsucces ontstaat immers in de relatie.

Volgens mij zijn dit de uitdagingen van de beweging van studiesucces naar studentsucces. Ik ben benieuwd hoe jij dit ziet. Hoe kunnen we het onderwijs persoonlijker maken en welke ontwikkelingen zie jij in je eigen opleiding? De casus Klassenraden binnen jouw opleiding vind ik een heel mooie. Hoe heeft dit de relatie tussen docenten en studenten beïnvloed? Laten we het gesprek over deze vragen voortzetten. Bedankt voor de samenwerking, het heeft geleid tot dit mooie boek!

Hartelijke groeten, Wâtte Zijlstra,
Den Haag, maart 2022

CHARINA

“We moeten het niet alleen zoeken in extra begeleiding en aparte modules voor persoonlijke en professionele ontwikkeling.

Vincent Tinto (1999) die jaren geleden de inspirator was van vele studiesuccesprogramma's noemde dit de valkuil van een ‘add a course strategy’.”

173

“Ik hoop daarom dat dit boek het gesprek over studentsucces aanwakkert, mensen verbindt en inspireert, zodat we hierdoor opleidingen, managers, docenten, onderzoekers, stafmedewerkers en studenten in beweging krijgen.

174

In beweging van studiesucces naar studentsucces!”

Beste Wátte,

Dank voor je antwoord op mijn vraag en interessant om jouw visie te lezen over de uitdagingen van de beweging van studiesucces naar studentsucces. Steeds meer opleidingen investeren in persoonlijke ontwikkeling. We leiden studenten niet alleen vakinhoudelijk op, maar besteden ook aandacht aan persoonlijke ontwikkeling, dit hoort bij het opleiden van zelfbewuste professionals. Bij de opleiding Finance & Control hebben wij de afgelopen jaren ingezet op een leerlijn Personal & Professional Leadership (een van de casussen in hoofdstuk 7). Belangrijk is hoe je als opleiding aansluit op de behoeften van de student én het belang van persoonlijke ontwikkeling aanmoedigt. Daar komt veel persoonlijke begeleiding en aandacht bij kijken. Vaak gebeurt dit helaas alleen in aparte modules voor persoonlijke ontwikkeling of studenten worden doorverwezen naar hun coach of slbër.

Naomi van Stapele schreef in haar persoonlijke visie (zie hoofdstuk 5) dat studenten met uiteenlopende vraagstukken vaak direct worden doorverwezen naar de slbër en dat de slbër een magische positie lijkt in te nemen. In mijn rol als slbër ervaar ik hetzelfde. Bij de klassenraden (zie een van de casussen in hoofdstuk 7) worden onderwerpen zoals studentenwelzijn, studiebegeleiding en persoonlijke ontwikkeling onderling besproken tussen slbërs en vakdocenten. Door met elkaar hierover in gesprek te gaan wordt een beter en gemeenschappelijk beeld gevormd van de (individuele) studenten en hun (hulp)vragen. De klassenraden hebben ervoor gezorgd dat studentenwelzijn en begeleiding niet meer gezien worden als zaken waarmee alleen de slbër te maken heeft. Door de klassenraden stellen vakdocenten zich meer open naar studenten en gaan vaker met hen in gesprek. Dit is belangrijk, want we hebben daarin een gemeenschappelijke verantwoordelijkheid: in verbinding met elkaar blijven, en niet alleen praten over studenten, maar ook met studenten. Tegenwoordig werken wij met resultaatverantwoordelijke teams en zijn de klassenraden opgeheven, maar de resultaatgerichte teams bestaan ook uit een mix van slbërs en vakdocenten.

175

In mijn vorige brief schreef ik dat ik het leuk vond om over de grenzen van mijn opleiding heen te kijken. De casestudy laat zien dat er zoveel mooie initiatieven zijn op het gebied van studentsucces binnen De Haagse Hogeschool. Als docent merk ik dat wij voor sommige vraagstukken steeds het wiel opnieuw uitvinden en dat is niet nodig als wij meer in gesprek gaan met elkaar. Ook jij schrijft in jouw brief dat de casestudy een fractie laat zien van wat er binnen de hogeschool gebeurt en dat wekt mijn nieuwsgierigheid; wat voor moois gebeurt er nog meer? Ik hoop daarom dat dit boek het gesprek over studentsucces aanwakkert, mensen verbindt en inspireert, zodat we hierdoor opleidingen, managers, docenten, onderzoekers, stafmedewerkers en studenten in beweging krijgen...

... in beweging van studiesucces naar studentsucces!

Jij ook bedankt voor de samenwerking, ik kijk uit naar het boek en hoe we studentsucces meer op de kaart kunnen zetten!

Groetjes Charina Ori,
Den Haag, maart 2022

WÂTTE

COLOFON

Inzendingen persoonlijke visies

Adela Garabal Gómez
Bert van den Bergh
Marianne van Veldhuisen
Fenna Milbauer
Regina Geerman
Rajash Rawal
Elly Taal
Nick Swanepoel
Marcel Daniëls
Rishainy Bomberg
Karlien Higler
Laura Braun
Jan-Willem Schneider
Mariette Harlaar
Marius Zomer
Kim van Roon
Suzanne Bax
Noa Zwart
Olivier Bello
Ellen Kramer
Laurence Guérin
Janneke Kelter
Emre Sahin
Frank de Poorter
Fee Romein
Cindy van Beek-de Haan
Naomi van Stapele
Janine Haenen
Marianne Walhout-Diependaal
Kinza Hussain
Maxence Vrede
Glenpherd Martinus
Theo Bakker
Carien Verhoeff
Barbra Bos
Renate Ouwendijk
Domien Wijsbroek
Karel van der Lelij
Tineke Haitsma-van Dijk
Burak Fiçi
Dany Aguirre Broca
Ozge Levent
Tuba Catalbas
Peter Vroom
Rosa Jehee

Begeleidingsgroep verkenning

Bert van den Bergh
Janine Haenen
Froukje Jellema
Winnie Roseval
Naomi van Stapele
Carien Verhoeff
Domien Wijsbroek

Docenten traineeprogramma

Dany Aguirre Broca
Zozo El-Akabay-Darwish
Ilias el Mhassani
Tuba Catalbas
Burak Fiçi
Ozge Levent
Reyber Turgut

Geïnterviewden cases studentsucces

Jeroen Parlevliet
Cateleine de Jong
Mijke Post
Winnie Roseval
Tim Hoppen
Sushy Mangat
Leontine Preseun
Ton de Keyser
Adela Garabal Gómez
Mariette Harlaar
Cindy van Beek-de Haan
Marianne van Veldhuisen
Mandy Binken
Charina Ori
Ranu Paltantewari
Sander Rijksbaron
Frank de Poorter
Monique van der Leeuw-Rosier
Cecile Laros

Respondenten diepte-interviews

Han Biemans
Petra Visser
Antii Jylhä
Bram Reurings
Tineke Haitsma-van Dijk

Walter Nijenhuis
Iefke Bloothoofd
Marjolein Moonen
Yolande van der Meulen
Alice van Duuren
Ellen den Hollander
Laura Braun
Marjolein Pronk
Sascha Winkel
Elly Taal

Respondenten expertinterviews

Meghan Rens, ECBO/CINOP
Karien Coppens, ECBO/CINOP
Rutger Kappe, Hogeschool Inholland
Sandra van de Ven, Fontys
Arian van Staa, Hogeschool Rotterdam
Ronald Ulrich, Hogeschool Leiden
Bastiaan van der Wulp, Hogeschool van Amsterdam
Tineke Eendebak, Hogeschool Utrecht
Marcel van der Klink, Zuyd Hogeschool

Vormgeving

Arie Brands

Art direction

Johan Nieuwenhuize

Lithografie

Marc Gijzen

Druk

Opmeer De Bink Tenders

Oplage / jaar

800 / 2022

Papier

Arctic Volume White

ISBN / EAN

978-90-9035936-6

DE HAAGSE
HOGESCHOOL

Fotografie

De portretten in dit boek zijn gemaakt door kunstenaar Johan Nieuwenhuize en zijn onderdeel van *Just a few Seconds*. Dit project werd ontworpen door social designer Jennefer Verbeek in samenwerking met Nieuwenhuize.

Voordat de studenten op de foto gingen, konden ze kiezen uit negen vragen over hun toekomst, zoals: "Hoe communiceer je over tien jaar?" en "Hoe kijk je over tien jaar terug op je Haagse Hogeschool tijd?." Samen met de fotograaf kozen de studenten de foto die uiteindelijk werd gebruikt.

Project Impuls Haagse Labs

De Haagse Labs is een Learning Community die als doel heeft om het praktijkgericht onderzoek binnen Haagse Labs te versterken door het delen van kennis en het stimuleren van nieuwe samenwerkingen. In de Haagse Labs staan leren en innoveren centraal. Deze community is met middelen van Impuls 2020 opgezet en gefaciliteerd. De *verkenning studentsucces* was ook onderdeel van deze community omdat learning labs een belangrijk onderdeel waren van deze verkenning. Via de labs werden verschillende stakeholders bij elkaar gebracht om te reflecteren op de onderzoeksvragen en een netwerk te vormen gericht op het verbeteren van studentsucces op De Haagse Hogeschool. Dit boek is een resultaat van deze netwerkvorming en is onder andere gefinancierd met middelen van Impuls 2020 van Regieorgaan SIA.

ONTLEED

